

Sławomir Kordaczuk

**SPOD ZNAKU ORŁA
CZAS WALKI,
CZAS NADZIEI**

*Publikacja ukazała się z okazji
drugiej rocznicy działalności Siedleckiego Klubu Kolekcjonerów
i jubileuszu 450 - lecia miasta Siedlce.*

Sławomir Kordaczuk

Spod znaku orła

Czas walki, czas nadziei

Katalog
wystawy o II wojnie światowej,
trzeciej z cyklu
o dziejach oręża
i walk o wolność na Podlasiu

Muzeum Okręgowe w Siedlcach
Siedlce 1997

ISBN 83-905264-3-3

Projekt graficzny: Stefan Olszewski z nawiązaniem do układu graficznego katalogów poprzednich wystaw z cyklu „SPOD ZNAKU ORŁA”

Wydawca: Muzeum Okręgowe, ul. Piłsudskiego 1, 08-110 Siedlce, tel. (0-25) 274-70, 274-79 centr., 242-24 sekr. (fax).

© Copyright by Sławomir Kordaczuk

Autorzy fotografii i reprodukcji katalogu

Jan Romańczuk: 207.

Andrzej Ruciński: 399, 400, 402-404 oraz rozłożone części rakietowe na s. 82.

Arkadiusz Ścichocki: 13, 26, 33, 35, 36, 43, 57, 61, 66-70, 73-75, 77, 82, 97-104, 109-112, 114-119, 122, 125, 128, 132, 136, 139-144, 149, 150, 154, 162, 165, 166, 176, 186, 201, 203-205, 208, 209, 219, 224, 226-229, 281, 282, 295, 307, 308, 313, 322-326, 366, 383, 388-390, 392, 393, 397, 398, 401, 407, 408, 466, 472, 473, 519, 520.

Sławomir Kordaczuk: 32, 37-39, 44-46, 54, 59, 60, 62-65, 71, 80, 83, 84, 86-88, 123, 127, 129-131, 135, 147, 148, 151, 183, 184, 211, 212, 216, 220-223, 247, 279, 280, 315-317, 319-321, 328, 348, 391, 406, 409, 414, 457-462 oraz L. Dunajko na s. 82 i portrety w rozdziale „Wojna i okupacja” z podanymi datami w nawiasach: 76, 115-122, 124, 125, 142, 143.

Pozostałe archiwalia skanowane z oryginałów.

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

Druk: Sprint Eurosei, Janusz Dobrowolski, Siedlce.

Skład: BUIK, Stefan Olszewski, Siedlce.

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	7
2.	KATALOG	11
	Ostatnie dni	11
	Wrzesień 1939r.	15
	Znaleziska z pól bitewnych Kampanii Wrześniowej	20
	Znaleziska z pola bitwy SGO „Polesie” pod Wolą Gułowską ...	25
	Wojsko Polskie	33
	Armia III Rzeszy	45
	Życie codzienne w czasie okupacji i konspiracja	54
	Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie	67
	Katyńczycy	73
	Części rakiet V-2	82
	Dewocjonalia	87
	Judaika	91
	Banknoty	94
	Karty i talony żywnościowe	97
	Armia Czerwona	100
	Lata 1944-1945	105
3.	ILUSTRACJE	113
	Wojsko Polskie	113
	Wojna i okupacja	143
	Katyńczycy	166
4.	PRZYPISY	174
5.	LITERATURA	175
6.	SPONSORZY	176

Wstęp

Katalog jest zapisem największej wystawy z cyklu „SPOD ZNAKU ORŁA”. Co prawda nie wyczerpuje bardzo szerokiego tematu II wojny światowej, ale w znacznym stopniu przybliży w bogatej gamie problemów dzieje Podlasia końca lat 30-tych i początku 40-tych. Wystawa trwająca od 1.09.1995 r. do 30.06.1996 r. adresowana jest przede wszystkim do młodzieży jako lekcja historii, katalog zaś do tych, którzy zabytki wypożyczyli. Szczególnie należy się tu ukłon w stronę uczestników comiesięcznych spotkań działającego przy Muzeum Okręgowym Siedleckiego Klubu Kolekcjonerów, dającego obecnie największe możliwości planowania następnych ekspozycji z cyklu (m.in. PSZ, Świt Wolności, itp.). Kolekcjonerzy ci niezawodnie i w terminie wypożyczali eksponaty, również znaleziska z pól bitewnych uważane za najcenniejsze skarby. Wykazali też dużo cierpliwości w ustalaniu tożsamości i historii obiektów. Nie zawsze zdołałem ustalić ich historię. Często przechowywane są przez pokolenie wnuków, którzy nie pamiętają opowieści dziadka lub nie słyszały skąd się wziął na strychu ów osobliwy przedmiot.

Wystawa jest ilustracją nie tylko 6 lat wojny lecz i 50 lat powojennych. Są tu przedmioty zdemilitaryzowane i używane w życiu codziennym w czasie braku dosłownie wszystkiego co było potrzebne by przeżyć i wrócić do normalności. Są też świadectwa migracji zabytków przez granice państw biorących niegdyś udział w walkach. Mam na myśli pożyteczne i ostatnio nasilające się zjawisko prywatnego importu z Niemiec militariów przede wszystkim polskich oraz podobnego zjawiska w odniesieniu do dawnego ZSRR. Stąd do niedawna bazarki w całej Polsce były nasycone dużą ilością odznaczeń.

Postawiwszy sobie za cel wyszukiwanie głównie eksponatów prywatnych, mogłem Państwu pokazać przedmioty jeszcze szerzej publiczności nie udostępniane. Scenariusz wystawy jest efektem wielu przypadków wynikłych nie tylko z zaplanowanych spotkań w trakcie penetracji Podlasia i rodzinnych szuflad. Ale właśnie tym bogatsza jest jej treść im więcej uczestników działań wojennych udało mi się spotkać, z którymi żaden muzealnik jeszcze nie rozmawiał. Zabrakło tu bardzo ważnego rozdziału uratowanych w Siedlcach dzieci z Zamojszczyzny czy innych powszechnie znanych wątków siedleckich. Wzbogacą one przygotowywaną w muzeum ekspozycję na jubileusz 450-lecia miasta w 1997 roku.

Opracowanie niniejsze składa się z dwóch głównych części. Pierwsza to „Katalog” obejmujący opisy i fotografie lub reprodukcje eksponatów. Starałem się miejsce i uwagę poświęcić na militaria polskie. Umundurowanie i oporządzenie innych armii, uczestników kampanii na naszych terenach, przedstawione jest w bogatej literaturze na wszelkie możliwe sposoby i układy. Zaś rodzime wojsko z niezrozumiałych względów jest potraktowane jeszcze dość pobieżnie. W wielu przypadkach miałem duże trudności w zidentyfikowaniu pożyczonych przedmiotów. Brak w literaturze dobrych fotografii elementów oporządzenia polskiego żołnierza utrudnia rozpoznanie szczegółów. Zamieszczane rysunekzki niewiele

wnoszą. Dlatego dziękuję w tym miejscu za pomoc znawcom i miłośnikom militariów polskich, panom Zbigniewowi Charytoniukowi, Andrzejowi Glassowi, Romanowi Matuszewskiemu i Bogusławowi Perzykowi.

Druga część to „Ilustracje” - rozdział wzbogacający treść wystawy, która składa się głównie z atrakcyjnych do oglądania przedmiotów. Zamieszczone tu fotografie pochodzą prawie wyłącznie ze zbiorów prywatnych. Często właściciele mając jedno czy dwa zdjęcia, nie pamiętali już nazwisk widocznych na nich kuzynów. Nie zdawali sobie również sprawy ze znaczenia zachowanych ilustracji w badaniach historii polskiej wojskowości. Dlatego możliwe było pokazanie tu wszystkich odmian czołgu Renault FT-17 (fot. 28, 31, 32 i 147) czy najładniejszego znanego wizerunku polskiego sterowca „Lech”.

Reprodukowany zestaw jest efektem dziesięcioletniej współpracy z kolekcjonerami, ludźmi tworzącymi na Podlasiu i Mazowszu historię i tymi, którzy ją jako szczególną pasję polubili. Działo się to w tym czasie gdy modnym się stało wielokrotne powielanie ilustracji polskich wydawnictw przedwojennych i niemieckich czasu wojny, często z mylącymi podpisami. Moda jest tak powszechna, iż humorystyczny wydzwitek ma „odkrycie” jakiejś pozycji, której zapewne jeszcze nikt nie zna ponieważ nie spotkano z niej przedruków.

Zbiory innych muzeów lub podobnych instytucji są znane i opracowane. Dlatego uwagę poświęciłem archiwom rodzinnym ponieważ są rozproszone i często ulegają zagubieniu lub zniszczeniu. Być może jest to jedyna okazja by je pokazać.

W części „Katyńczycy” pokazane są wizerunki osób, którym zabrakło miejsca w sali wystawowej.

Rozdział „Wojsko Polskie” rozpocząłem od symboli i postaci symbolicznych oraz organizacji paramilitarnych zasilających siły zbrojne II Rzeczypospolitej. Proporcje ilustracji rodzajów wojsk odbiegają od rzeczywistości. Jest to skutek odnalezienia w ciągu roku przygotowywania wystawy większej ilości zdjęć wojsk pancernych, artylerii i lotnictwa niż piechoty i jazdy szeroko dotąd prezentowanych w literaturze.

Ekspонатów na wystawę i fotografii do katalogu użyczyli Archiwum Państwowe w Siedlcach, Izba Pamiątek Siennickich Szkół Pedagogicznych, Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, Muzeum Ziemi Sadowieńskiej, Towarzystwo Przyjaciół Mińska Mazowieckiego oraz właściciele prywatni:

Stanisław ADAMOWICZ
Eugeniusz AMBROZIAK
Jerzy ANULEWICZ
Edward BAREJA
Regina BARTOSZEWSKA
Marek BIAŁY
Włodzimierz BIEGUŃSKI
Tadeusz BOHATYREWICZ
Wiesław BUDZYŃSKI
Czesław BUGAJSKI

Ryszard CHLAN
Stefan CHODOWIEC
Paweł CHODOWSKI
Zbigniew CHWESIUK
Zbigniew CHYBOWSKI
Stanisław CZAJKA
Mirosław CZARNECKI
Ryszard CZERKO
Eudokia i Bazyl DMITRUK
Konstanty DMITRUK

Lucjan DMOWSKI
Rafał DMOWSKI
Mirosław DOMAŃSKI
Stanisław DRABAREK
Edward DUDKIEWICZ
Jan DUDZIUK
Leokadia DUNAJKO
Stanisław DYMEK
Jerzy DZIEDZIC
Leszek ERENFEICHT
Wojciech FLORCZYKIEWICZ
Jerzy GARBACZEWSKI
Andrzej GAWRYŚ
Zygmunt GOŁAWSKI
Jarosław GOŁĘBIEWSKI
Andrzej GRUBA
Władysław GRUSZECKI
Karolina GRYNIEWICZ
Wiktor GUMIENIAK
Aleksander HARABURDA
Michał ILCZUK
Kazimierz JACZEWSKI
Marian JAKUBIK
Stefan JAKUBIŃSKI
Janusz JASIEŃSKI
Czesław JONIUK
Lucjan JOŃSKI
Tadeusz JURKOWSKI
Janusz JURZYK
Marcela KARCZEWSKA
Józef KARWACKI
Ks. Stanisław KARWOWSKI
Franciszek KASPROWICZ
Wacław KONOPKA
Jan KOSIOR
Kazimierz KOZIERADZKI
Piotr KRASNODEBSKI
Krzysztof KRASUSKI
Adam KRÓL
Janina KRYŃSKA
Janina KUBAJEWSKA
Ks. Jan KUDELSKI
Janusz KULIGOWSKI
Krzysztof KUŹMA
Andrzej LUBELSKI

Wiesław ŁASKARZEWSKI
Stanisław ŁĘCZYCKI
Maciej ŁOPACIŃSKI
Jadwiga MACIAK
Czesława MALCZUK
Henryk MALISZEWSKI
Feliks MARCINIUK
Ryszard MARCZUK
Mieczysław MATOSIUK
Danuta MICHAŁEC
Bogusław MITURA
Zbigniew NAKONIECZNY
Sławomir NASIŁOWSKI
Danuta NESTOROWICZ
Bernard NOWAKOWSKI
Piotr NOWICKI
Janusz W. NOWOSIELSKI
Marian NOWOSIELSKI
Roman T. OKNIŃSKI
Helena OKSIUTA
Łukasz OKSIUTA
Henryk OLSZEWSKI
Wiesław ORZYŁOWSKI
Cezary OSTAS
Adam PACHECKI
Lidia PACZUSKA
Anna PAPROCKA
Marian PATOLETA
Marian PATRAŁSKI
Andrzej PAWEŁCZAK
Hanna PIECHOWSKA
Jan PIETRASIK
Edward PODNIESIŃSKI
Kazimierz PONIATOWSKI
Roman POSTEK
Marian POZNAŃSKI
Józef PUCYK
Sławomir PURZYCKI
Tomasz PYTEL
Piotr RAFALSKI
Jan ROMAŃCZUK
Sławomir ROSA
Andrzej RUCIŃSKI
Hieronima RUSZCZAK
Robert SALA

Jan SAWIAK
Władysław SAWUŁA
Krzysztof SKUP
Wiesław ŚLUPCZYŃSKI
Maria SOROCZYŃSKA
Tadeusz SOSNOWSKI
Ks. Roman SOSZYŃSKI
Leszek SÓWKA
Andrzej SROKA
Andrzej H. STACHOWSKI
Władysław STEFANOFF
Bogusław STOKOWSKI
Rostaw SZCZEPAŃSKI
Tomasz ŚCIEGOSZ
Krzysztof ŚLEDŹ
Antoni ŚWIDERSKI
Marek TAJCHERT
Jan TARAS
Zbigniew TODORSKI
Zofia TROCHIMIUK
Zofia TYMIŃSKA
Jan WASIAK
Antoni WASZCZUK
Jan WAWRZYŃIAK

Feliks WERESZCZYŃSKI
Irena WIADERNA
Jarema WIERZCHOWSKI
Eugenia WILCZEK
Kazimierz WOJTKIEWICZ
Jan WOLSKI
Adam WOŹNICA
Andrzej WRÓBEL
Antoni WRÓBLEWSKI
Marek WRZOSEK
Zdzisław WRZOSEK
Stanisław WUJASTYK
Andrzej E. WYGANOWSKI
Henryk WYRZYKOWSKI
Tomasz ZADROŻNY
Jerzy ZAJĄC
Kazimierz ZAWADZKI
Tomasz ZAWISTOWSKI
Mrośław ZDRODOWSKI
Jan ZŁOCH
Danuta ZŁOMAŃSKA
Urszula ZUBIELIK
Maciej ŻÓŁKIEWSKI
Gabriela ŻUKOWSKA-ĆWIK

za co wszystkim serdecznie dziękuję.

Szczególne podziękowania należą się osobom, które przekazały zabytki do zbiorów muzeum, ich nazwiska podane są przy opisach darów.

Do 24 czerwca 1996 roku wystawę zwiedziło 7831 osób.

Sławomir Kordaczuk

Ostatnie dni

1 - 12

1. Ćwiczenia obrony przeciwgazowej w Podlaskim Mniejszym Seminarium Duchowym czyli Wyższym Gimnazjum Biskupa Podlaskiego. Wśród alumnów stoi późniejszy kapelan 35 pp AK ks. Stanisław Karwowski. Siedlce, koszary wojskowe na Roskoszy, 1933 r.

2. Pismo w sprawie przyznania premii obrotowej za rok 1938.

„Centra Zakłady Przemysłowe W. Tomaszewski” w Poznaniu przyznały w styczniu 1939 r. panu **L. Oskierko** (Siedlce, ul. Piłsudskiego 24) premię obrotową w wysokości 117,05 zł „płatną w wyrobach naszych z marką CENTRA”.

← 3. Fotografia ślubna Kazimierza Franczaka z Marią Wolską.

Słupca, 13.08.1939 r.
Fot. B. Ostrowski.

4. Legitymacja uczennicy III Państwowego Liceum i Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Siedlcach Eulalii Kotarby, nr 164, ważna do 30.09.1939 r.

→ 5. Książeczka służbowa Związku Harcerstwa Polskiego, nr L 15636, ważna do 31.12.1939 r.

→ **6. Fotografia grupowa** (Muzeum Okręgowe w Siedlcach, C-54).

W pierwszym rzędzie siedzą ostatni starosta powiatu siedleckiego **Stanisław Guliński** (piąty od lewej) i ostatni dowódca 22 pułku piechoty **ppłk Feliks Jędrzychowski** (szósty od lewej). Fot. Adolf Gancwol - Ganiewski

← **7. Fotografia grupowa** (R-160).

Na emulsji wydrapany podpis „I Matura Liceum Mat.-Fiz. im. Hetm. Żółkiewskiego w Siedlcach 1939 r.”

W pierwszym rzędzie od lewej siedzą: Zenon Kuryłło, Edmund Kraśniewski, dr Bronisław Krakówka, ks. Branik, dyr. Karol Piechowski, Wiktor Sitkiewicz, Szczud-

luk, Jan Komar, NN. W drugim rzędzie siódmy od lewej stoi Józef Mikulski. Fot. Adolf Gancwol - Ganiewski

→ **8. Fotografia** (R-75).

Ksiądz **biskup Henryk Przeździecki** został odznaczony Krzyżem Zasługi za ufundowanie przez duchowieństwo Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej samolotu dla Wojska Polskiego w maju 1938 r. Drugi od prawej stoi mjr Mizikowski.

Fot. Adolf Gancwol - Ganiewski

9. Bilet wizytowy rektora Wyższego Seminarium Duchownego ks. Czesława Mularzuka z przesłanymi 3.04.1939 r. z Janowa Podl. „Serdecznymi życzeniami Wesołego Alleluja”.

Członek Z. P. kieruje się etyką i moralnością chrześcijańską.

Członek Z. P. popiera wszystko co polskie - posługuje się wyłącznie prasą polską - kupuje i sprzedaje towar polski - uważa nawet najgorszy towar polski za lepszy od najlepszego obcego.

Członek Z. P. zwalcza ciemnotę, bo oświata wyzwala z niewoli obcej.

Członek Z. P. jako wróg anarchii dąży do harmonijnej współpracy ze wszystkimi czołowymi organizacjami.

**ZWIĄZEK
POLSKI** wyznaje zasadę:
Niepodległość gospodarstwa jest naszym celem
- zorganizowany patriotyzm gospodarczy -
- środkiem.

← **10. Legitymacja nr 155 Jerzego Zawadzkiego, członka Koła w Białej Podl. Związku Polskiego. Dokument wystawiony 1.02.1939 r.**

11. Legitymacja członka rzeczywistego Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej nr 3642247 Jerzego Zawadzkiego z Koła P.W.S. w Białej Podl. z opłaconymi składkami do sierpnia 1939 r. włącznie.

12. Broszura „Wskazówki dla ogółu ludności o sposobach wykonania prowizorycznego sprzętu indywidualnej obrony przeciwgazowej”, wydana w Warszawie w 1939 r.

Wrzesień 1939 r.**13 - 31**

13. Portret Jana Patralskiego ur. 1916 r. w Szpakach (woj. białkopodlaskie). Sportretowany służył w 22 pp, zginął 2.09.1939 r. w rejonie Koronowa. Przekaz Mariana Patralskiego (F/1124).

14. Zaświadczenie mobilizacyjne 1564/38 kanoniera Mariana Garbaczewskiego podpisane przez Powiatowego Komendanta Uzuppełnień w Siedlcach mjr Stanisława Trojana. Papier niebieski 10 x 14 cm z 6 kolistymi znakami wodnymi orła w koronie.

M. Garbaczewski jako kolejarz „Nie otrzymał karty mobilizacyjnej. W razie wojny będzie powołany do służby wojskowej przy pomocy karty powołania lub osobnym obwieszczeniem”.

15. Kartka pocztowa poczty polowej. Życzenia wielkanocne przesłane po mobilizacji marcowej przez **kpr. Eugeniusza Miłkowskiego** do Mieczysława Wieczorkiewicza zam. w Chybowie koło Sarnak.

Stempel „Kompania sanitarna / Nr. 902” i datownik „POCZTA / - 6 IV 39-0 / b / POŁOWA Nr 50”.

POCZTA POŁOWA
KARTKA POCZTOWA

Adres wysyłającego:

Imię i Nazwisko: *Pchor. Janusz Muszyński*

Oddział-Pulk: *22 p.p.*

Baon-Dyon: _____

Szwadron: *4ta*

Oniata Urzędowa kontrolowana

Poczta polowa Nr. *23*

*Podchoręcy
Lipka Marian
Giełke*

22 p.p.

22 PULK PIECHOTY

POCZTA
2/1155
POŁOWA Nr 23

← **16. Kartka pocztowa poczty polowej.** Pchor. Janusz Muszyński przesłał do pchor. Mariana Lipki prośbę o przysłanie munduru i butów.

17. Dowód pobrania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, Seria A No 562098 Komisji Poborowej Nr 155 Okręgu Korpusu Nr I.

Od **Jana Augustyniaka** z kol. Jasień gm. Repki pobrano 1.09.1939 r. wóz jednokonnny, uprzęż jednokonną i kłacz na sumę 515 zł. Potwierdzenie odbioru wypłaty nie wypełnione.

18. Dowód pobrania j.w. Seria A No 561107 Komisji Poborowej Koni No 153 Okręgu Korpusu Nr I.

Od **Józefa Wrzoska** z Chojeczna w gm. Grębków pobrano 5.09.1939 r. wóz i uprzęż na sumę 205 zł. Potwierdzenie odbioru należności nie wypełnione.

19. „Gazeta Świąteczna”, nr 3058, 3.09.1939 r.

Egzemplarz nie rozcięty z fioletowym stemplem prenumeratora „5 / W-bni. O.O. Paulini / Leśniów/ Żarki”.

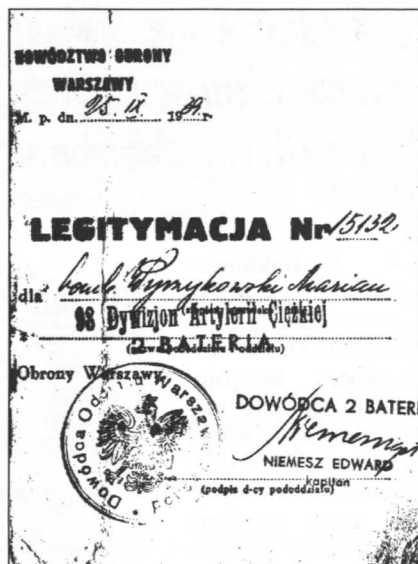
Tytuły z pierwszej strony: „Nie damy Gdańska...”, „Europa pod bronią”, „Nowinki telegraficzne z różnych stron świata. Umowa niemiecko-bolszewicka o nienapadaniu wzajemnem”.

20. „Strumyk: Bezpłatny dodatek dla młodych Czytelników >>Wsi Polskiej<<”, nr 19, 10.09.1939 r.

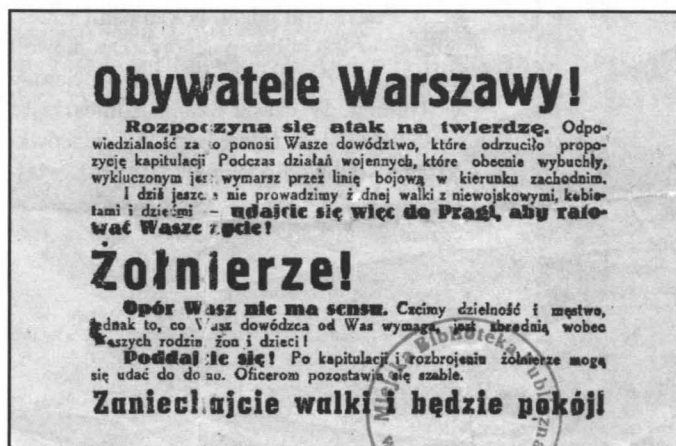
Tytuły rysunków, prozy, poezji i piosenki: „Kaźda zagroda będzie broniona do ostatka...”, „Święty Boże !”, „Gdy na granicach Polski wre bój...”, „Żołnierzom...”, „Dałyby im serce samo”, „Druga chluba Polski - C.O.P.”, „Ani jedna nasza wieś nie będzie niemiecką...”, „O matce”.

→ 21. Legitymacja nr 15132 wystawiona 25.09.1939 r. bomb. Marianowi Wyrzykowskiemu z 2 baterii 98 dywizjonu Artylerii Ciężkiej przez Dowódcę Odcinka Warszawa Zachód Dowództwa Obrony Warszawy.

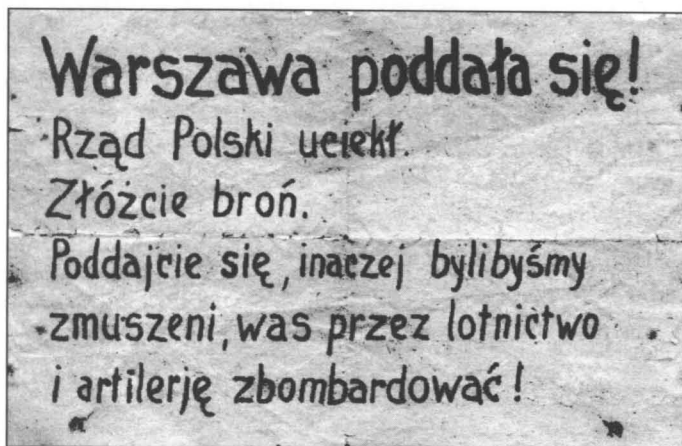

22. Dokument papierowy zachowany w 7/8.

Stempel czerwony „98 Dywizjon Artylerii Ciężkiej / 2 BATERIA”, odręcznie czarnym atramentem „Zaświadczenie /Zaświadczam, że bomb. Wyrzykowski (...) / ogłoszony jest w lewe ucho podczas ostrze (...) M.p. 18.IX.1939”, stempel czerwony z podpisem „DOWÓDCA 2 BATERII / NIEMESZ EDWARD / KAPITAN”.

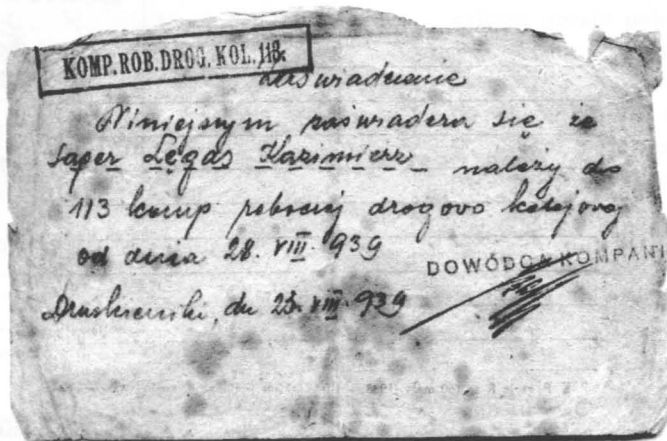

← 23. Ulotka niemiecka. Druk czarny na papierze o wym. 18,5 x 12,5 cm.

← 24. Ulotka niemiecka. Druk czarny na papierze o wym. 17 x 11 cm.

→ 25. Dokument pisany ołówkiem z mylną datą (powinno być 23.IX.1939 r.). Dowódca kompanii po stwierdzeniu niemożliwości dalszej walki wydał zaświadczenia żołnierzom by nie zostali posądzeni o dezercję podczas podróży do domu. Właściciel prezentowanego dokumentu był kolejjarzem w Kotoniu.

← 26. Portret Józefa Pucyka „NA / PAMIĄTKĘ / SŁUŻBY / WOJSKOWEJ”. Fot. A. Ganiewski.

J. Pucyk brał udział w kampanii wrześniowej w 22 pułku piechoty. Do niewoli dostał się pod Warszawą. Uciekł z twierdzy w Toruniu. W czasie okupacji mieszkając w Gołębku był żołnierzem AK placówki Skórzec (Obwód Siedlce). (Przekaz właściciela, KW-6448).

27. Dokument dwujęzyczny (polski i niemiecki) „LEGITYMACJA /Okaziciel tej legitymacji/ Marian Wyrzykowski / jako były niemiecki jeńiec wojenny odprawia / się w ojczyste strony na terenie zajęтым przez / władze niemieckie. / Komendant 8-ej Armii”.

→ 28. Dokument j.w.

AUSWEIS	LEGITYMACJA
Inhaber dieses Ausweises	Okaziciel tej legitymacji
<i>Mononichski Eugeniusz z Koniem</i>	<i>Mononichski Eugeniusz z Koniem</i>
ist deutscher Kriegsgefangener gewesen und in seine Heimat im besetzten Gebiet entlassen worden.	jako były niemiecki jeńiec wojenny odprawia się w ojczyste strony na terenie zajęтым przez władze niemieckie.
Armee-Oberkommando der 8 Armee	Komendant 8-aj Armii
	<i>W. W.</i>

29. „Feldzug in Polen”, Sonderdienst, oktober 1939.

Na okładce sylwetka żołnierza Wehrmachtu z lornetką na tle mapy z oznaczoną czerwonym kolorem granicą między obszarem Polski okupowanym przez III Rzeszę i ZSRR.

30. „Wiadomości Diecezjalne Podlaskie: Miesięcznik Urzędowy Kurii Diecezjalnej”, nr 9-12, wrzesień - grudzień 1939, Rok XXI. W piśmie brak śladów ingerencji cenzury okupantów.

31. Mapa „JRO - Karte von Polen mitangrenzendem Deutschland und der Slowakei”, MaBstab 1:1100000, Jro - Landkartendruck von Joh. Roth sel. Ww., München 2. Papier o wym. 77 x 81 cm.

Odręcznie kolorowymi kredkami oznaczono linie frontu: 6.09.39 żółta, 12.09.39 ciemnozielona, 18.09.39 niebieska (Armia Czerwona), 19.09.39 jasnozielona. Na marginesie ołówkiem informacja o inwazji „Russland 17.09.39 4.00”. Atramentem wypisane daty kapitulacji Helu 2.10.39, Warszawy „Übergabe 29.09.39”.

Mapa została znaleziona przez **Andrzeja H. Stachowskiego** w jednym z domów Poznania tuż po wyzwoleniu miasta, kiedy z rodziną wrócił po wysiedleniu do Lublina.

Znaleziska z pól bitewnych Kampanii Wrześniowej

32 - 58

W nawiasach podano miejsca znalezienia przedmiotów. Są to m.in. miejscowości ze szlaku 1 Dywizji Piechoty Legionów i Korpusu Ochrony Pogranicza.

32. Zestaw odznaczeń: Krzyż Niepodległości, Srebrny Krzyż Zasługi, Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918-1921, Medal 10-lecia Odzyskanej Niepodległości, Srebrny i Brązowy Medal za Długoletnią Służbę (towarowa stacja kolejowa Zwierzyniec - Biały Stup). Znalezisko z obrzeża leja po wybuchu. Odznaczenia były w metalowym pudełku zakopanym pod zwiniętym pasem oficerskim.

→ 33. Orzeł wz. 19 na czapkę (Różan).

34. Wycior do polskiego pistoletu Vis (Górecko Stare). Stempel odbioru wojkowego nieczytelny.

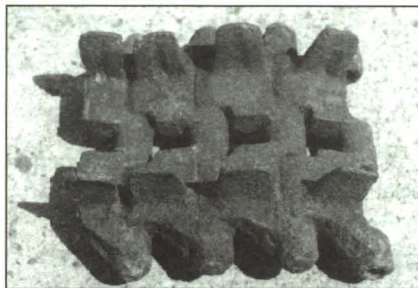

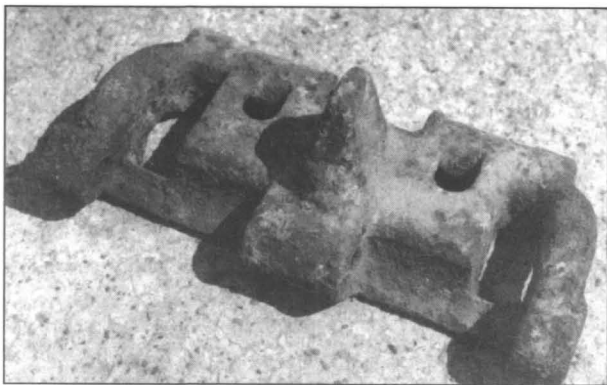
↑ 35. Nóż do czyszczenia kopyt. Na aluminiowej ręczce pod godłem RP „W.P./WET.”, na ostrzu „J. DŁOWSKI” (Józefów).

← 36. Karabin maszynowy kal. 7,9 mm Hotchkiss wz.25, z jarzmem uniwersalnym polskich pojazdów pancernych: tankietek TKS i samochodów pancernych „Ursus” wz. 29 i 34. Znaleziony przy kopaniu fundamentów pod dom w Zembrowie (woj. siedleckie). Służył jako obciążnik silnika elektrycznego pilarki (krajzegi).

→ 37. Fragment gaśienicy polskiej tankietki - niecałe 4 ogniwa (Seroczyn).

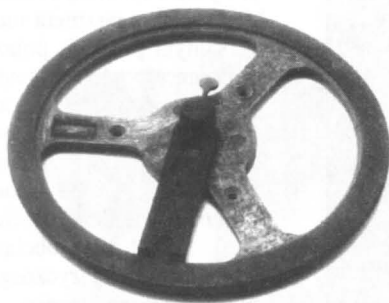
← 38. Ogniwo gaśnicy polskiego czołgu 7 TP (Frampol).

→ 39. Francuski hełm wz. 15 przerobiony na polski hełm broni pancernych (Laski pod Warszawą).

40. Polski hełm piechoty wz. 31 (Domanice).

41. Niemiecki hełm wz. 35, przestrzelony (Kaluszyn). Przekazany przez Ryszarda Marczyka, KW - 6411.

42. Nabój kal. 7,92 mm karabinu ppanc. wz. 35 „Ur” z 1938 r. (Domanice).

↑ 43. Element celownika artyleryjskiego (Olszyc koło Domanic). Na odlewie aluminiowym „M.S.Wojsk. / 24” i „HUET / PARIS”.

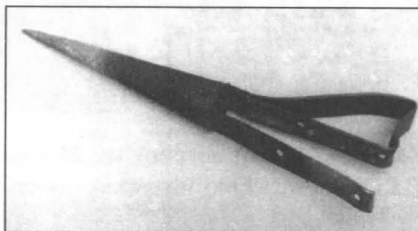
→ 44. Nastawnica artyleryjska uproszczona wz. 1918 do zapalników czasowych podwójnego działania szrapnelowych i granatów haubic 100 i 155 mm oraz armat 105 mm (Kopcie). Oznaczenia: „M.S.1922 No 585” i „237”.

↑ **45. Kątomierz - busola artyleryjska** nr 682 firmy „H. KOLBERG i Ska” w Warszawie (Kopcie).

→ **46. Grot łąty artyleryjskiej (?)** (Kopcie). Sygn. „(godło RP) W.P. / SPÓŁDZIELNIA LEŚNIKÓW / WARSZAWA / 1934p”.

47. Polska lornetka wojskowa (Kopcie). Przy lewym okularze „H. KOLBERG / i Ska / Warszawa / WP” i przy prawym „(godło RP) / 6 x 30 / 18134”.

48. Bagnet francuski Lebel wz. 1886-16 oznakowany „W.L. 3693” (Emilianówka).

49. Klucz do haceli (Emilianówka).

50. Klucz do wozu taborowego (Emilianówka).

51. Polski karabinek Mauser wz. 98 z bagnetem (Emilianówka). Całość skorodowana z ubytkami drewna. Ekspонат przekazany do zbiorów muzeum przez Jarosława GOŁĘBIEWSKIEGO (KW - 6509).

52. Busola (Róża Podgórna).

53. Bagnet niemiecki wz. 1898/05 bez okładzin i z zeszlifowaną piłą (Sosnowica). Przy zacisku „wz.98/05”.

← **54. Fragment gąsienicy niemieckiego transportera półgąsienicowego SdKfz 251 A** (Borki koło Seroczyna). Pozostałe części są wspawane jako ozdoba bramy, furtki właściciela posesji i zabytku. Na wystawie pokazany jest fragment uszkodzony pociskiem polskiej armaty. (Łuków, 1995).

Trzynaście ogniw z wystawy Jarosław GOŁĘBIEWSKI przekazał do muzeum (KW-6510).

55. Skorupa polskiego granatu zaczepnego wz.23 (Las Sosnowica koło Wytyczna, marzec 1995).

56. Polski granat obronny wz 23 z zapalnikiem „WZ.GR.31” z partii (lub formy) „16” (Las Sosnowica koło Wytyczna, marzec 1995). Na skorupie litera „K” (Klimek - odlewnia w Warszawie).

↑ **58. Uchwyt karabinu maszynowego polskiej tankietki TKS do strzelania do samolotów** (Zielone na Róztoczu).

↓ **57. Ryngraf. Punca „CK” i próba srebra 3.** Na piersi grawerowanego orła ślad po przylutowanej Matce Boskiej Częstochowskiej. Znalezione nad Bzurą.

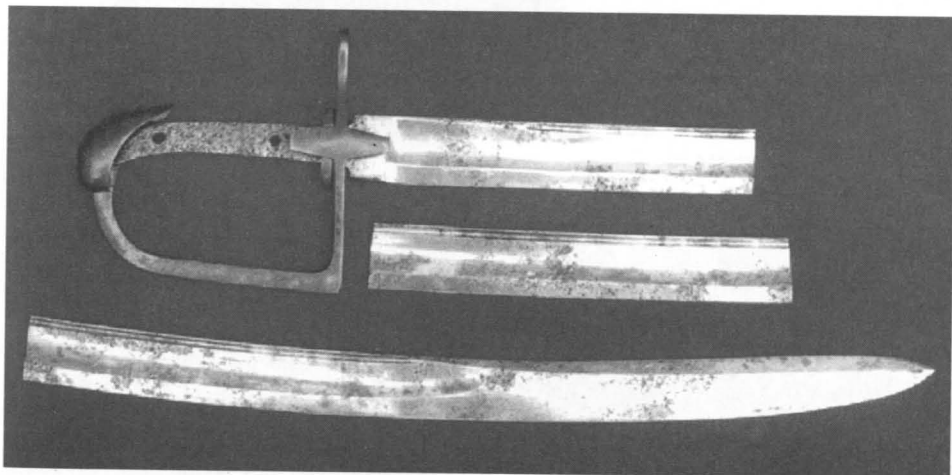

Znaleziska z pola bitwy SGO „Polesie” pod Wolą Gułowską

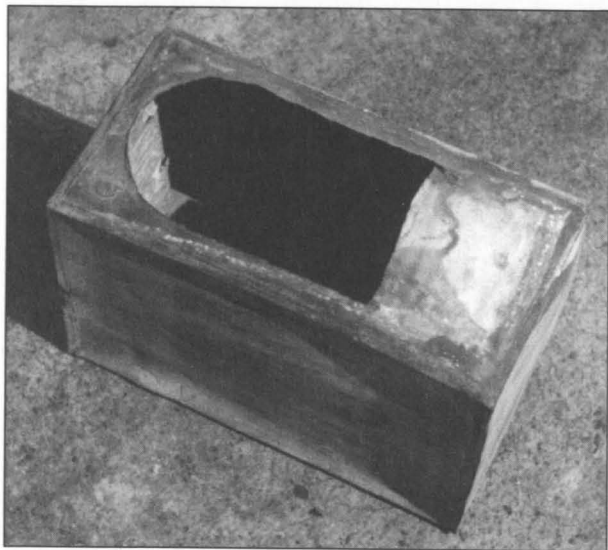
59 - 114

Przedmioty znalezione głównie na obszarze lasów Nadleśnictwa Korwin.

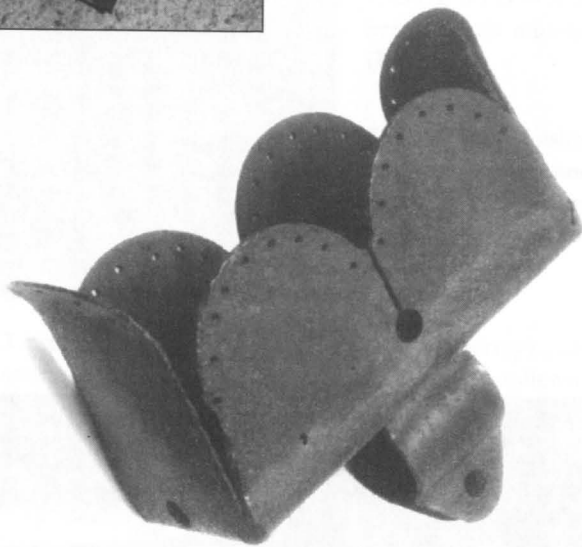
59. Polska szabla kawaleryjska wz. 1934 (nr 1254 Huty Ludwików). Bez pochwy i drewnianej rękojeści.

Głownia złamana w dwóch miejscach przez korzenie rosnącej na szabli brzozy. Pochwa została w tych samych miejscach zgięta.

← 60. Konserwa blaszana na amunicję 7,92 mm Mauser.

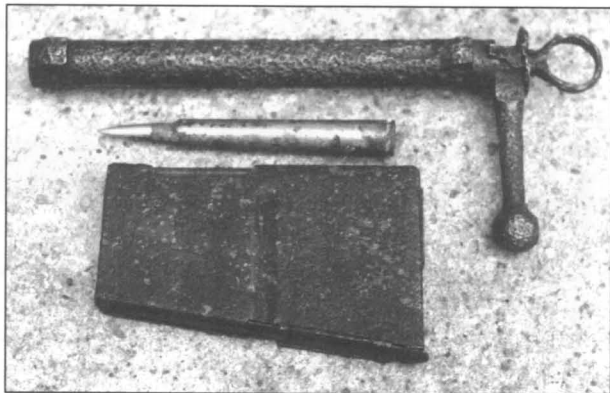
→ 61. Uchwyt pod kolbę karabinu rowerzysty. Według informacji właściciela przedmiot nie kojarzący się z Wojskiem Polskim został porzucony w lesie przez wcześniejszego znalazcę.

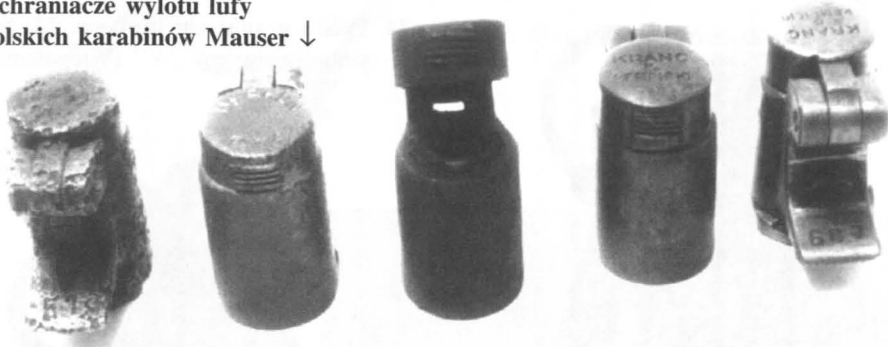
← 62. Ładownica z 3 magazynkami do 7,92 mm ręcznego karabinu maszynowego Browning wz. 28.

→ 63-65. Zamek, magazynek i nabój karabinu ppanc. wz. 35 „Ur”.

Ochraniacze wylotu lufy
polskich karabinów Mauser ↓

- 66. Stalowy, skorodowany. Sygn. „W (godło RP) P” i numer „519” (okolice Okrzei).
- 67. Mosiężny. „PERKUN/1933”, „M” w trójkącie, „W (godło RP) P” (Wola Gułowska za cmentarzem).
- 68. Mosiężny. „KRANC/ŁEMPICKI” (w pobliżu cmentarza w Woli Gułowskiej, 3.05.1995). Od nazwiska tego producenta ochraniacze zwane są potocznie „krańcówkami”.
- 69. Mosiężny. Producent j.w., „G/2” w owalu (stempel odbioru wojskowego).
- 70. Mosiężny. Producent j.w., stempel odbioru „M/2” i numer „637”.

- ↑ 71. Mosiężny tłok pieczętny nr 1107 Mennicy Państwowej. Wokół godła wz. 1927 otokowo „3 PUŁK STRZELCÓW KONNYCH”. Na obrzeżu numer „18”. Brak drewnianego chwytu (Kalinowy Dół w okolicach Helenowa, 28.04.1996).

72. Bagnet francuski Lebel wz. 1886-93-16 z pochwą znaleziony w sierpniu 1995 r.

↑ 73. Bagnet polski wz. 29 z pochwą i żabką. Na wewnętrznym progu głowni nazwa producenta (Towarzystwo Fabryki Motorów) „PERKUN”, znak kontroli technicznej „D” w sześciokącie (powtórzony na pochwie), odbioru wojskowego „E” w pionowej elipsie i numer „272651”. Na wewnętrznym progu „WP” pod godłem państwa.

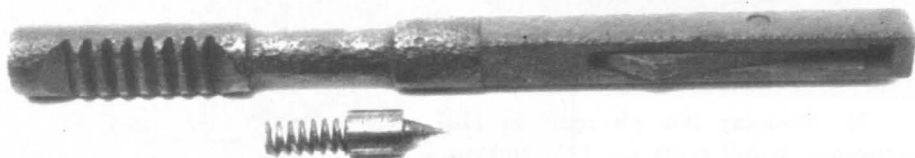

← 74. Polski granat obronny wz. 23. Na skorupie symbol wytwórni „W” (Wiepofama, Poznań).

↑ 75. Polski granat zaczepny wz. 23.

76. Wystrzelony pocisk 37 mm armaty ppanc. wz. 36 Bofors (Ferdynandów).

↑ 77. Zębica i iglica armaty ppanc. j.w.

79. Hełm polski piechoty wz. 31.

→ 80. Hełm francuski wz. 15 Adriana.

81. Szabla wz. 1921 Alfonsa Manna. Skorodowana, bez drewnianej rękojeści i pochwy.

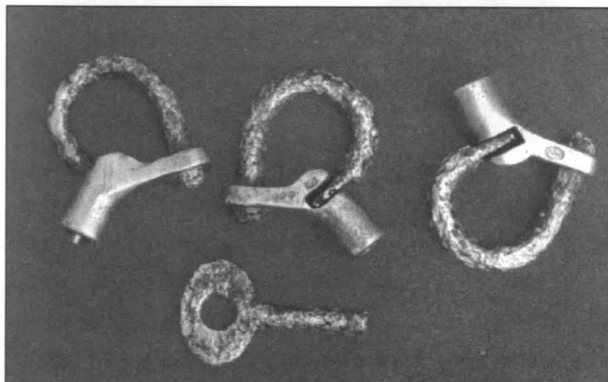

← 82. Munsztuk z łańcuszkiem.

→ 83-84. Polskie regulaminowe podkowy wojskowe, przednia i tylna.

85. Klucz do haceli.

← Kłódki do spinania koni. Mosiądz i żelazo. Oznakowania na elementach mosiężnych.

86. „BPP” i „S/9” w owalu (odbiór wojskowy).

87. „F” w kwadracie, „(...)EL WILNO” i w owalu „2/1”.

88. Bez oznakowań z żelaznym kluczem.

89. Aluminiowy znak tożsamości, częściowo stopiony. Znaleziony w miejscu zwanym „spaleniskami”. „ANDRZEJ/MILINKIEWICZ/WILNO”.

Połówki aluminiowych znaków tożsamości.

90. „KAT / KPR / ROCHMIŃSKI / FELIKS / WARSZAWA / M 4”.
91. „KPR / WALCZYK / STEFAN / ŁOMŻA KAT”.
92. „STANISŁAW / KRAJEWSKI / KAT”, s.o. „60 Ł / ŁOMŻA / 1917”
93. „CZESŁAW / CYMERMAN / KAT”, s.o. „5 / 6 / WARSZAWA 4 / 1915”.
94. „UŁ / PIORKOWSKI / CZESŁAW / MAŁKINIA KAT”.
95. „UŁ / SZPERLING / JAN”.
96. „UŁ / OLSZEVIK / CZESŁAW / PUŁTUSK KAT”.

→ **97. Orzeł na czapkę garnizonową.** Blacha miedziana (?) ze śladami zielonej farby (droga w pobliżu leśniczówki Ofiara, 14.07.1994).

↓ **Orły na furazerki**

98. Cienka blacha stalowa, lakierowany, wym. 41 x 28 x 25 mm (wys. orła x szer. tarczy amazonek x szer. skrzydeł). Między rozetkami tarczy i skrzydłami dwa otwory do przysycia. Na s.o. ślad po przylutowanym mocowaniu.

99. Gruba blacha miedziana, lakierowany na zielono, 40 x 29 x 25. Dwa otwory czworokątne, brzeg tarczy groszkowany. Na s.o. ślady po dwóch drutach na wys. piersi i tarczki.

100. J.w.

101. Blacha cynkowa, lakierowany szaro z połyskiem, 41 x 27 x 26. Między tarczą i skrzydłami wycięte przestrzenie. Na s.o. brak śladów mocowania.

102. Cynk, 40 x 29 x 26. Dwa otwory między tarczą i skrzydłami. Na s.o. brak śladów mocowania. Prawe skrzydło z odłamanym szczytem.

→ **103. Odznaka instruktora Przysposobienia Wojskowego.** Niklowana z podwójnymi paskami z niebieskiej emalii na ramionach krzyża. Wym. 35 x 35 mm. Brak zakrętki.

↓ **104. Odznaka żołnierska 20 pułku artylerii lekkiej,** dwuczęściowa, z białego metalu (Krzywda, czerwiec 1995). Na zakrętce „FABRYKA GRAW. EMALJER. / J.KNEDLER / WARSZAWA / UL.NOWY ŚWIAT 45”.

105. Odznaka Pamiątkowa „Miecze Hallerowskie”, bez wstążki, dwuczęściowa, emaliowana i złożona („spaleniska”, 6.08.1989). Napisy: „FRANCJA/4.X 1918/WŁOCHY” na tarczy, pod orłem monogram „J (Józef) H (Haller)”.

106. Odznaka Mazowieckiej Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii im. Józefa Bema w Zambrowie. Jednoczęściowa z białego metalu, 25 x 45 mm. Na s.o. nr „245”. Na zakrętce „J. MICHROWSKI / GRAWER / TEL. / (?)9999 / WARSZAWA / NOWY ŚWIAT 15”. (Wola Gułowska, 8.06.1991).

107. Odznaka 2 Batalionu Pancernego, dwuczęściowa, z białego metalu, 38 x 38 mm, emaliowana (kolor czarny i pomarańczowy. Na s.o. „JK”. Na zakrętce „ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE / BR. GRABSKI / ŁÓDŹ / KPT. POGONOWSKIEGO 61”. (na pn.-zach. od leśniczówki Korwin, 4.10.1992).

108. Część odznaki policjanta (brak orła), biały metal. Wypukło „POLICJA PAŃSTWOWA” i kreska, nad nią „1186” i pod „XIV” wkłęsło.

Zestawy znalezione w „spaleniskach”. Wybór z wielu różnych z kolekcji właściciela. Każdy komplet należy przypisać jednemu żołnierzowi.

→ **109. Inicjały z naramienników i żołnierska odznaka 9 Pułku Strzelców Konnych im. Generała Kazimierza Pułaskiego.** Na zakrętce jak w opisie 107. Odznaki tego pułku najczęściej są znajdowane w lasach pod Wolą Gułowską.

← 110. Orzeł do furaze-
rki, emblematy na kołnierz
82 Syberyjskiego Pułku
Strzelców im. Tadeusza
Kościuszki (na zakrętkach
„J. MICHROWSKI / GRA-
WER / WARSZAWA / NO-
WY ŚWIAT 15'') i miniatu-
rka brązowej Państwowej
Odznaki Sportowej (z za-
krętką bez śruby).

→ 111. Odznaka Korpusu
Ochrony Pogranicza, mosięż-
na srebrzona, dwuczęściowa,
emaliowana, z orłem wz. 1927
(brak zakrętki), brązowa Państ-
wowa Odznaka Sportowa
z zakrętką, srebrna odznaka
strzelecka z zakrętką, srebrna
i brązowa odznaka grenadiers-
ka (z zakrętkami). Komplet
znaleziony w 1988 r. przy
skrzyżowaniu leśnych dróg. Pod
zakrętkami zachowane są frag-
menty tkaniny munduru.

← 112. Inicjał z naramiennika
szkół podchorążych zawodowych,
emblematy z kołnierza 64 Pomors-
kiego Pułku Strzelców Murmańs-
kich (orzeł z herbu woj. chełmińs-
kiego) i zgłębnik rowkowaty z igłą
do podwiązywać sygn. „A.MANN”
(w „Katalogu narzędzi weterynaryj-
nych” firmy pozycja 1194).
Znalezisko z 20.05.1990 r., okolice
leśniczówki, Korwin.

113. Polski guzik wojskowy.

→ 114. Gwizdek oficerski (Krzywda).

Wojsko Polskie

115 - 176

115. Fotografia w ramce kpr. Wacława Daniluka z Hołowczyc, uczestnika Kampanii Wrześniowej. Sznur naramienny strzelca bardzo dobrego ciężkich karabinów maszynowych.

↑ **116. Orzeł z furażerki Czesława Wysokińskiego, kaprała 3 Pułku Szwoleżerów Mazowieckich im. płk Jana Kozietulskiego.**

↑ **117. Orzeł wykopany przez Macieja Żółkiewskiego wiosną 1994r. podczas renowacji trawnika na Pl. Sikorskiego w Siedlcach.**

↑ **118. Orzeł znaleziony na placu apelowym obecnej 9 Podlaskiej Brygady Zmechanizowanej w Siedlcach przez rezerwistę Sławomira Nasiłowskiego w czerwcu 1979r.**

↑ **119. Orzeł wykopany przez Piotra Rafalskiego w ogrodzie przy ul. Floriańskiej w Siedlcach.**

120. Orzeł do czapki polowej wojsk lądowych wz. 1937 haftowany na podkładce khaki 35x51 mm.

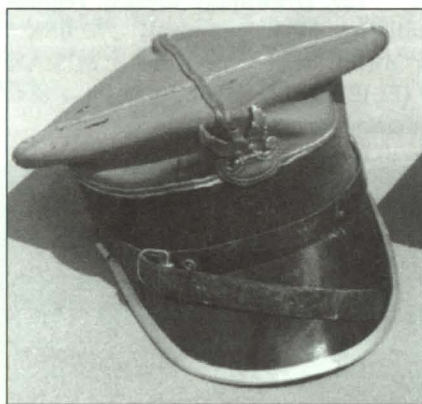
→ **121. Fotografia ppor. Karola Tajcherta**
(ur. 18-09-1911r.) z czerwca 1939r.

↓ **122. Kurtka munduru polowego**, w którym ppor. **K. Tajchert** przeszedł szlak bojowy 9 pac i przebył niewolę w Oflagu X-B, XVIII-C i II-C (nr 1367 i 670).

→ **123. Czapka garnizonowa wz. 1927**
ppor. K. Tajcherta.

124. Czapka garnizonowa wz. 1935
majora z fioletowym otokiem (kapelani).

← **125. Czapka garnizonowa wz. 1935** ppor. z czarnym otokiem (saperzy, łączność, dyony artylerii konnej, Korpus Ofic. Geografów, Korpus Kontrolerów). Orzeł z uciętą koroną.

126. Czapka polowa wojsk lądowych wz. 1937. Należała do **Michała Palejczyka** służącego w 20 pal. Ranny w bitwie pod Kockiem został przywieziony do szpitala polowego mieszczącego się w budynku Dyrekcji Lasów Państwowych w Siedlcach. Stąd wyprowadzony przez **Zuzannę Oknińską** uniknął wywiezienia do obozu. Później był w AK (placówka Mokobody Obwodu Siedlce). Przyjął ps. „Empir”.

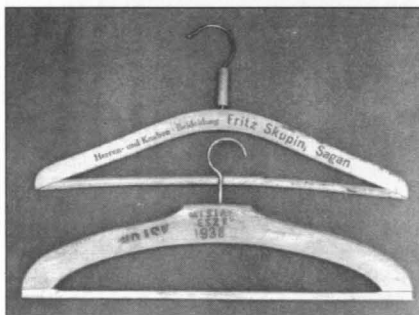

← **127. Kurtka munduru wz. 1936 Stanisława Drabarka z Mińska Maz., walczącego w kampanii wrześniowej w 9 pal, później jeńca Oflagu II-C.**

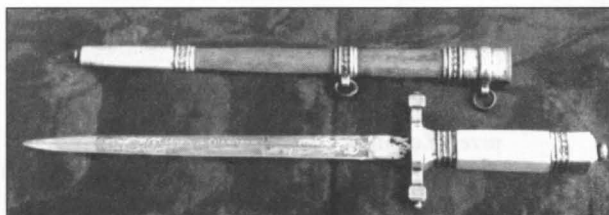
↓ **128. Lniana koszula wojskowa Jana Wardawego. Stemple czerwone „M.S. WOJSK / INT. / 37”, „CARITAS / DOM PRACY (...) / VII-1932r. / 6”, „22 P. Piechoty (...)”.**

↓ **129. Drewniany wieszak regulaminowy. Wypalony napis „WOJSK” z dwóch stron i z jednej „MISIAK / (PL)ESZE(W) / 1938”. Na fot. z eksponatem nr 283.**

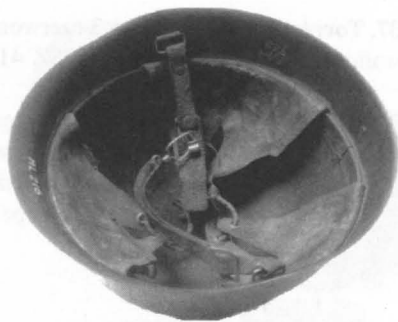
↓ **130. Kordzik oficerski wz. 1924 Fabryki Broni Siecznej Gabriela Borowskiego w Warszawie. Uchwyt rękojeści żółty, brak skóry na pochwie.**

↑ **131. Hełm wz. 1915 Adriana z francuskim wyposażeniem wewnętrznym. Pochodzi z poboju pod Hutą Gruszczyno koło Stoczka Węgrowskiego.**

→ **132. Hełm piechoty wz. 31** pokryty lakierem przeciwdblaskowym „salamandra”, z kompletnym wyposażeniem wewnętrznym. Stempel odbioru wojskowego „S/(?)”. Wewnątrz wydrapane nazwisko „Głuszyński”. (Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, ML 216).

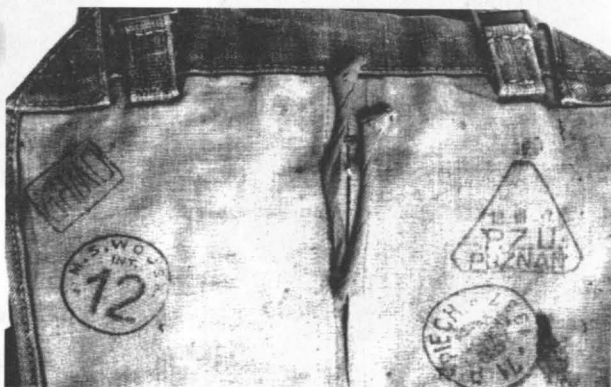
133. Pas główny szeregowego wz. 1931.

134. Bagnet nr 192558 „PERKUN” z pochwą. Został znaleziony w skrytce w ścianie rozbieranego w 1995 r. spichlerza **Jana Żandarczuka** z Chłopkowa (woj. białkopodlaskie).

← **135. Chlebak wz. 1933** z paskiem umożliwiającym noszenie bez potrzeby troczenia do pasa głównego.

→ **136. Tornister żołnierski wz. 1933.** Na wewnętrznej stronie kłapy cztery czerwone stemple: „O.W.R.P.” w prostokątnej ramce, „13 III 37/P.Z.U./PO-ZNAN” w trójkątnej ramce i dwa w okręgach „M.S. WOJSK. / INT. / 12” oraz „71 P. PIECH. 1937” otoko-wo wokół orła w koronie.

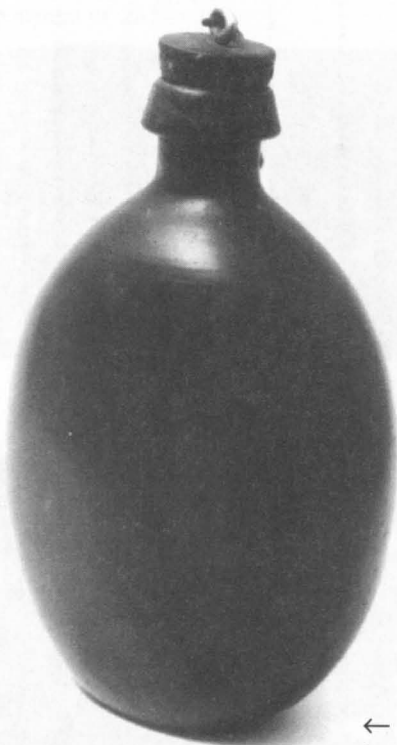
137. Tornister j.w. Pod klapą 3 czerwone stemple: trójkątny „19 x 3 (?)/P.Z.U./POZNAŃ”, owalny nieczytelny i kolisty „(?)SZ 41pp. / 13-III-37” wokół orła.

138. Tornister j.w. Zniszczony od częstego używania i prania. Z tego powodu trudne do odczytania stemple wojskowe. Na zewnętrznej stronie klapy wymalowany od szablonu portret faraona, sentencja w języku hiszpańskim i nazwy „fajnych zespołów rockowych”. Zabytek służył do przewożenia kanapek i kąpielówek nad siedlecki zalew.

← **139 .Maska pgaz. R.S.C.** (starego typu) z czarnymi gumami w wyższej puszcze. Na masce i pochłaniaczu stemple w prostokątnych ramkach „W.W.S.P. / (...)1932 r.” i „W.W.S.P. / No 8-I-1932 r.”

← **140. Maska** j.w. z czarnymi taśmami z wszytymi odcinkami gum w niższej puszcze. Na masce stempel „W.W.S.P. / No 121(...)1930 r.”, na pochłaniaczu „W.W.S.P. / No 4-I-1932 r.”

↓ **141. Menażka wz. 1923/31** malowana farbą khaki. W rondelku dwa stemple wgłębne „M.S. WOJSK. / INT. / 45” i „ŚWIATOWIT / 193(7?) / MYSZKÓW”.

← **142. Manierka wz. 1931** malowana farbą khaki i zamykana korkiem. Na szyjce „ŚWIATOWIT / 1934”.

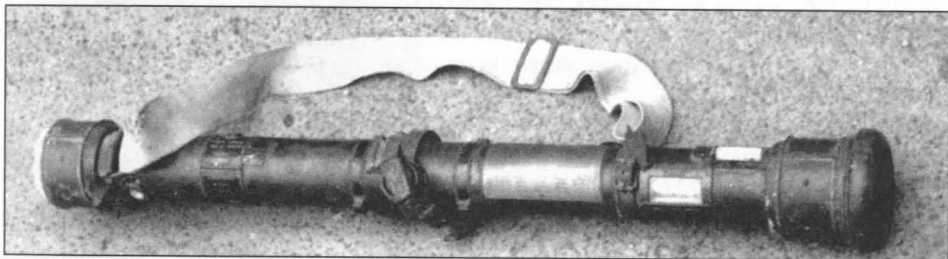
→ **143. Manierka wz. 1938** aluminiowa. Na szyjce w elipsie „ŚWIATOWIT / 1938 / MYSZ-KÓW”, „M.S. WOJSK. / INT. / 43” i „64506”. Na zakrętce w prostokątnej ramce „Pat. Nr. 26727”.

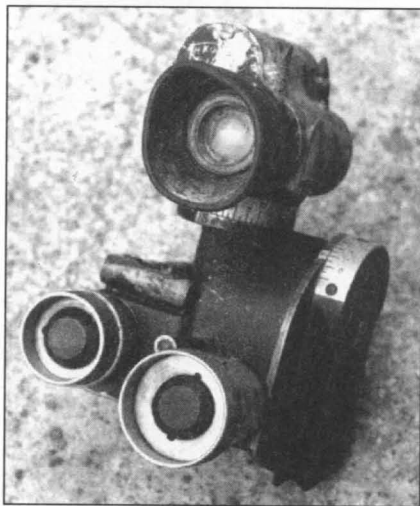
← **144. Kubek stalowy.** Między uszkami „J.R.O.2” i w poziomym rombie „IDEAL” (firma w Wolbromiu będąca filią Fabryki Naczyń Emaliowanych „OLKUSZ” S.A.).

145. Pokrowiec z zielonego płótna po opatrunku osobistym.

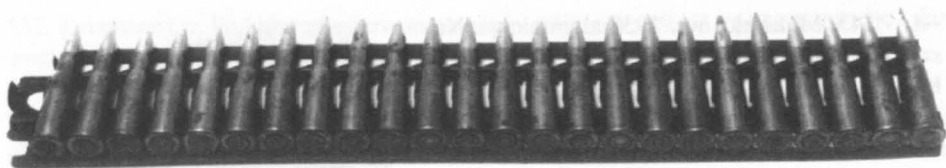
146. Łódka mosiężna z 5 nabojami (pociski SC ciężkie, zielona spłonka) z 1930 r. do karabinu Mauser.

↑ **147. Dalmierz „Zeiss”** sygn. „C.P.GÖRZ / WIEN- / POZSONY / Nr 3164” i „W.(godło RP)/Odległość w krokach./Podstawa 70 cm. / Dalmierz 11x. / Nr 106”. Brak jednej poduszki ochronnej. Pochodzi ze Stoku Ruskiego. W pobliskim Pruszyńcu stacjonowały 4, 5 i 6 bateria 2 dywizjonu 9 pułku artylerii lekkiej od mobilizacji marcowej do wyjazdu na front ze stacji kolejowej w Mordach. Zakupiony z funduszy Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki UW w Siedlcach (KW-6463).

→ **148. Celownik optyczny 4 x 1 wz. 29** nr 1660 firmy „H.KOLBERG i Ska” w Warszawie do strzelań pośrednich (przy niewidocznym celu) ciężkiego karabinu maszynowego Browning wz.30.

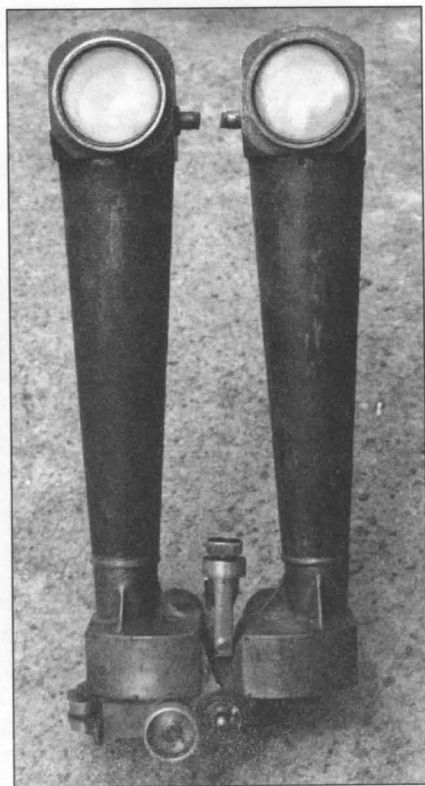
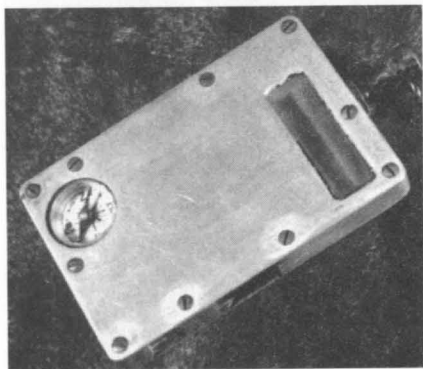

↑ **149. Magazynek prosty do karabinu maszynowego Hotchkiss z 24 nabojami Lebel.** Na spodzie sygn. „BP”. Znaleziony w lesie Kryńszczak w pobliżu „Czarnej drogi”.

← **150. Lornetka jedno-okularowa,** malowana szarą farbą. Obok orła w koronie parametry i numer „6 x 30 / 43825”. Pochodzi z pobojo-wiska pod Hutą Gruszczyño.

→ **151. Lornetka nożycowa,** mosiężna. Oznaczenia: „HUET / PARIS / 12x”, „M.S. WOJSK / No 166” i „537”.

← **152. Kątomierz kieszonkowy z wyposażenia oficera.** Sygn. „H.Kolberg i Ska Warszawa”, „W(godło RP)” i numer „1130”. Zachowane są fragmenty malowane czarną farbą.

153. Polowy aparat telefoniczny w obudowie stalowej malowanej na kolor khaki Państwowych Zakładów Tele i Radiotechnicznych w Warszawie. Typ AP-36, seria 1737, nr 5120. Na wieku tabliczka z ostrzeżeniem „UWAGA / NIEPRZYJACIEL PODSŁUCHUJE”.

→ **154. Polowy aparat telefoniczny**, j.w., nr 2060.

155. Łuska mosiężna naboju 75 mm armaty polowej wz. 1897 Schneider. Na denku „75P” i „Pk 7D32DZ”. Ekspонат znaleziony w lesie koło miejscowości Sosnowe.

156. Łuska mosiężna naboju 105 mm armaty dalekonośnej wz. 13 Schneider. Na denku „105 W 13” i „Pk.8P25E”. Na ścianie walca czarną farbą „105 wz. 1913. / 1,935 KgB.G₅ / 6-28.Z / Pk-4-29 / A.6”. (Domanice).

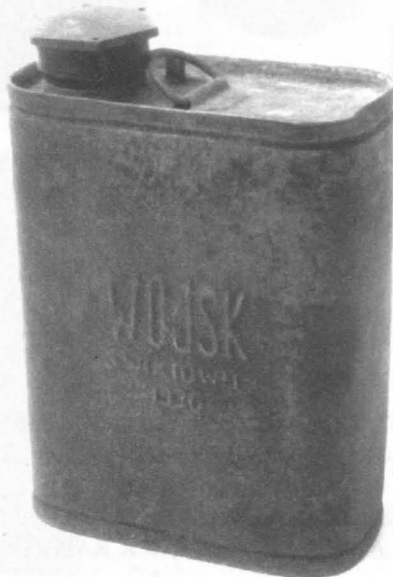
157. Łuska mosiężna j.w. Na denku „105 W 13”, „Pk 5 F”, czarny krzyż (Sosnowe).

158. Łuska mosiężna naboju 100 mm haubicy wz. 1914/19. Na denku „S/8” (odbior wojskowy), „100 Hb wz. 14-19P” i „(godło RP) 18P35N” oraz na spłonce „(godło RP) 1935”. Na ścianie walca ślad po 3-wierszowym napisie czarną farbą „1,3/10 wz. 16-9-34 PWP/1/5 wz. 33-1-34 PWP/G.S.U. 4-7-37”.

159. Łuska mosiężna j.w. Na denku „100 hb. wz. 14-19p” i „(godło RP) 10P30D”. (Sosnowe).

160. Łuska naboju 37 mm armaty ppanc. wz. 36 Bofors. Oznaczenia na denku „37 wz. 36”, „Pk. (producent Zakłady Amunicyjne „Pocisk” Sp. Akc.) 5-37”, „B/1” (odbior wojskowy) i na spłonce „WA2/1137”.

161. Łuska j.w. Na denku poza oznaczeniem kalibru, wzoru i odbioru wojskowego „Z/8” bicia producentów: „(orzeł w koronie - Fabryka Amunicyj w Skarżysku) 27-37 N (Fabryka Wyróbów Platerowanych Norblina i Spółki w Warszawie)”.

→ **162. Pojemnik na olej.** Sygn. „WOJSK / ŚWIATOWIT / 1936”.

163. Wydawnictwo „1 Dywizjon Pociągów Pancernych w Legjonowie: Karykatury Jotesa”. Reprodukowane w Lit. Art. W. Główczewski, Warszawa, 1935.

„Jotes” (Jerzy Szwajcer) znany głównie z publikowanych od czasów przed Wielką Wojną m.in. w „Szcztuku”, „Musze” i „Szpiłkach” karykatur ludzi ze świata polityki, sztuki i sportu.

→ **164.** Karykatura st. sierż. Tomasza Szostka autorstwa „Jotesa”. Oryginał zreprodukowany w wyżej opisanym wydawnictwie.

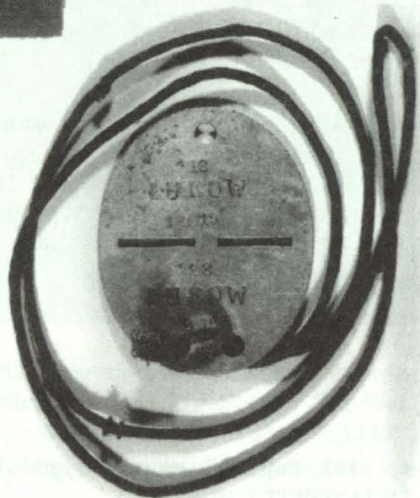

↓ **165.** Odznaka Centrum Wyszkożenia Broni Pancernych T. Szostka w pudełku firmowym. Na odwrocie odznaki stempel „WG” i próba srebra 2. Na zakrętce „W. GONTARCZYK / WARSZAWA / UL. MIODOWA No 17 i 19”.

T. Szostek w czasie okupacji był dowódcą grupy sapersko - minerskiej w placówce AK Kotuń.

↓ **166.** Aluminiowy znak tożsamości na sznurku zbrojonym metalową nicią: „WACŁAW / KOWNACKI / RZYM - KAT”, s.o. „113 / ŁUKÓW / 1915”.

167. Znak tożsamości: „JAN / JASIŃSKI”, s.o. „109 / ŁUKÓW / 1908”.

168. Znak tożsamości: „BARGIEL / STANISŁAW / KAT.”, s.o. „40 A RAWRUS / 1901”.

169. Książeczka wojskowa nr 112/36 kpr. Jerzego Zawadzkiego ur. 6.04.1914 r. w Kotuniu. Właściciel dokumentu odbył służbę czynną jako ochotnik od 2.11.34 do 24.09.36 r. w 4 Batalionie Pancernym ze specjalnością „panc. strzel. T. K.” Po ukończeniu służby do wybuchu wojny pracował w Fabryce samolotów w Białej Podlaskiej. Od 1941 r. do końca wojny przebywał na przymusowych robotach w Niemczech.

→ **170. Dokument.**
(Zaśw. tymcz. 15.09.35 J.
Zawadzkiego).

4 BATALION
CZŁOŁGÓW I SAMOCHODÓW PANCERNYCH

rzesień n/Bug., dn. 15. IX. 1935r.

ZASWIADCZENIE TYMCZASOWE.

Na podstawie wyników wszystkich strzelad ostrej
przewidywanych dla 1-go roku służby/zgodnie z instru-
cją M.S. Wojak.-D-two Br.Panc."Programy strzelad dla
kompanii czołgów T.K.L.240/Wysk.35r."/ -przebiegało:

Str. Łowandziński Józef

tytuł strzelca dobrego i szorstki

s i chwastem.

M.P.

CZŁOŁGÓW I SAMOCHODÓW PANCERNYCH

DOWÓDCA BATALIONU

T A R G O W E .

pptk.

DOMOGRODZKA BRYGADA KAWALERII
Pododdział KOLUMNY TABOROWA
Sierpo, dnia 1. *Sierp.* 1939r.
LEJBLITERIA T. CZASOWA Nr. 105
Stopień *pułk.*
Imię i nazwisko *Włodzisław Kozak*
Przydział *Pol. Pol. 884*
D-ca Kolumny 844
Dowódca, Kozłowski
K. KONARZEWSKI
główny

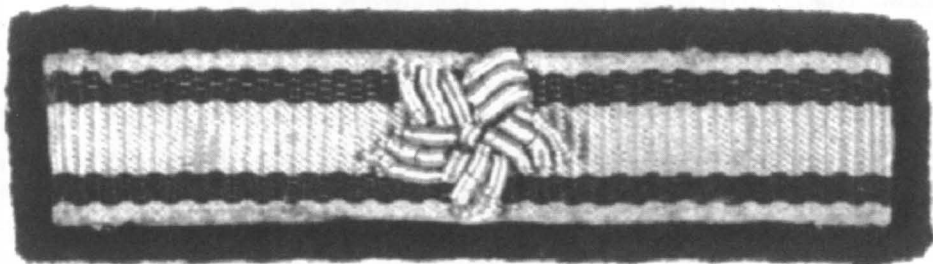
← **171. Dokument.** (Leg. tymcz. 8.07.39 W.Król).

172. „Modlitewnik żołnierza” wydany w 1938 r. przez Wydawnictwo Wojskowego Instytutu Naukowo-Oświatowego i Polowej Kurii Biskupiej.

173. Bilet wizytowy: „Stefan Tarło / ofic. Wojsk Polsk.”

174. Dowód tożsamości konia Serja E nr 619705 wydany wł. klaczy **Michałowi Barei** zam. w Skórcu 27.06.32 r. przez Rejonowego Inspektora Koni w Siedlcach mjr Józefa Wantucha. Koń maści gniadej otrzymał numer 1928 i został zaliczony do kategorii „T” (tabory).

175. Krzyż Niepodległości.

↑ **176. Odznaka za rany z jedną gwiazdką (jedna rana).**

Krzyż Niepodległości i Odznaka za rany należały do rtm. Jana Buraczewskiego ur. 24.04.1896 w Warszawie. W ZWZ - AK był od 1940r. W Obwodzie AK Sokołów Podl. pod ps. „Żegota” i „Zych” pełnił funkcję komendanta „Kedywu” od 16 kwietnia do 25 lipca 1944r. i dowódcy Oddziału Leśnego w terminie maj-czerwiec 1944r.

Armia III Rzeszy

177 - 246

Ekspozaty z prywatnych zbiorów i od osób przechowujących pojedyncze egzemplarze jako ciekawostki i pamiątki z wojny. Są więc pozostałościami zmagañ wojennych głównie z terenu Mazowsza i Podlasia. Niewielka ich część pochodzi z targów staroci. Po raz pierwszy w siedleckim muzeum wojsko niemieckie zostało zaprezentowane tak szeroko.

177. Fotografia lekarza, który mieszkał na kwaterze u Piotra Czerki w Hołowczycach (ob. woj. białkopodlaskie) tuż przed inwazją III Rzeszy na ZSRR. Jest dobrze wspominany przez mieszkańców wsi. Udzielał pomocy lekarskiej w nagłych przypadkach. **Jerzemu Adamowiczowi** zszły skaleczony palec i poczęstował czekoladą by ukoić jego ból.

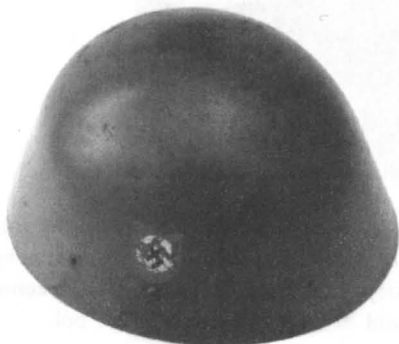
178. Znak tożsamości „O 1143 / I. SS - PZ. GREN. REGT. 3”.

179. Wehrpas (książeczka wojskowa) nr 12/235/2/S z 30.08.1940 r. w etui zapinanym na dwa zatrzaski. Właściciel **Heinrich Franz Musiol** ur. 2.04.1912 r. pochodził z Górnego Śląska.

↑ 180. Nekrolog Aloisa Thalhammera. Druk czarny dwustronny na papierze białym o wym. 72 x 114 mm.

181. Zeltbahn wz. 31 (indywidualna płachta maskująca, namiotowa) jako tło gabloty. Dwa stemple chemiczne w rogu na stronie jaśniejszej „Georg Bachmann / Hauswalde” i „1940”.

182. Hełm wz. 35 policji. Wewnątrz czerepu „3565” i „ET 62”.

← 183. Hełm czeski wz. 32 z oznakowaniem policji niemieckiej. Wewnątrz czerepu „S-L(?) / (godło Czech)-38 / ČE(?)”.

→ **184. Hełm wz. 42** z zachowanym oznakowaniem Wehrmachtu i wyposażeniem wewnętrznym. Wykopany w 1985 r. w rejonie przyczółka karniewskiego po wsch. stronie Narwi.

185. Tornister wz. 35 ze skórą ciełącą na klapie. W miejscu mocowania szelek tłoczona sygnatura „WITTKOP & Co / BIELEFELD / 1938”. Odręczne autografy użytkowników (?) „Otto Gerbsch” i „Koszinowski”.

← **186. Tornister na radiostację.** Stempel Urzędu Uzbrojenia „WaA 136” i producenta „bdt 40”.

187. Pas główny (skórzany z klamrą aluminiową Wehrmachtu) z podstawowym zestawem oporządzenia (z wyjątkiem saperki):

ładownica wz. 11 na amunicję do karabinu Mauser (na środkowej części sygn. „SIECHER (STECHER?) / FREIBERG / 1936”),

granat zaczepny wz. 39,

zaczepny granat trzonkowy wz. 24 (na trzonku „R (odwrócone)R 1939”, na skorupie „WC 1944”),

bagnet wz. 1884/93 (na żabce nieczytelna sygn. wytwórni wiedeńskiej?, na pochwie „869”, na ostrzu przy jelcu „S/185” i dwuwierszowy „9530/h”),

maska pgaz. w puszcze wz. 38 (krótka wersja z płytkim wieczkiem),

plachta namiotowa wz. 31 stroczone,

manierka wz. 31 stalowa w pokrowcu („HRE 43”) z aluminiowym kubkiem emaliowanemu na zielono,

menażka wz. 31 stalowa emaliowana na zielono, wersja późnowojenna,

chlebak wz. 31 szarozielony,

ładownica. Oznaczenia na pasie: GHERHARDT & KIRSTEN (?) / 1935” i na końcu „102”.

188. Pas główny skórzany z klamrą aluminiową, na niej szpadel z wieńcem 5 kłosów. Na wewn. stronie klamry „B & N 36”.

189. Maskę pgaz. wz. 30 z materiału podgumowanego z pochłaniaczem i zapasowymi wkładkami przeciwpotnymi. W puszcze wz. 31. Oznaczenia: maska - „A 2 B”, pochłaniacz - „FE 41”, „bwz Fe”, „43/4043”, „WaA/B 87”, „(?)1944”, puszcza - „AUER”, „35”.

190. Maska pgaz. wz. 38 rozmiar 3 z czarnej gumy, z pochłaniaczem i zapasowymi wkładkami przeciwpotnymi, w puszcze. Na masce „bmw”, na pochłaniaczu „bwz Fe”, „FE 42”, „42/281” i nieczytelny Waffen Amt (Urząd Uzbrojenia).

191. Pudełko bakelitowe na tabletki odfekające. Na dnie i wieku w okręgach „35” i „Ph” w tarczy.

192. Opatrunek osobisty z 1940 r.

193. Bandaż w opakowaniu papierowym.

194. Manierka wz. 31 aluminiowa (na szyjce „HRE 35”) w pokrowcu z aluminiowym kubkiem („(?)MN 40”). Wczesna odmiana (nie malowana).

195. Manierka wz. 31, odmiana tropikalna. Na stronie płaskiej w okręgu „D.R.G.M./H.R.E.42/D.R.P. angm./M”.

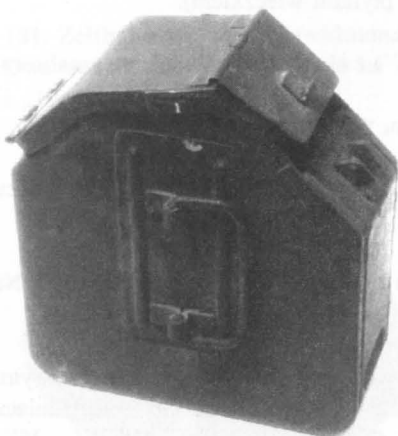
196. Manierka personelu medycznego, poj. 1,5 l, w pokrowcu, z ebonitowym kubkiem i taśmą naramienną. Na szyjce manierki: „ECB 40”, na dnie kubka „1W/MDK”.

197. Kubek aluminiowy o poj. „1/4 L”, przy uchwytach „33 A”, „WILH.BERG.” i „6.B.”

198. Aluminiowy pojemnik na taśmę z nabojami do MG-34, z fragmentami czarnej farby. Na wieku „963/1939” i „Wa A 497”.

199. Pojemnik stalowy na taśmę z nabojami do MG, z resztkami żółtej farby. Znalezione przez Henryka Olszewskiego w lesie koło Teofilówki (gm. Jabłonna Lacka) na stanowisku karabinu jako pozostałość po inwazji III Rzeszy na ZSRR. Przekaz znalazcy do zbiorów muzeum (KW - 6449).

200. Fragment taśmy z nabojami do MG.

← **201. Pojemnik metalowy na części zapasowe do MG - 42.**

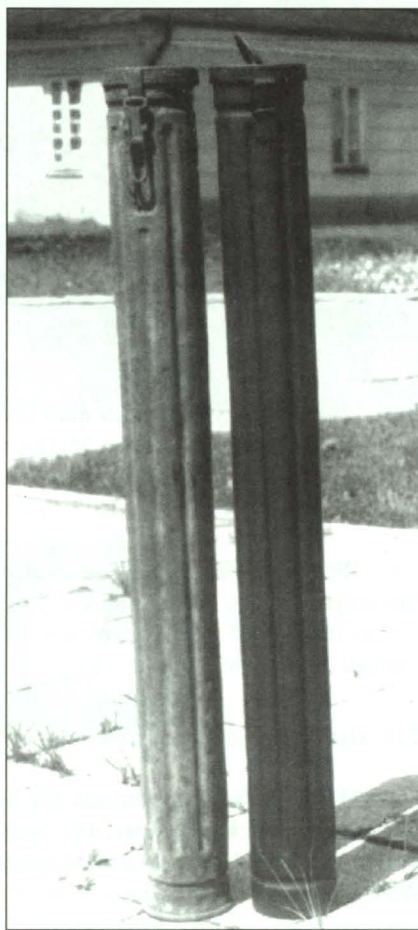
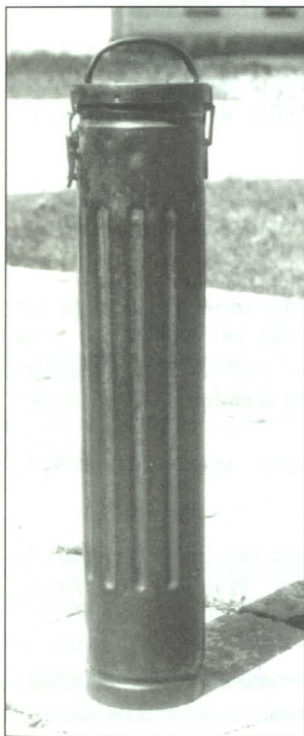
202. Przybornik wz. 34 do czyszczenia karabinu.

→ **203. Futerał metalowy na nabój do 7,5 cm ppanc. armaty Pak 40.** Wys. 103,5 cm, średnica 11,5 cm, na wieku „bv42” (stempel wgłębny) i „7,5 cm/Pak 40” (malowany czarną farbą). Nalepka papierowa z czarnym drukiem „7,5 cm Pzgr. Patr. 39 FES/Pak 40”. (Gospodarstwo **Feliksi Maksymiuk** w Nowych Mierzwicach, pozostałość po inwazji na ZSRR).

→ **204. Futerał j.w.** Na wieku tłoczony „bv43” (kod producenta Rothemüller - Mewa Blechwarenfabrik, Wien¹ i ostatnie cyfry roku). Znaleziony przez **Romana Postka** w 1989 r. na wysypisku między Kózkami i Grębkowem.

↓ **205. Futerał metalowy do przechowywania ppanc. granatu i pasów do ciągnięcia dział przez obsługę. Armata ppanc. 3,7 cm PAK 35/36 służyła jako wyrzutnia ppanc.**

granatów nasadkowych. Wys. 60 cm, średnica 13 cm, w dolnej części „jht / 43”.

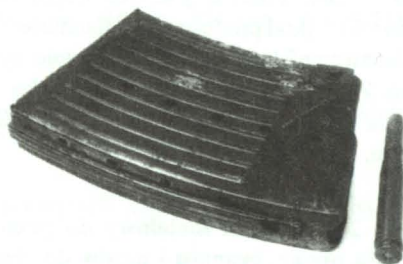
206. Nóżka podstawy granatnika. Ze stanowiska we wsi Teofilówka (gm. Jabłonna Lacka) na polu **Bolesława Moczulskiego**. Obsługa zginęła i sprzęt uległ zniszczeniu od wybuchu radzieckiego pocisku w 1944 r. Przekaz Henryka Olszewskiego (KW-6450).

← **207. Pokrywa bomby kasetonowej.** Znalazona w 1994 r. przez **Ryszarda Marczuka** w lesie koło wsi Gołabek. Używana była jako poidło (krypa) dla bydła na posesji Jana Bulaka. Przekaz znalazcy (KW-6451). Przykład zastosowania na posesji Bolesława Krasuskiego w Ptaszkach.

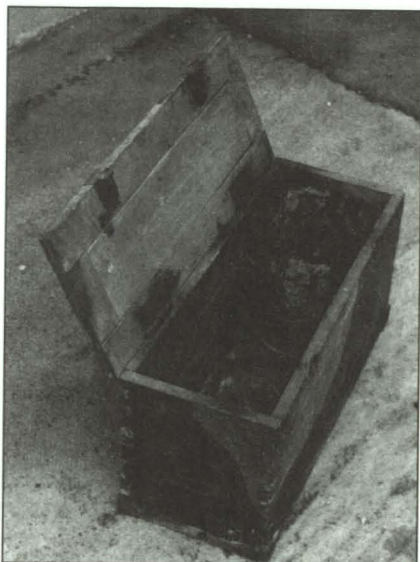
→ **208. Magazynek na 20 nabojów do 20 mm działka plot Flakvierling 38.** Oznaczenia: „A 35688”, „cjs/41” i dwukrotnie „WaA 542” oraz pojemność „4”, „8”, „12”, „16”, „20”.

→ **209. Nabój do działka j.w. z pociskiem burzącym (żółty).** Łuska stalowa. Na pocisku „2 cm mkpf Z 45 dpu” i częściowo czytelny stempel Waffen Amt.

210. Drewniana skrzynka zamykana hermetycznie na amunicję lotniczą.

↓ **211. Skrzynka drewniana z trójkolorowym kamuflażem na 3 naboje 150 mm ciężkiej polowej haubicy wz. 18.** Sygn. „MW 1935”. Ekspонат pochodzi z gospodarstwa **Józefa Tarasa** z Hołowczyc jako pozostałość po inwazji na ZSRR. W pobliskim lesie był skład amunicji artyleryjskiej.

← **212. Łuska mosiężna naboju 150 mm haubicy wz. 18.** Na denku „6350 / FH18”, „1936” i „WaA 107” (gospodarstwo **Franciszka Daniluka** z Hołowczyc).

213. Karabinowy granat odłamkowy G.S.Pz.gr.

214. Granat zaczepny 361 LP (wystrzeliwany z raketnicy). Wykopany ok. 1990 r. w okolicach Nidzicy.

215. Nabój oświetleniowy do raketnicy typu Z. Wykopany na Mierzei Wiślanej.

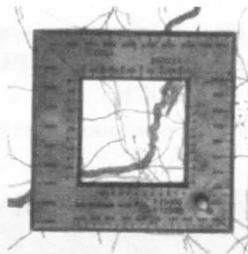
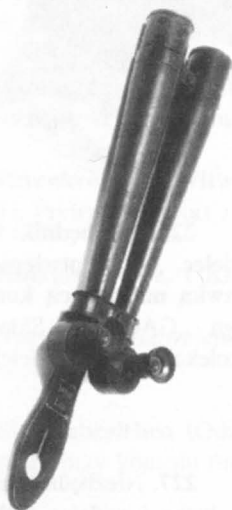

→ **216. Podkova konia pociągowego.** Wa-
ga 1780 g, stemple „AH/1942” i dwukrotnie
„H 11”. Dla porównania wielkości sfotografo-
wana z eksponatem 241.

217. Szczypce płaskie. Stal, dł. 295 mm, stem-
ple „H 41”, „WaA 1(6?)5”, trzeci nieczytelny.

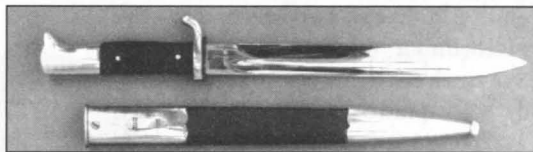
218. Lornetka. „Dienstglas / 6 x 30 / 328019
/ dow+”.

↓ **219. Lornetka nożycowa.** „CARL ZEISS
/ JENA / 591092”.

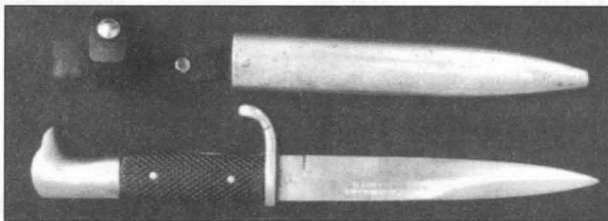

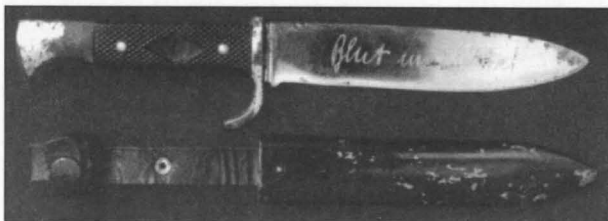
↑ **220. Przyrząd do odczytywania po-
działek map 1:100000, 1:50000, 1:25000,
1:12500.** Mosiężny z sygnaturą producenta
„Gebr. Wichmann m.b.H” i symbolem od-
bioru wojskowego „SU 3” pod godłem
państwa.

→ **221. Bagnet nagrodowy**
w pochwie skórzanej. Na ostrzu
znak z motywem okrągłej wieży
oplecionej węzłem i „EMIL VOOS
/ SOLINGEN”.

→ **222. Nóż organizacji**
Hitlerjugend w pochwie.
Na ostrzu „ANTON WIN-
GEN JR/SOLINGEN” i przy
jelcu „OTELLO” pod anty-
cznym popiersiem.

← 223. Sztylet org. Hitlerjugend z rękojeścią zde-nazyfikowaną. Na stronie zewnętrznej całej dł. ostrza napis „Blut und Ehre!”, na wewn. sygn. wytwórcy: „HERM. / KONEJUNG / A.G. / (znak z motywem okularów w poziomym owalu) / SOLINGEN / GES.GESCHÜTZT”.

→ 224. Ostrzałka do żyłek (sprawna) w pudełku z instrukcją obsługi firmy „Brico”.

225. Talerz płytki. Na spodzie szarozielona sygnatura w poziomej elipsie „BAUSCHER / BW / WEIDEN” i „SS-REICH / 1940”.

← 226. Niezbędnik: łyżka, widelec, nóż i otwieracz ze skuwką mieszczącą komplet. Sygn. „GAG 42”. Składanka z kolekcji trzech właścicieli.

← 227. Niezbędnik nitowany: łyżka i widelec („W.F.N. 40”).

→ 228. Łyżka z kompletu niezbędnika innego typu. Sygn. „ch S 41” i orzeł frunący w prawo trzymający w szponach swastykę.

→ 229. Widelec od niezbędnika j.w. („F.W.W. 41”).

230. Łyzeczka do herbaty („M” pod godłem).

231. Nóż („M” pod godłem).

232. Książka: Heinrich Hoffmann, Hitler in Polen, Berlin 1939.

233. Książka: F. von Torell, Mölders und seine Männer, Berlin 1941. Znaleziona na strychu domu w Siedlcach.

Po śmierci tego pilota w Siedlcach krążył humorystyczny rysunek z podpisem „TRUM-NA”. Wtajemniczeni odczytywali jako pierwsze litery nazwisk poległych lotników niemieckich z wróżbą dla führera: Todt, Reichenau, Udet, Mölders, Następny Adolf.

234-237. Fotografie 6 x 6 cm jako sztafaż: 3 ciężarówki z jeńcami (?), szeregowy w kabinie ciężarówki z nr rej. Wehrmachtu WH / 218440, trzech żołnierze niem. obok 2 ciężarówek z prowiantem i jednego samochodu osobowego przed piętrowym budynkiem z cegły, zdjęcie wykonane z jadącego samochodu ulicą miasta z tłumami witających ludzi na chodnikach.

Fotografie zostały przywiezione do kraju z przymusowych robót u bauera w Hude Husum über Holstein przez **Jana Suleja** ze Zbuczyna.

238. Verwundetenabzeichen der Legion Condor, schwarz (Odznaka za rany Legionu Kondor, czarna). Zdenazyfikowana przez spiłowanie swastyki, zakupiona w Bawarii na pchlim targu w 1995 r.

239. Ehrenkreuz für Frontkämpfer mit Schwertern (Krzyż zasługi za walki frontowe z mieczami). Prywatny import z Niemiec, 1995.

240. Ehrenkreuz für Witwen und Eltern (Krzyż honorowy dla wdów i rodziców), bez wstążki. Prywatny import z Niemiec, 1995.

241. Eisernes Kreuz, 1 Klasse (Krzyż żelazny 1 klasy, 1939, na zapince).

242. Verwundetenabzeichen, golden (Odznaka za rany, złota). Kupiona na bazarze w Siedlcach, 1993.

243. Sturmabzeichen (Odznaka za walkę wręcz). Biały metal. Znaleziona w 1993 r. w Kotuniu przy kopaniu fundamentów pod ogrodzenie.

244. Kriegsverdienstkreuz in Bronze, 2 Klasse (Wojenny Krzyż Zasługi). Bez wstążki.

245. Kriegsverdienstmedaille in Bronze (Wojenny Medal Zasługi). Awers, ze wstążką.

246. J.w., rewers z napisem „Für / Kriegs / verdienst / 1939”. Bez wstążki.

Życie codzienne w czasie okupacji i konspiracja.

247 - 326

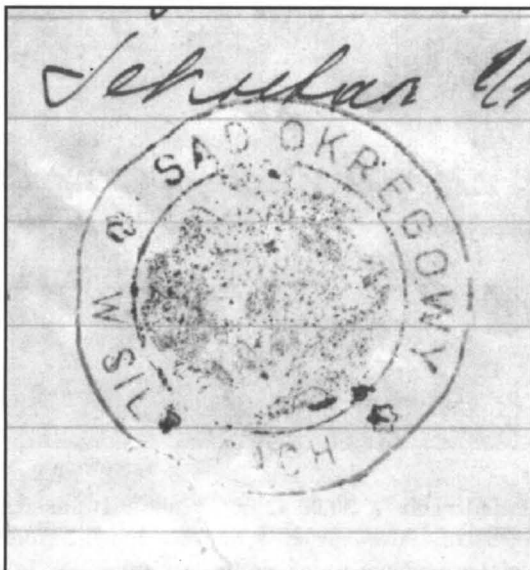

247. Hełm niemiecki wz. 35 z malowaną opaską biało-czerwoną i białym orłem w części czołowej czerepu. Skorodowany z otworem w górnej części.

Ekspонат został wykopany ok. 1970 r. przez Jana Rękawka w Borkach Kosach (w olszynie obok torów kolejowych Siedlce - Łuków).

→ **248. Wypis** działów II, III i IV wykazu hipotecznego księgi dóbr ziemskich pod nazwą „Kolonie Repki” wydany w Siedlcach 10.03.1942 r. Obok dwóch jednozłotowych znaczków skarbowych III Rzeszy odcisnięty stempeł „SAD OKRĘGOWY W SIEDLCACH” z **usuniętym** godłem Rzeczypospolitej Polskiej.

249. Arbeitskarte (Karta pracy) nr 913/00101 **Stefana Bugalskiego** ur. 1901 r. w m. Kowale (pow. radomski), pracownika Waffenfabrik Radom (od 11.05.1923 do 6.09.1939), następnie Steyr - Daimler - Puch (wpis 12.12.1939 r.).

250. Nachtausweis (Przepustka nocna) nr 033796 **Czesława Bugajskiego**, pracownika „Ostbahn Bahnbetriebswerk Siedlce”, ważna od 1 lipca do 30 września 1944 r. Uprawniała do przebywania poza domostwem od 21.00 do 5.00 na obszarze miasta Siedlce. Przekaz właściciela (KW-6452)²

251. Personalausweis (Dowód tożsamości osoby z fot.) nr 225 wydany w Siedlcach 11.10.43 r. **Józefie Zwolińskiej**, żonie pracownika Ostbahn (Kolej Wschodnia) **Wiktora Zwolińskiego**.

252. Ausweis nr 11 **Wacławy Kotarby**, żony policjanta **Leona Kotarby**, z fotografią, wystawiona w Siedlcach 3.12.1942 r.

253. Bescheinigung (Zaświadczenie) wydane przez Zarząd Miejski w Siedlcach 11.04.40 r. o zaszczepieniu 3-letniej **Barbary Rafalskiej** przeciw durowi brzuszному i czerwonce.

← 254. Angelkarte (Karta wędkarska).

255. Zaświadczenie z 30.06.42 r. Witolda Iwańskiego, ucznia 4-klasowej Polskiej Publicznej Szkoły Powszechnej w Repkach (pow. Sokółów Podl.), który „przechodzi do klasy drugiej z ogólnym wynikiem dostatecznym”. Maszynopis wypełniony odręcznie.

256. Schulzeugnis (świadcstwo szkolne) 3-klasowej Polskiej Publicznej Szkoły Powszechnej w Hołowczycach z 5 lipca 1944 r. **Janiny Rabczukówny**. Maszynopis wypełniony odręcznie.

257. Schulzeugnis z 4.07.44 r. **Stanisławy Łęczyckiej**, uczennicy 1-klasowej Polskiej Szkoły Powszechnej w Popławach, która została „promowana do klasy czwartej”. Druk wypełniony odręcznie.

258. Schulzeugnis z 27.06.42 r. **Jerzego Garbaczewskiego**, ucznia 7-klasowej Polskiej Publicznej Szkoły Powszechnej nr 2 w Siedlcach, który „przechodzi do IV klasy”. Druk wypełniony odręcznie.

259. Upomnienie. Zarząd Miejski w Łukowie pismem nr 572 z dn. 19.12.41 r. upomina po raz ostatni **Antoniego Kizewetera** (ul. Rurowa 7) o obowiązku dostarczenia wyznaczonego kontyngentu 180 kg zboża chlebowego i 200 kg ziemniaków do 1.01.42 r. „Niewykonanie nałożonego obowiązku (...) spowoduje egzekucję karną na własnym podwórzu. (...) w interesie własnym i rodziny Pana leży załatwienie tej sprawy, gdyż późniejsze zabiegi o uchylenie konsekwencji będą bezowocne”. Maszynopis.

260. Ablieferungsschein für Brotgetreide (Poświadczenie dostawy zbóż chlebowych) nr 08096 A. **Marczuk Rozalia** zam. w Serpelicach (gm. Hołowczyce) dostarczyła 17.09.42 r. do młyna w Janowie Podl. 200 kg żyta po cenie 28 zł za 100 kg.

261. Ablieferungsschein für Speisekartoffeln (Poświadczenie dostawy ziemniaków jadalnych) nr 519490. **Marczuk Rozalia** dostarczyła 17.02.41 r. do składnicy w Platerowie 219 kg ziemniaków po cenie 6,50 zł za 100 kg.

262. Quitung (Pokwitowanie) nr 851468 serii F. **Strus Piotr** 5.12.42 r. opłacił podatek gruntowy na sumę 39 zł.

263. Pokwitowanie nr 856390 serii C z 27.09.41 r. **Piotra Strusa** za opłacenie podatku gruntowego w kwocie 23,26 zł.

264. Wezwanie płatnicze wydane 1.04.44 r. w Zarządzie Gminy Hołowczyce (pow. Biała Podl.) dla **Rozalii Marczuk** zam. w Serpelicach. Obok zaległości 166,80 zł podane są zobowiązania na rok 1944: państw. podatek gruntowy 50,04 zł, dodatek wojenny do tegoż podatku 66,72 zł, powiatowy podatek drogowy 16,68 zł, gminny podatek wyrównawczy 33,36 zł.

265-266. Dwa zaświadczenia z 1944 r. in blanco o dostarczeniu do zbiornicy po 20 szt. jaj. Druk dwujęzyczny.

267. Informacja komendanta warty Przemysławskiego w Zbuczynie z 31.12.43 r. skierowana do **Bronisława Skolimowskiego**, winnego stawić się do warty 7, 17 i 27 stycznia 1944 r. Pismo odręczne atramentem.

268. Kontrollbuch über ausgeführte Schornstein fegerarbeiten (Książka kontroli wycieru kominów) z wpisami ołówkiem z 1942 i 1943 r.

269. Quitung (Pokwitowanie) nr 540/7 i 540/8 z 10.11.1942 r. za usługi kominiarskie. Na s.o. czerwone stemple „Koncesjonowany Mistrz Kominiarski na Okręg III-ci pow. Siedleckiego Piotr Szuplak” i „Siedlce, ul. Kolejowa 20, pok. 4”.

270. Kolczyk z blachy stalowej cynkowanej do znakowania zwierząt („Dwł Tr” i „2539 G Wr”).

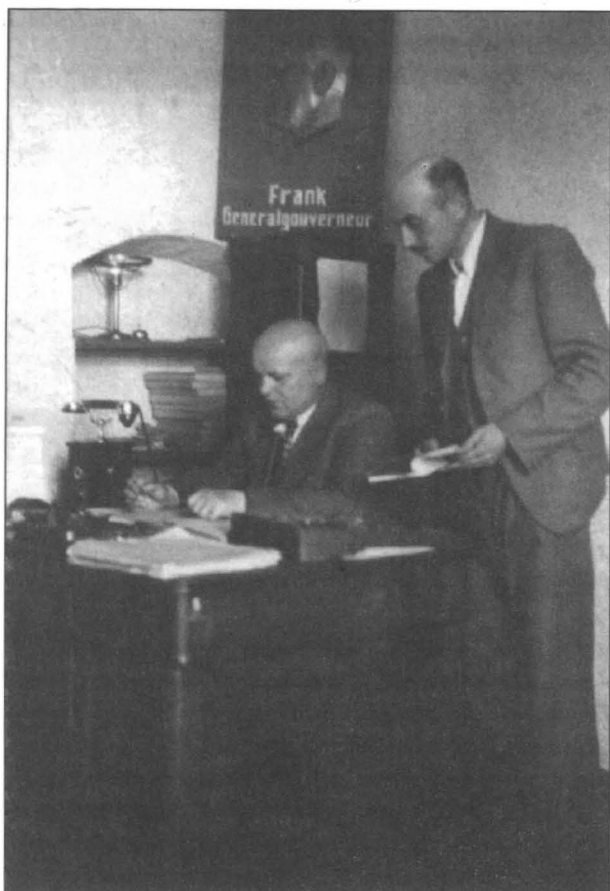
Wszystkie zwierzęta hodowlane były ewidencjonowane przez okupantów. Próbowano jednak wielu sposobów na przechytrzenie władz. Mój dziadek hodował świenie w sąsiedku stodoły zbudowanej na pochyłości wzgórza. Hodowla była ukryta w części z wyższą podmurówką pod sianem. Ubój dokonywany w tajemnicy do tej pory zostawił ślad na Podlasiu w wyrażeniu „zadusić świniaka”. Ekspонат przechowywany jako pamiątka przez **ks. Stanisława Karwowskiego**, w czasie wojny był przekładany ze zwierzęcia nadającego się do uboju na najmniejsze prosię by ilość sztuk się zgadzała. Odbywało się to oczywiście za wiedzą i pomocą kolczykarza Longina Skwierawskiego przesiedlonego do Kocka z Gdańska.

271. Kamień żarnowy biegun (górny) z polnego granitu. Wym. w cm: średnica 41, grubość 13, średnica otworu 10.

Żaren używano do rozcierania w tajemnicy przed okupantem zboża na mąkę. Przy powszechnie stosowanym kontyngencie i obowiązku oddawania żaren była to czynność bardzo ryzykowna.

272. Kamień żarnowy leżak (dolny) z polnego granitu o wym. w cm: śr. 38, gr. 11, śr. otworu 9,5.

273. Oskard do nakuwania kamieni młyńskich i żarnowych Stanisława Łęczyckiego, młynarza z Paprotni. Uczestnika kampanii wrześniowej, który służył przed wojną w plutonie łączności 26 Pułku Ułanów Wielkopolskich im. Hetmana Jana Karola Chodkiewicza.

← 274. Fotografia urzędu, prawdopodobnie w Mordach. Na s.o. „1942 rok/marzec”.

275. „1941 Merkbuch für Pult und Tasche” (Kalendarz - terminarz). Wym. 10 x 27 cm. Pochodzi z miejscowości Bużyska nad Bugiem (gm. Korczew). Zawiera notatki gospodarskie wpisane ołówkiem.

276. Stempel - datownik gumowy w oprawie metalowej z latami od 1936 do 1946.

277. Worek płócienny 72 x 112 cm (13 cm od brzegu 2 niebieskie paski). Na jednej stronie czarne godło III Rzeszy, na drugiej czarny napis „H.Vpfl./1942”.

Eksponat pochodzi z wojskowego młyna przy ul. Wrotkowskiej w Lublinie. **Helena Słupczyńska** nabyła w 1944 r. 20 takich worków od krasnoarmiejca za butelkę wódki. Prezentowany ocalał ponieważ służył za podkład do prasowania pościeli.

278. Worek płócienny 64 x 95 cm (10 cm od brzegu 2 granatowe paski). Na jednej stronie godło, na drugiej „H.Verpfl./1944”. W tym worku przywieziono w czasie wojny towar do sklepu w Kryncie Łukowskiej.

→ 279. Worek płócienny 18 x 30 cm z czarnymi napisami na dwóch stronach „Reichsbank” i „W-WA 3”. Zabytek jest pamiątką z akcji patrolu 19 plutonu 22 pp AK pod dowództwem Eugeniusza Wyszkwoskiego ps. „Hal” na niemiecką firmę budowlaną przy ul. 3 Maja w Siedlcach. Zarekwirowane wiosną (kwiecień lub maj) 1944 r. pieniądze zostały przeznaczone na zakup broni oraz materiału w firmie Berga przy ul. Piłsudskiego, z którego uszyto mundury na Akcję „Burza”. W katalogu poprzedniej wystawy „Armia Krajowa” zamieściłem fotografie żołnierzy tego plutonu z czasu „Burzy” w tychże mundurach (s. 125).

→ **280. Pięćdziesiąt banknotów 100-złotowych** z 1 sierpnia 1941 r. serii D o numerach 4446448 - 4446454, 4446457 - 4446458, 4446460 - 4446500. W banderoли z informacją, iż zostały zapakowane i przeliczone w Wiedniu 12 i 13 grudnia 1944 r. Zapewne nie weszły do obiegu gdyż w tym czasie część terytorium Polski było już wyzwolone.

← **281. Mydło** w opakowaniu z białego papieru zadrukowanego kolorem pomarańczowym „Schicht/Ominol/Środek do szorowania”. Instrukcja w języku polskim i niemieckim „Sposób użycia: Do mycia brudnych rąk/używa się Ominolu jak mydła. Przedmioty na-/leży szorować, używając wilgotnej szmatki,/gąbki lub szczotki, uprzednio natartej Ominolem./potem spłukać wodą i wytrzeć do sucha”. Kostka o wymiarach zbliżonych do współczesnych mydeł toaletowych (8 x 5 x 2,5 cm) jest od nich znacznie cięższa.

→ **282. Mydło** białe przypominające krede, średnicy 55 i grubości 29 mm. Napis wgłębny „1941/Majde”.

283. Wieszak drewniany z napisem „Herren- und Knaben - Bekleidung Fritz Skupin, Sagan (Żagań)”.

Sztućce.

W nawiasach podane są kody literowe producentów występujące obok godła III Rzeszy.

284. Widelec, miedzionikiel (H.U.). Pozostałe sztućce z białego metalu.

285. Widelec (C&C.W.42).

286. Widelec od niezbędnika (HGK & FA/42).

287. Łyżka (ROSTFREI FBCM 42).

288. Łyżka j.w.

289. Łyzeczka do herbaty (B.A.F. N.39).

Kwintusiewicz

290. Talerz głęboki biały. Na spodzie zielona sygnatura: swastyka wewnątrz zębatego koła, wokół którego „MODEL DES AMTES / SCHÖNHEIT DER ARBEIT”, niżej ozdobne „Hutschenreuther / Selb”.

291. Sosjerka z sygn. na spodzie j.w.

292. Notes z utworami poetyckimi Kazimierza Kozieradzkiego. zawiera odręcznie wpisane wiersze, tytuły m.in.: „Kolęda Żołnierzy Podziemnej” z 23.12.43, „Do...” W-wa 16.04.43, „Pożegnanie” S-dlce 6.12.43, „Wezwanie” S-dlce w sierpniu 1944, „Zaczerniły się domy białe”

czerwoną czerwienią. (...)” S-dlce 11 listopada 1944 i napisana w Chełmie w grudniu 1944 r. „Pieśń rozpaczy”.

↑ **293. Drzeworyt Kazimierza Wiszniewskiego.** Exlibris z 1940 r. D. Tokarskiej z motywem Domu Gdańskiego w Węgrowie (Muzeum Okręgowe w Siedlcach, KW 3697/29).

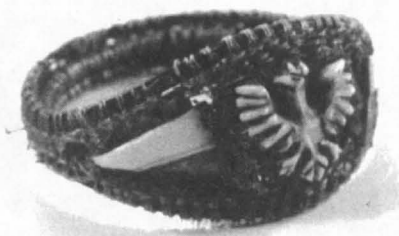
→ **294. Drzeworyt Kazimierza Wiszniewskiego.** Poczтівка świąteczno-noworoczna z 1941 r. z motywem kościoła w Węgrowie (Muzeum Okręgowe w Siedlcach, KW 3656).

Kwintusiewicz
1940.

→ **295. Pierścioneł damski z czarnego włosia końskiego i jasnej żyłki.** Oczko z białym orłem w koronie na ciemnej tarczy.

Tego rodzaju ozdoby były wykonywane z włosia materaców szpitalnych we wrześniu 1939 r., później w więzieniach Gestapo, NKWD i UBP z ciętych przyborów toaletowych (szczoteczki do zębów, pędzelki do golenia itp.) na wzór czarnej biżuterii rozpowszechnionej na terenie Polski w okresie żałoby narodowej po upadku Powstania Listopadowego.

296. List z kopertą, na której naklejony znaczek GG czerwony z A. Hitlerem za 24 gr (nr 108). W liście z 28.03.1943 r. do Marii Kijewskiej w Łukowie **M. Borkowska** z Warszawy informuje, iż „*U mnie nic się nie zmieniło, zamąż jeszcze nie wyszłam czekam aż się wojna skończy (...)*”.

297. Kennkarte (Karta rozpoznawcza) nr2012 **Elżbiety z Bażyńskich Daniluk** z Hołowczyc (Kreish. Biała Podl.) wydana 30.08.1943 r.

298. Dwie obrączki ślubne z tombaku sygn. wewnątrz „DOUBLE” **Elżbiety i Franciszka** (uczestnika wojny 1918-1921) **Daniluków** z Hołowczyc.

→ **299. Ślubna fotografia pocztówkowa.** Na niej **Halina z Garbaczewskich z Janem Rzewuskim**, Warszawa 1943 r. Brat pana młodego kpt. **Antoni Rzewuski „Szary”** był szefem wywiadu Okręgu Podlaskiego Narodowych Sił Zbrojnych, zginął na Syberii w 1947r.

300. Röntgenbehandlungsschein (Przekaz do zabiegu rentgenologicznego) nr 41886 z listopada 1943 r., który podpisał i ostemplował lekarz rejonowy dr Edward HOWORKA (Ostbahnarztbezirk: Siedlce, W 23a).

Jest to rentgenogram **Władysława Gruszeckiego (Kedyw Siedlce)** z wynikiem badań chorego na gruźlicę kolegi **Aleksandra Talachy**. Za radą dr Howorki (w konspiracji „Mag”) w ciemnym pomieszczeniu przed wejściem do badań zamienili się dokumentami osobistymi. Tym sposobem **W. Gruszecki** uznany za chorego uniknął wysłania na przymusowe roboty i nadal zajmował się pracą konspiracyjną.

301. Kennkarte. Czysty druk przygotowany do wypełnienia dla konspiracji (ze zbiorów państwa Gruszeckich).

← **302. Fotografia pocztówkowa z przymusowych robót**, u bauera Ottona Müllera w Rüdgen koło Bitterfeld w Saksonii, 1943 r. Siedzą od lewej: Stanisława, Zofia Tymińska z Siedlec (właścicielka fotografii, pracowała u Frantza Güntchera w Rüdgen i często odwiedzała Polaków w sąsiednim majątku), Aniela. Stoją od lewej: Tadeusz, Andrzej, Tadeusz z Warszawy, Leon ze Lwowa, Józef z Warszawy.

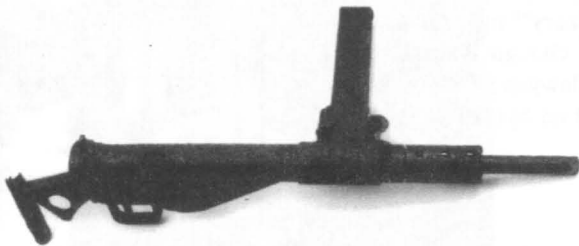
303. Orzeł na czapkę wykonany konspiracyjnie na Lubelszczyźnie z blachy puszki po konserwie. Reprodukowany na okładce katalogu.

304. Radio niemieckie „NORA” nr 1552327, sprawne. Zdobyte w akcji placówki AK Mokobody. Używane było w domu **Romana Tadeusza Oknińskiego** w Wólce Żukowskiej do wysłuchiwania komunikatów z Londynu. Melodia piosenki „Podkóweczki dajcie ognia...” była sygnałem zrzutu na terenie lasów wsi Świniary.

305. Telefon zabrany w 1942 r. w czasie akcji placówki AK Mokobody na Urząd Gminy w Niwiskach. Po tym wydarzeniu urząd zlikwidowano i przeniesiono do Siedlec.

306. Klucz do furtki ogrodzenia parku i pałacu w Kocku, w którym mieścił się posterunek Schutzpolizei. Dorobiony i używany przez **księdza Stanisława Karwowskiego ps. „Mrówka”** (kapelan 35 pp AK) prowadzącego obserwację posterunku również po godzinie policyjnej.

→ **307. Angielski pistolet maszynowy Sten Mk II z placówki AK Mokobody Obwodu AK Siedlce.** W placówce tej był również ze szczególnym sentymentem traktowany zrzutowy rkm niemiecki z wygrawerowanym napisem „Polacy Polakom spod Tobruku”.

← **308. Rewolwer Webley No 2 „Bulldog”.** Bez kurka i wycioru. Na korpusie „WEBLEY'S / No2 / .442 CF”, „54028”, „THE BRITISH / BULL DOC”, na lufie „(...) JAMES'S LONDON”.

Przekaz Andrzeja Pawełczaka (KW-6453). Broń prawdopodobnie zrzutowa pochodzi z ugrupowania partyzanckiego kompleksu leśnego Jata.

- ↑ 309. Dyplom mianowania podchorążym Zbigniewa Nakoniecznego ps. „Zew”. Podpisany przez płk. „Światowida”, komendanta głównego organizacji „Miecz i Pług”. Właściciel dokumentu był później żołnierzem Oddziału Partyzanckiego 34 pp AK „Zeno-na”, pełnił funkcję zastępcy dowódcy plutonu łączności.

310. Pasiak (kurtka i czapka) Alfonsa Grzebisza ps. „Alek Podlaski”, żołnierza POZ, AK i więźnia Auschwitz-Birkenau (nr 135661), Buchenwaldu i Dory.

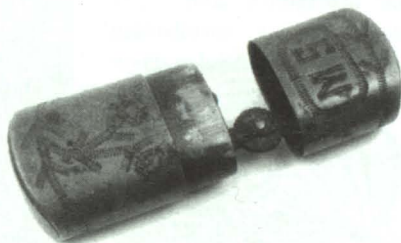
311. Pędzelek wykonany z łuski niemieckiego naboju karabinowego Mauser („S/8/18/S67”).

312. Bagnet niemiecki wz. 1898/05. Bez oznakowań, z wtórnymi okładzinami z drewna jesionowego, oszlifowany i naostrzony do uboju zwierząt hodowlanych.

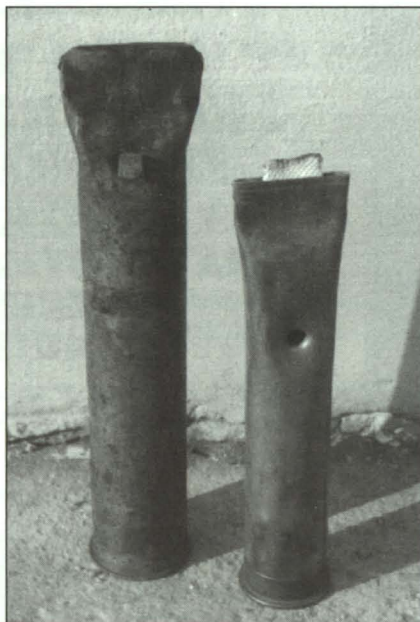
314. Bagnet niemiecki wz. 1884/98 (3 wersja). Na ostrzu numer „7377”. Naostrzony do potrzeb j.w.

→ **315. Lampa naftowa wykonana z mosiężnej łuski wystrzelonego naboju artyleryjskiego.** Otwór do wlewania nafty zatkany drewnianym korkiem.

Przykład wykorzystania takiej lampy pokazany był w 15 (z 21) odcinku serialu TVP „Czterej pancerni i pies” (pr. 1, 29.10.95, godz. 14.10), scena w sztabie dowództwa. (Muzeum Ziemi Sadowieńskiej, 160).

↑ **313. Zapalniczka benzynowa.** Lutowana z mosiężnej blachy łuski, ozdobiona motywami roślinnymi z inicjałami „SW” i datą „1945-R” wykonanymi chwiejakiem.

↑ **316. Lampa naftowa z łuski artyleryjskiej** (Wola Wodyńska).

← **317. Stępor wykonany z radzieckiego pocisku moździerzowego kal. 85 mm.** Brzechwy zostały usunięte, odcięto fragment części czołowej by uzyskać większą powierzchnię uderzenia. Otwór po zapalniku zatkano drewnianym kołkiem. W miejsce ładunku miotającego wspawano rurkę metalową śr. 23 mm. Całość o dł. 26 + 76,5 cm (rurka). Ekspонат służył do wyrobu kaszy w drewnianej stępie. Przekaz absolwenta LO w Sadownym Tomaszu Kostromskiego z Morzyczyna do Muzeum Ziemi Sadowieńskiej. Fot. z ekspонатem nr 471.

318. Gong z radzieckiej łuski 45 mm naboju armatniego. Służył w gospodarstwie Tadeusza Perczyńskiego w Gręzówce do przywoływania rodziny z pola np. na obiad.

→ **319. Waga wykonana z pręta dł. 51,5 cm i skorupy francuskiego granatu F-1 wz. 15.** Wykonawcą był kowal z Repek Henryk Banaszcuk (pierwsza od lewej).

→ **320. Waga wykonana z pręta dł. 52 cm i skorupy niemieckiego granatu obronnego wz. 16** (druga od lewej).

→ **321. Waga j.w. z pręta dł. 55,5 cm i skorupy polskiego granatu obronnego wz. KC** (przełom lat 20/30-tych).

Tego rodzaju wagi zwane na Podlasiu przezmianami, na Białostocczyźnie bezmianami, w okolicach Sadownego przeźmiami, służyły do ważenia towarów zawieszanych na haku na końcu pręta. Masę odczytywano z podziałki w miejscu ustawienia uchwytu do ręki po wypoziomowaniu wagi.

↓ **322. Dzwonek wykonany z uciętej łuski mosiężnej radzieckiego naboju artyleryjskiego.** Używany był po wojnie w Szkole Podstawowej w Zieleńcu (Muzeum Ziemi Sadowieńskiej, 797). Opisy dzwoneków na fotografii kolejno od lewej.

↓ **323. Dzwonek z mosiężnej łuski artyleryjskiej ze Szkoły Podstawowej w Zieleńcu** (Muzeum Ziemi Sadowieńskiej, 798).

→ **324. Dzwonek z łuski.** Znalezione przez Ryszarda Marczyka 1.08.95r. na składnicy złomu w Platerowie przy okazji poszukiwań części rakiet V-2. Przekaz znalazcy (KW-6454).

325. Dzwonek z łuski używany przy uprząży sanny w m. Klódzie gm. Skórzec. Przekaz Andrzeja Gawrysia (KW-6455).

326. Dzwonek z uciętej łuski radzieckiego naboju artyleryjskiego kal. 75 mm. Używany był do sanny w m. Kąty Czernickie gm. Strachówka. Przekaz Sławomira Rosy (KW-6456).

Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie

327 - 365

327. Fotografia st. sierż. Władysława Maciaka (z lewej), rannego 12.05.1944 r. na Widmie w nogę, którą amputowano. Na s.o. dedykacja żonie i data „12.I.46 r.”

↑ 328. Kurtka oficerska munduru wyjściowego chorążego Władysława Maciaka (Korpus Ochrony Pogranicza, 5 Kresowa Dywizji Piechoty).

Na kołnierzu patki czarne z białą wypustką służby geograficznej. Sznur naramienny pojedynczy jasnobrązowy. Na lewym rękawie naszywka „POLAND” i oznaka rozpoznawcza 5 KDP. Na prawym rękawie naszywka „POLAND” i odznaka specjalna 8 Armii brytyjskiej (tarcza krzyżowców). Na lewej kieszeni odznaka 5 KDP. Nad kieszenią odznaka za rany (jedna gwiazdka) i baretki: Krzyż Walecznych, Krzyż Zasługi, Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918-1921, Medal Wojska, Krzyż Pamiątkowy Monte Cassino, Medal 10-lecia Odzyskanej Niepodległości, Srebrny Medal za Długoletnią Służbę, Brązowy Medal za Długoletnią Służbę, Order of the Bath, 1939-1945 Star, The Italy Star, The Defence Medal, The War Medal.

← 330. Fotografia Stefana Kubajewskiego z Trzemeszki (bombardier telefonista 6 Lwowskiej Dywizji Piechoty).³

↑ 329. Fotografia st. szer. Skwierczyńskiego w battle - dressie. Na kołnierzu proporczyki broni pancernej (?), na piersi baretki Krzyża Pam. Monte Cassino, 1939-1945 Star i The Italy Star (Izba Pamiątek Siennickich Szkół Pedagogicznych).

331. Medalik srebrny 11,5 x 15 mm z grawerowanym wizerunkiem Matki Boskiej Częstochowskiej.

Na s.o. „Jakkobag / 21 / IV / 1942”. Noszony był przez Stefana Kubajewskiego.

→ 332. Fotografia biskupa polowego Józefa Gawliny wśród żołnierzy 1 Dywizji Pancernej gen. Stanisława Maczka.

↑ 333. Fotografia Stanisława Dymka z Wilczonka gm. Kotuń służącego w 5 batalionie ckm 5 KDP.⁴

↑ 334. Fotografia ułana Pułku Ułanów Karpackich Edwarda Piecha.

→ 335. Fotografia. Pod palmami w Afryce Pn. pierwszy z lewej stoi **Józef Soćko** (Izba Pamiątek Siennickich Szkół Pedagogicznych).

336. Legitymacja nr 43362 st. szer. Józefa Soćki uprawniająca do noszenia Krzyża Pamiątkowego Monte Cassino nadanego Rozk. Dłtwa 2 Korpusu nr 148/VII z dn. 17.03.1945 (Izba Pamiątek Siennickich Szkół Pedagogicznych).

337. Krzyż Pamiątkowy Monte Cassino „29/276”.

338. Legitymacja 124 Józefa Soćki z 31 Kompanii Sanitarnej 2 KP (nr ewid. 199/III) uprawniająca do noszenia Brytyjskiego Medalu Wojny 1939/45 (Rozk. dz. 31 Komp. Sanit. Nr 230/46), Medalu Wojska po raz pierwszy (Nr leg. 31795, Rozk. Pers. 2 Korp. 165/46), Gwiazdy za Wojnę 1939/45, Gwiazdy Italii (Izba Pamiątek Siennickich Szkół Pedagogicznych).

339-340. 1939-1945 Star (brytyjska Gwiazda 1939-1945), awers i rewers.

341. The Italy Star (brytyjska Gwiazda Włoch).

342. Beret czarny z orłem z blachy mosiężnej i trzema gwiazdkami metalowymi kapitana obok orła na lewym boku. Wewnątrz „7 1 / 4 / BERET INDUSTRIES LTD. / 1944 / ↑”. Orzeł przykręcony małą nakrętką i monetą z otworem o nominale 5 mils jako podkładką (Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, ML 735).

343. Pas oficerski z koalicyjką (Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, ML 782).

344. Pokrowiec na walizkę (Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, ML 787).

345. Pokrowiec (Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, ML 787).

346. Miednica do mycia się z zielonego brezentu (Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, ML 788).

347. Pokrowiec na łóżko polowe z odręcznym napisem „ADDRESS IN USA. / S.BYSZEWSKI / 12116 REVERE AVE. / CLEVELAND 5. / OHIO”. (Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, ML 789).

Właściciel eksponatów 342-347 **Stanisław Byszewski** z Rogowa (pow. Sokołów Podl.) służył w 5 kompanii warsztatowej 2 Warszawskiej Dywizji Pancernej.

→ **348. Kurtka battle - dress Franciszka Zwolińskiego** z oznaką stopnia st. szer. nałożoną na naramienniku. Na lewym rękawie naszywka „POLAND” i tarcza krzyżowców 8 Armii brytyjskiej. Nad kieszenią zestaw baretek: Krzyż Zasługi z Mieczami, Krzyż Pamiątkowy Monte Cassino, 1939-1945 Star, The Africa Star (z nałożoną cyfrą „8” na czerwonym pasku), The Italy Star.

349. Szorty munduru tropikalnego Franciszka Zwolińskiego. Stempel wewnątrz lewej kieszeni: w kole „40/343/E”, na pasku wewnątrz w trójkącie „(?) / 194(?)”.

350. Beret czarny. Orzeł i oznaka stopnia kapitana (3 gwiazdki pod orłem) haftowane bajorkiem. Właściciel **Dominik Piotrowski** (ur. 9.05.1899) walczył w 1 Dywizji Pancerniej gen. Stanisława Maczka. Wcześniej w czasie Wielkiej Wojny był w armii rosyjskiej, później w oddziałach polskich w Taganrogu. W 1920 r. służąc w kawalerii został ranny i stracił oko. Przeniesiony do rezerwy w stopniu ppor. pracował jako prokurator w Wilnie, następnie we Lwowie. Por. Armii Krajowej walczył w Powstaniu Warszawskim na Żoliborzu (Zgrupowanie „Żywiciel”). Został osadzony w oflagu skąd po wyzwoleniu wstąpił do polskiego wojska. Wrócił do kraju w 1947 r. Rok później osadzony w więzieniu, wyszedł na wolność w 1956 r. Zmarł w roku 1979.

351. Zaświadczenie wydane 29.07.40 r. przez dowódcę 2 Warszawskiego Pułku Artylerii Lekkiej mjr dypl. Kazimierza Napieralskiego: „Niniejszym zaświadczam, że kapral **Słupczyński Eugeniusz** syn Marcelego i Eleonory z Karasińskich urodz. 3.VI.1911 w Brześciu n/Bugiem wstąpił jako ochotnik do Armii Polskiej we Francji i służył w 2 Warszawskim Pułku Artylerii Lekkiej od dnia 1 lutego 1940 r. pełniąc funkcję podofic. kanc. SZTABU DOWÓDZTWA PUŁKU 2 W.P.A.L. Brał udział w walkach Hericourt, Maiche, Trevillers, Damprichard, St. Hipolite i w dniu 19.VI.1940 r. przekroczył granicę szwajcarską na rozkaz Dowódcy 2 Dywizji Strzelców Pieszych wraz z pułkiem”.

352. Wyciąg z rozkazu Polskiej Wojskowej Misji Likwidacyjnej we Francji nr 45 z dn. 15.09.1947 r. o nadaniu **kpr. Eugeniuszowi Słupczyńskiemu** The War Medal 1939-1945.

353. Krzyż Zasługi Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Wielkiej Brytanii.

354. Dyplom nadania 7.02.1979 r. przez Stowarzyszenie Polskich Kombatantów w Wielkiej Brytanii ś.p. Eugeniuszowi Słupczyńskiemu Kombatanckiego Krzyża Zasługi.

355. Obraz z klasztoru na Monte Cassino. Oleodruk na płótnie przedstawiający św. Rodzinę, odpruty od chorągwi znalezionej w ruinach klasztoru po bitwie i przywieziony do Łukowa przez Jana Drygałę. Widoczne przetarcia powstały w wyniku złożenia i transportowania w plecaku.

356. Lornetka kanadyjska zrzutowa. Oznaczenia „↑ CGB.53 GA / 6x30 / 22120” i „CRATICULE 1/2° APART / & 1 / 4°1 / 2°& 1° HIGH / R.E.L. / CANADA / 1943” częściowo zamalowane czarną farbą. Ekspонат znaleziony na pocz. lat 60-tych w rozbieranym domu rodzinnym Władysława Łukasiuka ps. „Młot” w Tokarach.

357. Zrzutowa lampa naftowa - prymus produkcji angielskiej.

358. Hełm angielski Mk I.

359. Bagnet angielski do karabinów wz. 1907 w skórzanej pochwie z metalowymi okuciami.

360. Bagnet No 4 MK I z pochwą.

361. Amerykańska menażka M-1910, sygn. „US”.

362. Francuska manierka na wino.

363. Krzyż Jerozolimski srebrny.

364. Broszura 7,5 x 12 cm wydana w Jerozolimie w 1942 r. Objąsnienia i Dekret Krzyża Honorowego ustanowionego przez papieża Leona XIII dla katolików pielgrzymujących do Ziemi Świętej.

365. Dyplom nadania srebrnego Krzyża Jerozolimskiego plut. Wojciechowi Chwesiukowi z Hołowczyc. Druk wielokolorowy na kartonie o wym. 67,5 x 46 cm wypełniony odręcznie.

W. Chwesiuk jako żołnierz 2KP brał udział w bitwach nad rzeką Sangro, pod Monte Cassino, Anconą i Bolonią (J. Sroka, Podlasiacy w bitwie o Monte Cassino, (W:) „Słowo Podlasia”, nr 20, 17-23.05.1994, s. 7).

Katyńczycy

366 - 387

366. Plakat „KATYN / Катын” drukowany na białym papierze z 4 czarnobiałymi fotografiami i czerwonymi podpisami w języku polskim i białoruskim. Sygn. „RPA.ZB.B 2,II 1 20000 M / 0383”. Format 58,5 x 41,5 cm.

Podpisy pod fotografiami: „Kanonik i proboszcz Kapituły Katedralnej przy Księżcu Arcybiskupie w Krakowie, ks. Jasiński, składa ostatni hołd swym ziomkom”, „Ofiary zostały pogrzebane w rowach, z których każdy wynosi 28 x 16 m”, „Wśród ciężkiej pracy przeprowadza się identyfikację trupów”, „W stosach jeden na drugim piętrzą się trupy zamordowanych”.

Plakat został przekazany przez mieszkańców Siedlec do siedziby NSZZ „Solidarność” i stąd przez Marka Białego do muzeum (KW-6441).

367. Orzeł wz. 1919 na czapkę wojskową znaleziony w lesie katyńskim.

← 368. Dowód osobisty z fotografią Ser. A Nr 311480 lekarza Adama Maciaga. Jako paszport nr 23825 ważny do 17.04.1921 r., z którym udaje się do Czecho-Słowacji i Austrii. Włada językiem polskim, niemieckim i francuskim (Muzeum Okręgowe w Siedlcach).

Wyłoko powitany
Panie Kapitanie!
Z całego serca pozdrawiam
Was z Nowym Rokiem i
życzą zdrowia i siły do dalszej
pracy. Bądźcie dzikimi za
Wasze dobroć, serdeczność i
humanitarne odrośnienie się
do nas Rosyjskich oficerów.
Przebywanie w na Waszym
Oddziale w szpitalu zastawi
to u nas tęgą miłość

wspomnienie za czas wielkiego
cierpiącego internowania
w Polsce.

Życzę raz serdeczne życze
nia i wyrazy wdzięczności
śla Rosyjskiej oficerowie

Krupczyński
Piotrowicz

Życzę usnie
Pocia.

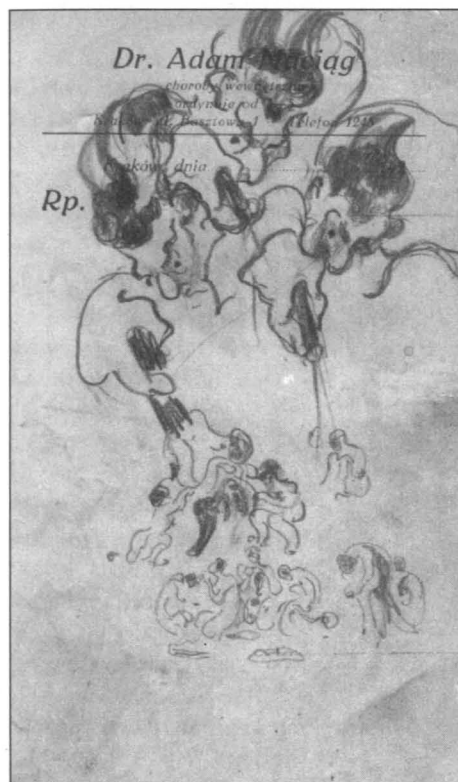
Guzon Pocia.

1/1/1920.

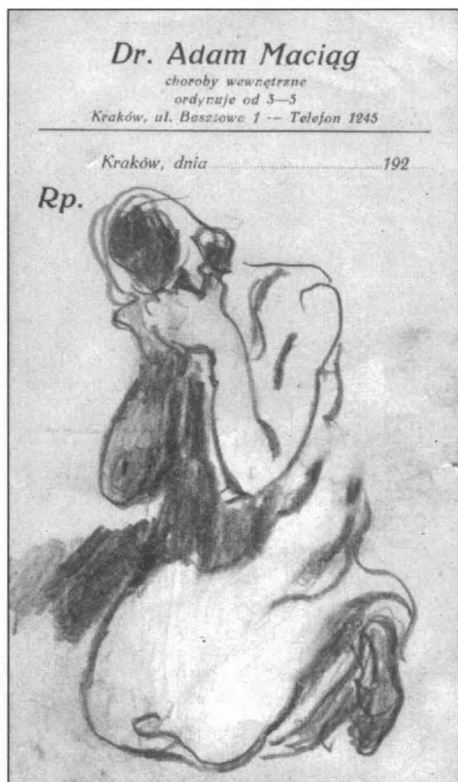
↑ 369. List dziękczynny napisany odręcznie czarnym atramentem przez oficerów Armii Czerwonej wziętych do polskiej niewoli, którymi opiekował się dr Adam Maciag. Na wolnej stronie listu rysunki syna (?) czerwoną, niebieską i fioletową kredką (Muzeum Okręgowe w Siedlcach).

→ 370. Fotografia czarno-biała 8 x 5,5 cm syna Adama Maciaga (Muzeum Okręgowe, KW 4529/15).

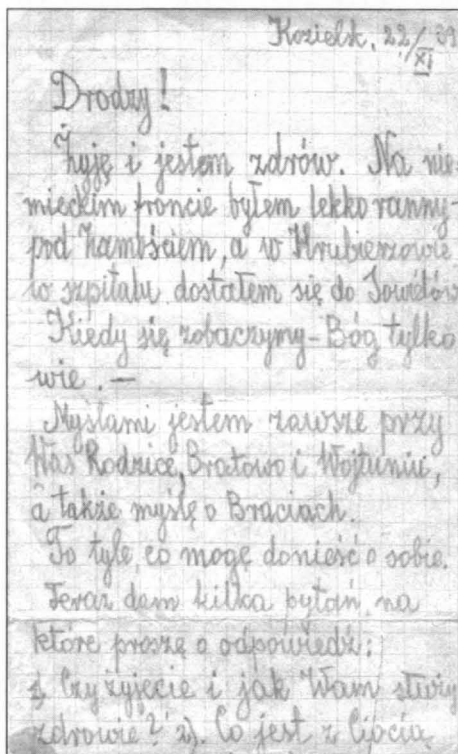
↑ 371. Rysunek ołówkiem na formularzu recepty dr Adama Maciaga wykonany przez artystkę malarkę Małgorzatę Ładę-Maciagową, przedstawiający strzelające demony.

↑ 372. Rysunek j.w. przedstawiający rozpaczającą kobietę. Są to dwa z serii przechowywanych w Muzeum Okręgowym (KW 12/2, 134) szkiców wykonanych do zrealizowanej później kompozycji „KATYŃ” gdy artystka straciła już nadzieję, że mąż i syn wrócą do domu.

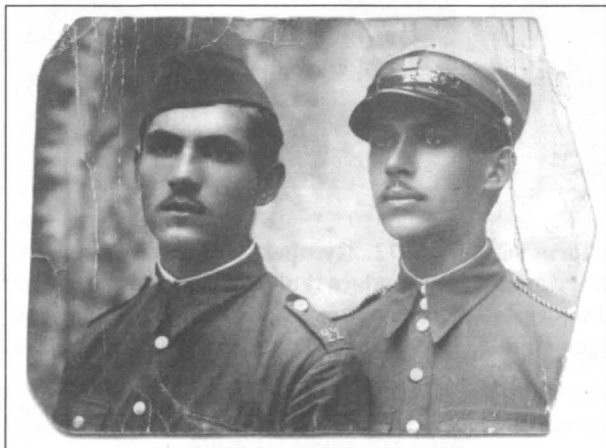
373. Fotografia ppor. Jana Kuźmy z 8 sierpnia 1934 r. Zakładu Fotograficznego E. GORDON w Zambrowie.

374. Bilet wizytowy „JAN KUŹMA / NAUCZYCIEL”.

← 375. List Jana Kuźmy z obozu w Kozielsku z 22 listopada 1939 r.

376. „Nowy Kurier Warszawski”, nr 127 z 30 maja 1943 r. Na stronie 2 lista odkopanych polskich oficerów od nr 1430 do 1500. Pozycja pierwsza: „1430. Zwłoki w mundurze porucznika. Przy zwłokach znaleziono plakietę z napisem: >>Bartkowi, Jasiek, Kraków, 24.8.1939<<”.

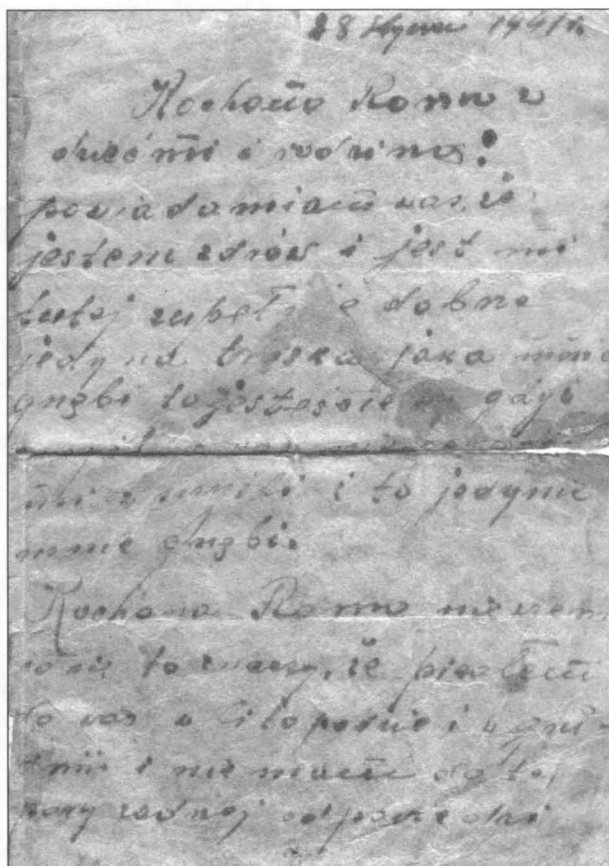
← 377. Fotografia Bartłomieja (z lewej) i Jana Kuźmów. Na s.o. data 11-IX-1932, ostatnia cyfra roku poprawiona na 9.

Bracia spotkali się w sierpniu 1939 r. w Krakowie gdzie Jan kupił Bartkowi (później więzień Oflagu VII-A w Murnau) na imieniny ryngraf z Matką Boską Częstochowską. Zamówił pamiątkową dedykację ale wręczyć nie zdążył (imieniny Bartłomieja 24 sierpnia i 4 września). Przedmiot wzięty na wojnę pozwolił zidentyfikować zwłoki w zbiorowej mogile.

← 378. Fot. plut. Karola Ruszczaka (Kozielsk).

→ 379. List plut. KOP Karola Ruszczaka do żony z Moskwy z 28 stycznia 1941 r. Z Kozielska (na liście tego obozu figuruje pod mylnym imieniem Józef) został wywieziony do więzienia w Moskwie (adres „pocztowyj jaszczik N 11/G 41'') gdzie ślad po nim zaginął.

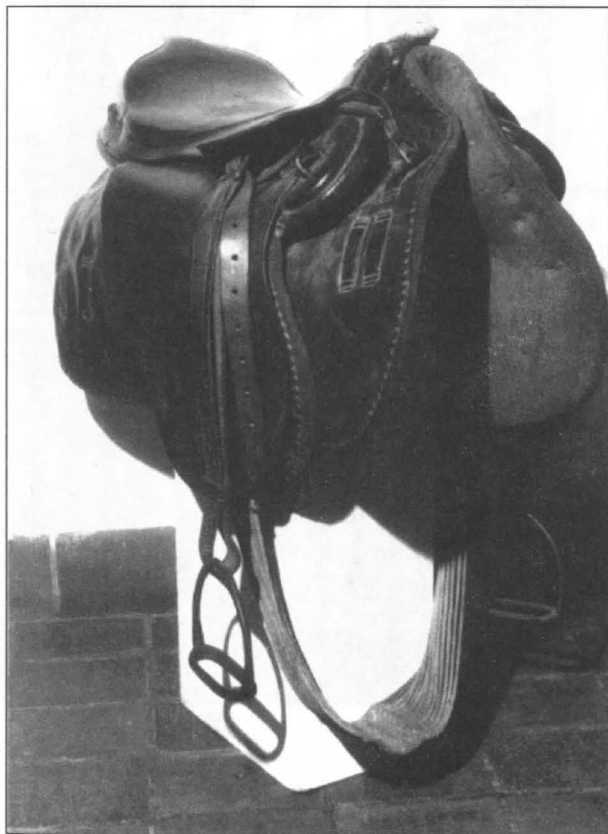
← 380. Fotografia ppor. Piotra Wilczka (Kozielski).

→ 381. Fotografia por. Stefana Hajduka (Starobielski) z żoną Agą ze Szczerbińskich, bliską kuzynką drugiej żony Józefa Piłsudskiego.

→ 382. Fotografia gen. bryg. Franciszka Józefa Sikorskiego (Starobielsk, 3140).

← 383. Siodło gen. bryg. Franciszka Józefa Sikorskiego wykonane w 1929 r. w zakładzie „BRACIA JARZĄBEK W SIEDLCACH” (Muzeum Okręgowe w Siedlcach, KW-101).

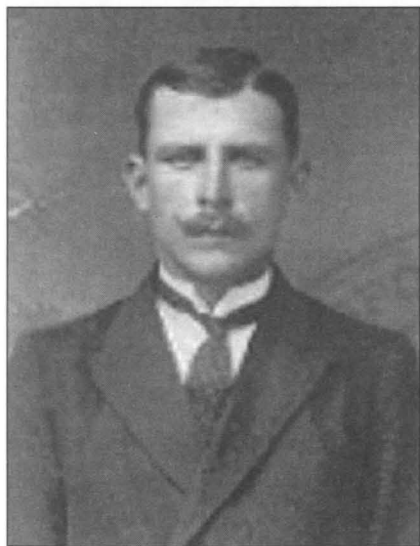
← 384. Fotografia ppłk Jana Janiszowskiego (Starobielsk) (Muzeum Okręgowe w Siedlcach, F/948).

→ 385. Fotografia Jana Bronisława Maliszewskiego (Starobielsk). Zdjęcie ojca idącego ulicą J. Piłsudskiego przy budynku gminy żydowskiej w Siedlcach wykonał Henryk w czasie lipcowego urlopu po mobilizacji marcowej 1939 r.

↑ 386. Fotografia por. Stanisława Włogi (Starobielsk, 465) z żoną Wacławą z Szablowskich.

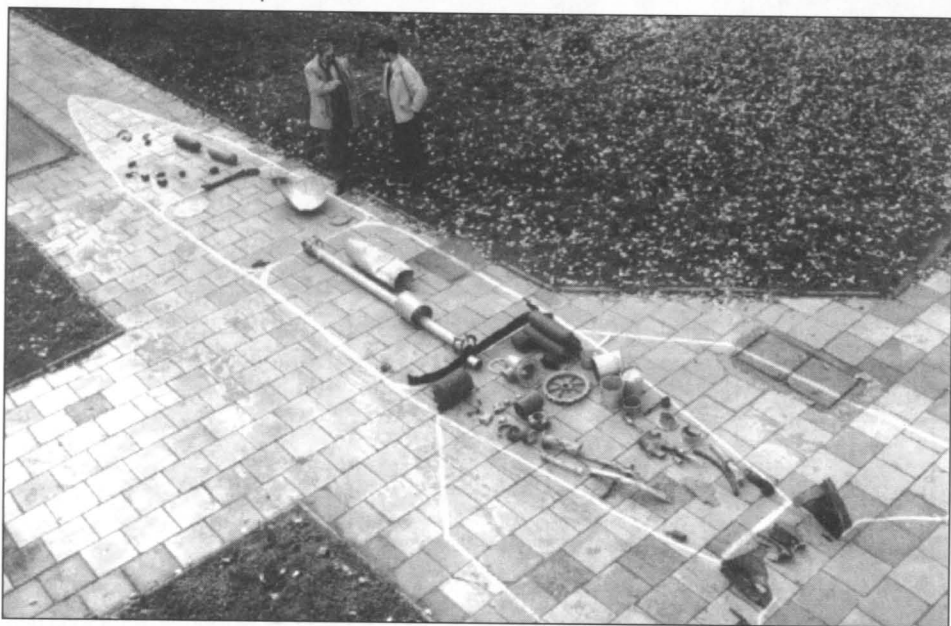
← 387. Portret w ramie za szkłem Aleksandra Barei (Ostaszaków). Obok reprodukcja fotografii z dowodu osobistego Serii A Nr 299876 (Starostwo Drohiczyńskie, nr 2022).

Części rakiet V-2

388 - 407

Są to eksponaty odnalezione w czasie wyjazdów w teren w celu zwrotu wcześniej wypożyczonych zabytków na wystawę „Armia Krajowa”.

Wszystkie części rakiet z dwóch wystaw ułożyłem 16 października 1995 r. na narysowanym przed muzeum schemacie naturalnej wielkości.

Jest szansa, iż muzeum siedleckie będzie miało w zbiorach największą w Polsce kolekcję rakietowych zabytków z okresu czynionych prób na Podlasiu. Na fotografii obok Leokadia Dunajko robiąca masło w maselnicy wykonanej przez męża z przewodu paliwowego rakiety, która wybuchła koło Sarnak. Masło jest tak smaczne, że eksponatu nie udało się pozyskać dla muzeum. Innych eksponatów wciąż przybywa, wśród nich wykopaliska z miejsc wybuchów.

↑ **388. Iglica do wyrobu sieci rybackich wycięta z odzyskanej blachy duraluminowej.** Wym. 29,5 x 13 x 2,2 mm.

Wykonawcą narzędzia jest Bazyl Dmitruk, mąż rannej od wybuchu rakiety Eudokii z d. Pytel. Przekaz właściciela (KW-6465).

→ **389. Blaszka do pieczenia bułki drożdżowej wykonana z odzyskanej blachy przez Konstantego Dmitruka.** W 1995 r. służyła do odlewania parnika po uparowaniu ziemniaków. Jest jedną z pięciu różnej wielkości blaszek, z których dwie nadal są używane do pieczenia chleba. Dar wykonawcy (KW-6466).

↑ **390. Podstawa pod urządzenie elektroniczne z uciętym fragmentem ruchomego zawieszenia.** Ekspонат przechowywany i przekazany przez Wiktora Gumieniaka (KW-6467).

↑ **391. Kubek aluminiowy wykonany z fragmentu przewodu (poz. 394) doprowadzającego spirytus ze zbiornika do turbopompy.** Wys. 96, średnica 103 (dół) i 100 mm (góra), grubość ścianki 2,4 mm, grubość blachy ucha przymocowanego dwoma nitami 1,8 mm. Dno zaklepane na zakładkę. Wytwórcą naczynia jest Mikołaj Kiczko.

Eksponaty 385-388 pochodzą z rakiety, która wybuchła na posesji rodziców Eudokii Dmitruk z d. Pytel w Ogrodnikach (woj. białostockie) 20.04.1944 r. Druga wybuchła później na Jeziorku w tej wsi.

↑ **392. Wykopaliska z 1.08.1995 r. z obrzeża leja po wybuchu w lesie Lipowiec koło Sarnak.** Wśród skrawków aluminiowych i stalowych fragment elementu konstrukcyjnego (poz. 397) i oś z częścią koła zębatego do napędu sterów aerodynamicznych (?). Przekaz Ryszarda Marczyka (KW-6468).

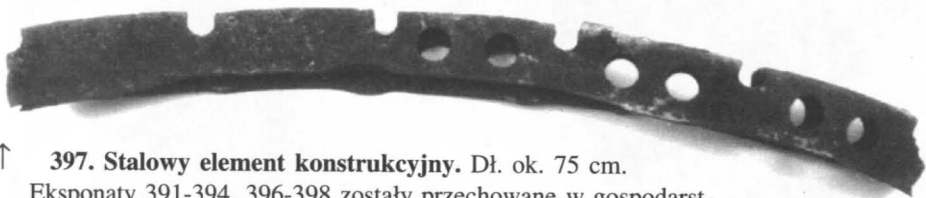
← **393. Fragment zniszczonego zaworu.** Odlew ze stopu Al. Oznaczenia: „pz 409/fcf” (trzyliterowy kod producenta: Armaturen - Apparate - Fabrik Preschona Adolf Meyer, Berlin SW29, Gneisenastr. 27). Na odwrocie numer części „(?)355.4.”

Eksponat znaleziony 1.08.1995 r. na składnicy złomu w Platerowie przez Ryszarda Marczuka i przekazany do muzeum (KW-6469).

394. Rura aluminiowa dł. 276 cm, średnicy 9,5 cm, gr. ścianki 2 mm. Jest to przewód biegnący przez wewnętrzną część zbiornika z tlenem i doprowadzający spirytus ze zbiornika do turbopompy.

395. Rura aluminiowa dł. 38 cm., śr. zewn. 50 mm, śr. wewn. 45 mm. Służyła do podlewania warzyw.

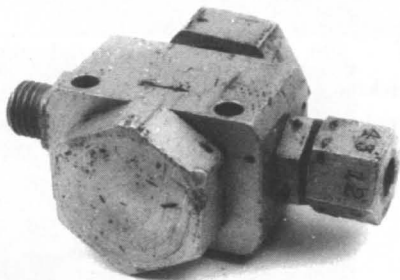
396. Fragment kołnierza mocującego przewód paliwowy z gwintem. Średnica wewn. 12 cm.

↑ **397. Stalowy element konstrukcyjny.** Dł. ok. 75 cm.

Eksponaty 391-394, 396-398 zostały przechowane w gospodarstwie Feliksa Marciniuka w Mężeninie.

→ **398. Zawór** ze stopu Al z oznakowanym strzałką kierunkiem przepływu cieczy. Na nakrętce M 12 bite cechy „43”, „12”, „WaA (?)24” i symbol aluminium w formie sześcioramiennej gwiazdki.

← **399. Garnek z rury aluminiowej,** śr. wewn. ok. 23,5 cm, gr. ścianki 2,5 mm, wysokość 22,5 cm. Dno zaklepane na zakładkę po wywinieciu brzegu. Ucha z blachy gr. 2 mm przymocowane dwoma nitami.

Używany był do gotowania wody przez Czesławę Kalinowską. Fot. z eksponatem nr 400.

↑ **400. Rondel z rury aluminiowej.** Wys. 108, śr. zewn. 155, gr. ścianki 2 mm. W miejscu spawu przymocowany 4 nitami uchwyt z podwójnej blachy gr. 2 mm. Dno z krążka aluminiowego zaklepane na zakładkę z zawiniętym obrzeżem.

→ **401. Patelnia z blachy aluminiowej.** Średnica 245 (lustra ok. 180), wys. ok. 30, gr. blachy 1,9 mm. Odłamany uchwyt aluminiowy przymocowany był w miejscu łączenia obrzeża na zakładkę 4 nitami.

Rondla i patelni używała w kuchni Franciszka Maksymiuk.

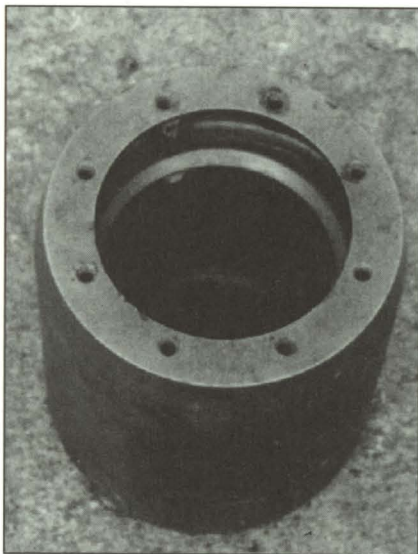
← **402. Pojemnik na mąkę z blachy aluminiowej.** Wykonany z trzech kawałków. Dwa arkusze blachy tworzące wałek połączone 25 aluminiowymi nitami. Dno zaklepane na zakładkę. Naczynie wcześniej służyło jako garnek do gotowania. Otwory technologiczne w blasze lub uszkodzenia w wyniku wybuchu zostały uszczelnione nitami. Wysokość 19 cm, średnica ok. 20 cm. Fot. z eksponatami 403 i 404. Przekaz właścicielki.

↑ **403. Pojemnik na fasolę z blachy aluminiowej.** Wcześniej służył (dopóki był szczelny) jako garnek do gotowania. Technika wykonania walca z jednego kawałka blachy j.w. ponadto dno po zaklepaniu na zakładkę w miejscu łączenia wzmocnione 6 nitami i są 4 otwory po nitach mocujących dwa ucha. Wysokość 18,5 cm, średnica 20 cm. Przekaz właścicielki.

↑ **404. Kubek z fragmentu przewodu doprowadzającego spirytus ze zbiornika do turbopompy.** Wysokość 115, śr. zewn. 96 mm przy podstawie. Dno zaklepane na zakładkę, brzeg wywinięty, ucho z blachy gr. 1,9 mm przymocowane dwoma nitami.

→ **405. Fotografia kowala Franciszka Oksiuły z Mężenina, który wykonał naczynia 396-401.**⁵ W kuźni przechowywał także w butelkach próbki płynów z rakiet (H_2O_2). Naczynia 399-401 są nadal używane przez żonę Helenę. Zawór 395 był przechowywany przez wnuka Łukasza Oksiułę.

← **406. Walec wys. 203 mm, śr. 170 mm.** Odlew ze stopu Al wykończony techniką skrawania. Otwór górny śr. 117 mm, dolny z gwintem M 50. Na dole z boku otwór gwintowany M 12 oznakowany czerwoną farbą i strzałką kierunku przepływu cieczy (?). Element był przykręcony do całości z dwóch stron 16 śrubami (po 8) M 8.

Na powierzchni odlewanej bite cechy: koło w sześciokącie, dwukrotnie „WaA 411” i kod producenta „byw” (Johann Schäffer, Stettiner Schraubenwerk, Stettin - Szczecin).

↑ **407. Ołówek ciesielski wykonany z grafitu steru gazowego.** Wym. 23 x 21 x 95 mm. Ekspozaty 406 i 407 zostały przechowane w gospodarstwie Franciszka Kasprowicza w Mężeninie.

Dewocjonalia

408 - 414

408. Cynowy odlew Chrystusa przestrzelony w nieznanych okolicznościach. Wym. ok. 155 x 190 mm. Pochodzi z nieistniejącego już drewnianego krzyża, który stał w miejscu obecnego metalowego z datą 1.09.1994 naprzeciw domu przy ul. Sosnowej 9 w Siedlcach. Przestrzelina o wym. 6 x 7,5 mm spowodowała rozdzielenie dwuczęściowego odlewu postaci.

← 409. Ryngraf patriotyczny.
Odlew cynowy.

→ 410. Obrazek „Św. Kazimierz”. Wym. 60 x 90 mm, druk w tonacji brązowej, sygn. „KS” w poziomym rombie i „724”. Na s.o. Litania.

ŚW. KAZIMIERZ

Pod Twą obronę uciekamy się
Matko Boża Wysiedlona
Ze swej siedziby w Pruszkowie
Przez okrutnego Niemca,
Uciekamy się my wysiedleni,
bezdomni, opuszczeni,
Skazani na głód, poniewierkę...
Wstaw się za nami do Syna
Swego Jedyne
Pana Boga Wszchemocnego,
Aby poprzez chmury wyrzało
wreszcie słońce,
Na tę ziemię umęczoną,
Krwcią niewinną milionów
prześląknietą,
Aby rozwarły się wrota
więzień i obozów,
A tysiące braci naszej z ob-
czyzny wróciło do Ojczyzny,
Aby rękły okowy niewoli...
Módl się za nami
Święta Boża Rodzicielko,
Aby do serc naszych
Wstąpił błogosławiony pokój
Ku czci Syna Twego
I Pana Boga Jedyne...

↑ 411. Stanisław „Miedza” Tomaszewski, „Matka Boska Wysiedlona”. Wym. 50 x 95 mm, grafika w kolorze niebieskim i czarnym. Na s.o. modlitwa.

Ekspozyty 410 i 411 dotarły do 19 plutonu 22 pp AK w Siedlcach kolportowane z „Biuletynem Informacyjnym KG AK.

N. Maria P. Miłosierna
czczona w Ostrej Bramie

Pocieszycielko Strapionych
Wspomożenie wierzących
Nadziejo ufających w Ciebie
módl się za nami.

Modlitwa

Potężna i święta Pani! Jak ongiś
czuliśmy Cię za jasných dni chwały
w kościołach Twego polskiego królestwa,
tak dziś wołamy do Ciebie ze smutnych
przybytków niewoli, tułactwa i upokorze-
nia. Uproś nam u Swego Syna łaskę
i zmiłowanie, byśmy zrozumieli Jego
święte zamiary, poprawili się z grzechów,
ukochali Jego prawdę, żyli Jego prawem.
Daj nam moc ducha, otrzyj łaskawie polskie
lzy i ukój, oddane Ci serca. Przywróć
Polsce pokój i jej prawa. Sprowadź nas
na łono wolnej Ojczyzny. Zespój umięzo-
ny naród we wskrzeszonym państwie
i błogosław zgodnej odbudowie Rzeczy-
pospolitej, by nowe życie polskie natchnęło
się prawdą i miłością i by się przez wieki
pomyślnie rozwijało jako królestwo Twojej
miłości i wybrane dziedzictwo Twojego
Syna Jezusa Chrystusa. Amen.

*Inspektorat:
K. Rodziny, Kłopotowicz
Londyn, 15. sierpnia 1941.
+ Prof. Gorkina,
Niedziela, 15.8.41.*

← 412. Obra-
zek ze zrzutu, 73
x 112 mm, czarny
druk na białym
papierze.

413. Ryngraf z obozu koncentracyjnego Dora. Aluminiowy 81 x 101 mm. Reprodukacja w katalogu wystawy „SPOD ZNAKU ORŁA: 1830-1945” (Siedlce 1994).

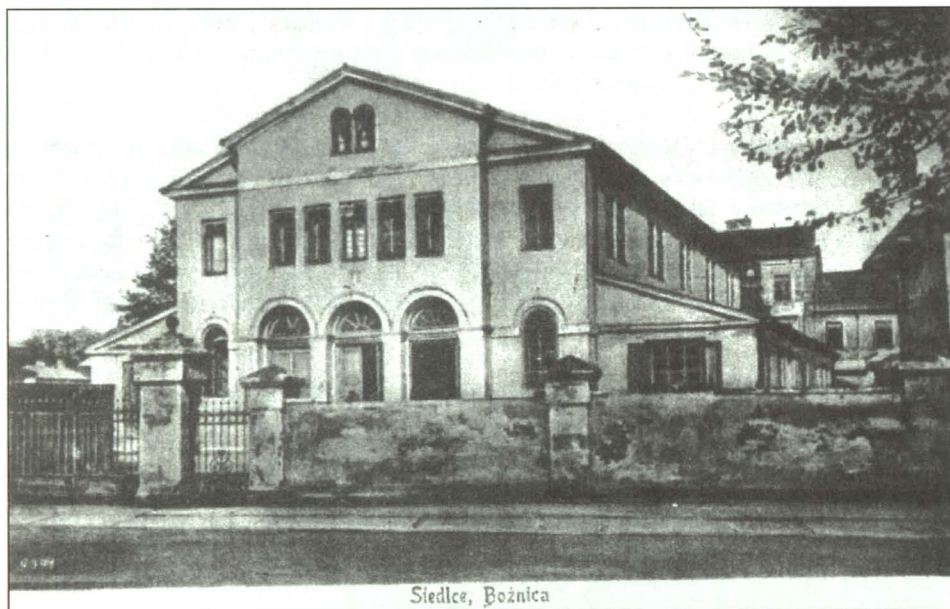

← **414. Płaskorzeźba Madonny z Dzieciątkiem** wykonana przez Eugeniusza Ambroziaka (placówka AK Sabnie Obwodu Sokołów Podl.) w obozie NKWD Borowicze.

Judaika

415 - 422

415. Pocztówka B. Sadowskiego ze zniszczoną 24.XII.1939r. przez Niemców synagogą siedlecką. Karton, brąz, nr neg. „9301”.

↑ 416. Erlaubniskarte (Pozwolenie) siedleckiego fotografa Adolfa Ganiewskiego. Dokument ważny do 31.12.1940 r. (Muzeum Okręgowe w Siedlcach).

417. List w kopercie firmowej Adolfa Ganiewskiego wysłany z getta siedleckiego do przybranej córki Ludmiły. Nadawca po likwidacji getta został stracony w obozie zagłady w Treblince (Muzeum Okręgowe w Siedlcach).

418. Lebensmittelskarte (Karta żywnościowa) N° 096450 z getta siedleckiego. Ważna na wrzesień 1942 r. Zachowała się dlatego, że po zlikwidowaniu getta w sierpniu 1942 r. druk został wykorzystany jako papier do korespondencji. Na odwrocie lekarz powiatowy w Sokołowie Podlaskim dr P. Lewitt zwraca się z prośbą 16.10.1944 r. do Zarządu Gminnego w Chruszczewce „o przysłanie 1 i 15 każdego miesiąca kart zgonu do biura lekarza powiatowego w Sokołowie”. (Archiwum Państwowe w Siedlcach, Akta gminy Chruszczewka, sygn. 151).

419-422. Banknoty getta Litzmannstadt (Łodzi) z 15 maja 1940 r.:

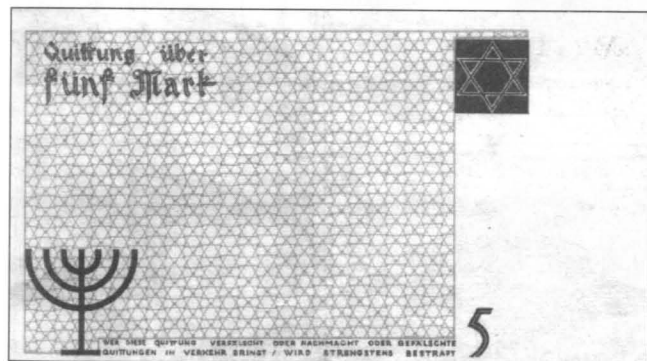
← 1 marka,
A 368632, awers;

→ 1 marka, A 011410,
rewers;

←
5 marek, 771106, awers;

←
5 marek, 771106, rewers

→ 10 marek,
174001, awers.

Banknoty

423 - 439

Pieniądże papierowe używane na terenach Polski i Niemiec w okresie II wojny światowej i pierwszych lat powojennych. W tym czasie gdy rolę twardej waluty pełniły marki niemieckie, dolary USA i ... bimber.

↑ 423. 2 złote („młynarka”), AB 6215439 Kraków 1 sierpnia 1941, awers.

424. 5 marek, D 3840285, Berlin 1 August 1942, awers.
425. Hundert Karbowanez (100 karbowanów), 13.627584, Rowno 10 März 1942, awers.
426. 1 dolar USA, 33131298 A (niebieski), seria 1928 B, awers.
427. 2 dolary USA, D 31999166 A (czerwony), seria 1928 E, awers.
428. 3 czerwonce, 345333 JeC, awers.
429. 1 rubel, JaK 372371, 1938, awers.
430. 3 ruble, 984083 JC, 1938, awers. Na ilustracji wizerunek żołnierzy Armii Czerwonej z uzbrojeniem i wyposażeniem typowym dla czasu inwazji na Polskę 17.09.1939 r.
431. 5 rubli, 905978 Ł, 1938, awers.

→ 432-433. Jednostronne pieniądze papierowe używane w obozach koncentracyjnych.

434. 100 marek, 021476181, 1944, awers. Amerykańska strefa okupacyjna Niemiec („ALLIIERTE MILITÄRBEHÖRDE”).

435. 50 marek, 047503143, 1944, rewers. Strefa okupacyjna j.w.

↓ 436. 1 marka, 006642135, 1944, awers i rewers. Strefa okupacyjna j.w.

↑ 437. 2 franki inwazyjne, 88865215, 1944, awers i rewers. Pieniądze wprowadzone do obiegu przez aliantów na terenach wyzwolonych. Wydrukowane przez Forbes Lithograph Co. z Chelsea w stanie Maine.

↓ 438. 50 franków inwazyjnych, 3 / 55073971, 1944, awers.

↓ 439. 100 franków inwazyjnych, 6 / 73410325, 1944, rewers.

Karty i talony żywnościowe

440 - 456

STÄDTISCHES ERNÄHRUNGSAMT
MIEJSKI URZĄD WYŻYWIENIA
Siedlce

13 PAZ 1941

Kartoffelkarte Nr 559353
Karta na kartofle
FÜR ERWACHSENE — DLA DOROSŁYCH

Lebensmittelkarte
für den Monat Oktober
1941.
Karta żywnościowa na
m-c październik 1941 r.
Nr 204-

Gültig gegen Vorzeigung der Lebensmittelkarte für den Monat Oktober 1941.
Ważna za okazaniem karty żywnościowej na m-c październik 1941 r.

Name — Nazwisko Pruchnicki Stanisław

Wohnort: Strasse — Miejsce zamieszkania: Wiosna Piłsudskiego Nr 2

Nicht übertragbar — Bez prawa odstąpienia.
Bei Verlust kein Ersatz — W razie zagubienia duplikat wydany nie będzie.

Erläuterung: Der Verbraucher kann sich die Verteilungsstelle auswählen. Die Gesamt-
verteilung von Kartoffeln wird im Herbst dieses Jahres (bis 15. Dezember 1941) durchgeführt.
Im Frühling 1942 werden keine Kartoffeln ausgegeben. Diese Karte ist bis zur Ausnutzung aller
Abschnitte aufzubewahren.

Pozwolenie: Konsument może sobie wybrać punkt rozdzielczy. Całkowity przydział
kartofli nastąpi w okresie jesiennym roku bieżącego (do 15 grudnia 1941 r.)
Wiosną 1942 r. kartofle wydawane nie będą. Niniejszą kartę należy przechować do cza-
su zrealizowania wszystkich kuponów.

KARTOFLE
Kupon Nr 4

440. Kartoffelkarte Nr 559353 dla dorosłych na październik 1941 r. Wydrukowana przez Miejski Urząd Wyżywienia w Siedlcach, 151 x 95 mm. Na s.o. stempel fioletowy sklepu, w którym były realizowane kupony karty: „PUNKT ROZDZIELCZY / KARTONU N-1 / Stanisław Skup / Siedlce, Piłsudskiego 56”.

441. Michkarte für deutsche Erwachsene u. Kinder z fioletowym stemplem starostwa powiatu sokołowsko-węgrowskiego. Wypełniona dla „Luftwaffe Telaki” (wieś koło Sokołowa Podl.) Wydrukowana pojemność na kuponach z 0,5 l została czerwoną kredką zmniejszona na „1/4”.

442. Milchkarte I, Bestellschein Monat März 1944, 1/4 Ltr. Milch. Tonacja pomarańczowa, 136 x 105 mm, z fioletowym stemplem starostwa sokołowsko-węgrowskiego.

443. Lebensmittelkarte N° 402063 dla nieniemców dorosłych i młodzieży ponad 14 lat na sierpień 1944 r. Tonacja czerwona.

444. Część karty żywnościowej FLEISCH - und FETTKARTE für deutsche Erwachsene und Kinder über 10 Jahre z kolistym stemplem fioletowym starostwa sokołowsko-węgrowskiego.

445-448. Generalgouvernement Prämienmarke (A 4/6), unieważnione poprzez wycięcie otworów:

1 PUNKT, ZUCKER, tonacja różowa z czerwonymi napisami;

← 2 PUNKTE, ZUCKER, tonacja brązowa z czerwonymi napisami;

← 1 PUNKT, TRINKBRANNTWEIN, VODKA, tonacja żółta z niebieskimi napisami;

(...) 2 PUNKT, TRINKBRANNTWEIN, VODKA, tonacja niebieska z ciemnoniebieskimi napisami.

449-452. Prämienmarke Generalgouvernement, 20 Punkte, 4/6. Fioletowe, papier ząbkowany o wym. rysunku 45 x 34 mm:

→ LEDER (skóry);

HAUSHALTWAREN

(przedmioty gospodarstwa domowego);

→ ZIGARETTEN (papierosy, tytoń);

→ TRINKBRANNTWEIN (alkohol).

453-454. Prämiensmarke Generalgouvernement, papier ząbkowany o wym. rysunku 35 x 26 mm, tonacja zielona:

← 5 PUNKTE, HAUSHALTWAREN, 4/6. Na s.o. fioletowy stempel „SIEDLCE”.

5 PUNKTE, TRINKBRANNTWEIN, 4/6. Na s.o. fioletowy stempel „ŁOSICE”.

455-456. Generalgouvernement Prämiensmarke, 2 Punkte, czerwone na papierze ząbkowanym o wym. rysunku 44 x 34 mm:

→ WASCHMITTEL (środki do prania);

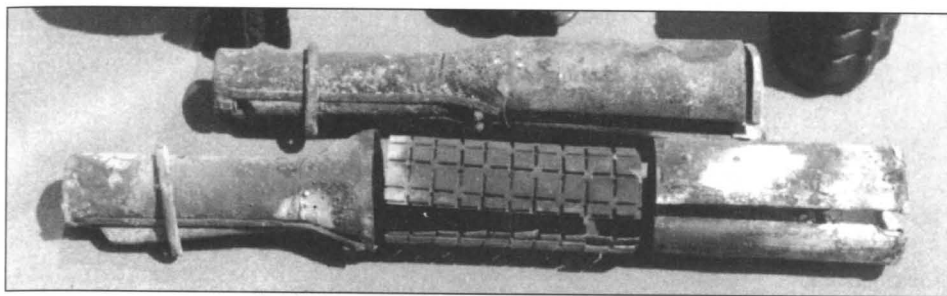

→ TEXTILWAREN (towary bławatne).

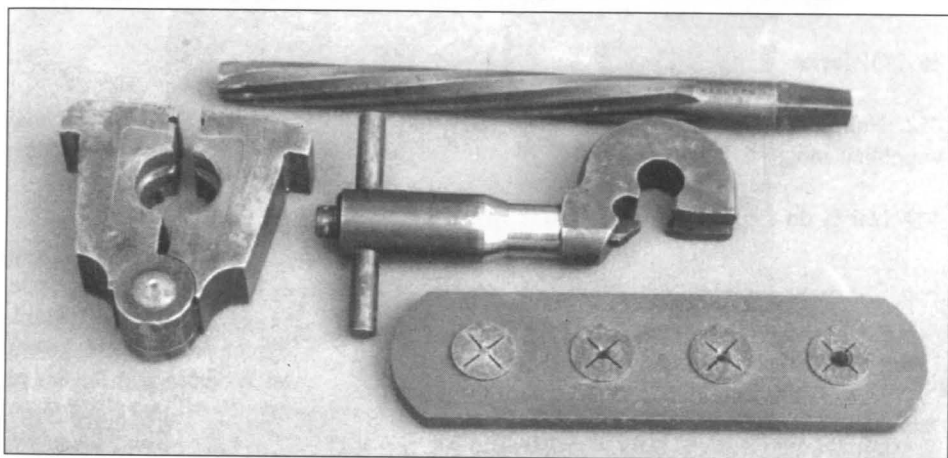

Armia Czerwona**457- 515**

457. Hełm wz. 36. W części czołowej konturowa czerwona gwiazda, wewnątrz czerepu z tyłu bity napis „(...)166” (Sokółka w woj. białostockim).

↑ 458. Granat ręczny wz. 1914/30 (Fort I twierdzy Osowiec).

↑ 459-462. Polowe narzędzia rusznikarskie (warsztat ślusarski w Sokółce):
rozwiertak („J-222 PRB 9”),

przyrząd do wykręcania lufy z komory zamkowej z uszkodzoną wkładką miedzianą w wyniku używania niezgodnie z przeznaczeniem („J-222 PRB 11),
przyrząd do ustawiania muszki karabinu Mosin („J-222.PRB.5U/1936g.”),
zestaw 4 narzynek w oprawie oznakowanej „J-222-PRB-1A./35g.” i gwinty w milimetrach „B.3.175”, „W.4.064”, „G.4.699”, „D.6.604”.

463. Hełm wz. 40, wersja 6-nitowa. Wewnątrz czerepu bity numer „2 479” i nieczytelny prostokątny stempel chemiczny (teren zespołu pałacowego w Korczewie, k. lat 80-tych). Przekaz Mirosława Zdrodowskiego (KW-6470).

464. Ładownik z 5 nabojami Mosin.

465. Przybornik do karabinu Mosin (kolonie m. Burzyska k. Korczewa, wiosna 1994).

← 466. Celownik optyczny karabinu Mosin (Łysów).

467. Olejarka

468. Nabój kal. 12,7 x 108 mm do wkm DSzK wz. 1938 (las pod Wolą Gułowską w pobliżu mogiły powstańców styczniowych, 1994).

469. Nabój do rusznicy ppanc. PTRD.

470. Skorupa granatu obronnego wyoranego jesienią 1994 r. przez Ryszarda Myrchę na polach kolonii wsi Wołyńce pod Siedlcami.

471. Pocisk moździerzowy kal. 85 mm. Na zapalniku „(...)Ł-82 („A” w okręgu) (...)532-43”.

← 472-473. Menażka i manierka z aluminium jako przykłady „twórczości okopowej”.

Rondel menażki ozdobiony rytem mężczyzny w kapeluszu palącego papierosa, obok inicjały „R.W.S.M.” i data „28 / II.45g.” Na manierce nad gwiazdą, sztandarem i głową mężczyzny napis „GIPIAZOW / GŁCCR / CPIENSKIJ RAJON / SUBASZ”.

474. Chlebak.

475. Manierka szklana w pokrowcu. Na szkle „URSZELSKIJ/STIEKŁO”.

476. Polowy aparat telefoniczny TAJ-43.

477. Wskaźnik poziomu paliwa zbiornika 1 samolotu. Na szybie „BE-106 BAK I / RYCZAG 390 / NTI 2852”.

Ekspонат pochodzi z kolekcji pilota Antoniego Żaruka (ranny w obronie Modlina, potem por. AK). Przekaz Wiesława Budzyńskiego (KW-6471).

↓ 478-481. Fotografie żołnierzy radzieckich wykonane w okolicach Czurył w czasie formowania 2 Armii Wojska Polskiego (?). Anonimowy przekaz do muzeum (F/1106, 1107, 1109, 1114).

482. Ordien Otieczestwiennoj wojny, I stiepien (Order Wojny Narodowej I kl.), nr 198733.

483. Ordien Otieczestwiennoj wojny, II stiepien, nr 94540.

484. Ordien Krasnoj Zwiezdy (Order Czerwonej Gwiazdy), nr 897666.

485. Miedal „Za odwagu” (medal Za odwagę) pierwszy wariant, nr 362596.

486. Miedal „Za wzięcie Kenigsberga” (za zdobycie Królewca).

487-493. Zestaw medali: „Za bojowyje zasługi” (nr 3035960), „Za pobiedu nad Germaniej w Wielikoj Otieczestwiennoj wojnie 1941-1945gg”, „Za oboronu Moskwy”, „Za wzięcie Bierlina”, „Dwadcat liet pobiedy w Wielikoj Otieczestwiennoj Wojnie 1941-1945gg”, „Za Dołgoletnij Dobrosowiestnyj Trud”, „Piatdiesiat Liet Woorużennych Sił SSSR”.

494-499. Zestaw medali: „Za bojowyje zasługi” (nr 3200075), „Za pobiedu nad Germaniej w Wielikoj Otieczestwiennoj wojnie 1941-1945gg” (Legitymacja serii B nr 00079627 z dn. 30.07.1945 r. na nazwisko Mielkow Wasilij Jakowlewicz), „Za doblestnyj trud w oznamienowanie 100-letia so dnia roźdzenia W.I.Lenina”, „W oznamienowanie tridcatoj godowszcziny Sowietской armii i flota 1918-1948”, „Dwadcat liet pobiedy w Wielikoj Otieczestwiennoj Wojnie 1941-1945gg”.

500-515. Zestaw medali z legitymacjami pułkownika Bierezowskiego Franca Gracjanowicza: „Za pobiedu nad Germaniej w Wielikoj Otieczestwiennoj Wojnie 1941-1945gg” (Leg. serii W nr 0033273), „Dwadcat liet pobiedy w Wielikoj Otieczestwiennoj Wojnie 1941-1945gg” (Leg. serii A nr 3002747, 10.02.1966), „Tridcat liet pobiedy w Wielikoj Otieczestwiennoj Wojnie 1941-1945gg” (Leg. 12.01.1976), „Za oswoboźdzenie Warszawy” (Leg. serii A nr 158902, 15.05.1946), „Wietieran woorużennych Sił SSSR” (Leg. 7, 6.01.1977), „Za oboronu Kijewa” (Leg. 706374, 29.05.1962), „Za oboronu Kawkaza” (Leg. serii N nr 000243, 2.09.1947), „Sorok liet pobiedy w Wielikoj Otieczestwiennoj Wojnie 1941-1945gg” (Leg. 3.09.1985).

Wszystkie odznaczenia pochodzą z prywatnego eksportu, zostały kupione na siedleckim bazarku.

Lata 1944-1945

516 - 551

516. Fotografia ze sceną rozbrowienia niemieckiego motocyklisty. Na s.o. „Stok Lacki” (miejscowość pod Siedlcami).

517. Fotografia ks. kan. Czesława Mularzuka. Wym. 8,5 x 13,5 cm, na s.o. odręcznie „Szczęśliwego przetrwania / wojny i wszelakiej po- / myślności na najdłuż- / sze lata - / życzy w dniu / Imienin Wielce Szanownej / Solenizantce / Ks. Cz. Mularzuk - / Siedlce, 1 / VI.1944 r.”

518. Koperta z przekreślonym nadrukiem „Der Landrat / des Kreises Kutno” wykorzystana przez polskie władze wojskowe.

Stempel nadawcy „(orzeł w koronie) /WOJSKO POLSKIE/Komenda Polowego Punktu/Ewakuacyjnego Nr 3/Nr (odręcznie 565)”. Odręcznie „Tajne/Do Ks. Kapelana/28 Szpitala/mgr. Pióro Michała”. Ksiądz M.Pióro w czasie wojny był kapłanem więziennym w Siedlcach.

← **519. Orzeł 1 DP z blachy miedzianej, wersja chełmska (bez wyodrębnionego korpusu).** Uszkodzony, bez pazurów lewej nogi i drutów do mocowania (poła wsi Strzała pod Siedlcami).

→ **520. Orzeł 1 Dywizji Piechoty im. T.Kościuszki.** Blacha mosiężna, na s.o. przylutowany na wys. piersi drut do mocowania.

← **522. Fotografia „Kościuszkowców”.**

↑ → 523-525. Fotografie z anonimowego przekazu z okolic Czurył gdzie formowano 2 Armię (Muzeum Okręgowe w Siedlcach F / 1100, 1133, 1110).

← 526. List wysłany z frontu 27.02.45 r. przez Henryka Czubaszka (poczta polowa nr 83851) do Marii Kijewskiej w Łukowie.

„U nas wszystko po staremu, życie wojskowe płynie jednostajnie, co dziennie to samo wg wskazówek zegara, omyłki nie są dopuszczalne, teraz ostatnio djabelne błoto co nas denerwuje, gdyż w butach pełno mamy wody, ale to wszystko głupstwo, najważniejsze jest to, że mamy humor. (...)”.

→ 527. List wysłany 26.03.45 r. przez Tadeusza Domańskiego (poczta polowa 83838) do M. Kijewskiej.

528. Podziękowanie. „Naczelny dowódca Wojska Polskiego gen. broni Rola-Żymierski w imieniu służby wyraził Wam kan. Chaciński Zygmunt rozkazem Nr 70 wydanym na polu boju dnia 16 kwietnia 1945 r. Podziękowanie za Wasz udział w historycznym sforsowaniu przez jednostki 2-ej Armii W.P. rzeki NISSY, a następnie przelamanie wielu umocnionych punktów oporu nieprzyjaciela i zajęcie całego szeregu miast i osiedli. (...)”.

529. Podziękowanie. „Rozkazem Nr 340 z dnia 23 kwietnia 1945 r. MARSZAŁEK STALIN WYRAŻA WAM kan. Chaciński Zygmunt Podziękowanie za udział w walkach przy forsowaniu rzeki NISSY i zdobyciu miast: ROTENBURGA, NISKI, OBERLICHTENAU, KAMNIC i innych miejscowości”.

530. Rysunek ołówkiem.
Karykatura Tadeusza Wolskiego z 13.09.45 r. i wierszyk:

Raz zajaczek w krzaku spał,
Zbudził go daleki strzał
Śpij zajaczku, śpij nieboże,
Zamyślony ofik tuła się po borze
I nic zrobić Ci nie może.

531. Pieniężna książeczka rozrachunkowa dla oficerów na 1945 rok, seria H, nr 000586, por. Tadeusza Wolskiego z-cy d-cy komp. strz. do spraw liniowych 13pp. Wpłat dokonywano w miesiącach maj - sierpień.

532. Tymczasowe zaświadczenie służbowe, nr 142, ważne do 1.08.45 r., wydane 29.04.45 r. przez Szefa Sztabu Artylerii 2 Armii Polskiej mjr gw. Rjachina. Maszynopis. Niniejszym stwierdza się, że bomb. Stupczyński Tadeusz jest zatrudniony w Sztabie Artylerii 2-j Armii Polskiej jako rysownik”.

→ 533. Fotografia nieznanego funkcjonariuszy Komendy Miasta Siedlce (opaski „KM” na rękawach). Wym. 6 x 8,5 cm. Na s.o. czerwony stempel 53 x 18 mm „(orzeł) / WOJSKO POLSKIE / Komenda Garnizonu Siedlce”.

534. Odpis „Instrukcji K.W. Obszaru z dnia 10.II.1944” wydanej przez komendanta Obwodu siedleckiego Armii Krajowej „Ziemowita” (mjr Marian Zawarczyński). Podpisany „Za zgodność Dunaj”. Maszynopis.

Dokument zawiera m.in. wskazówki przeciwdziałania komunie (Muzeum Okręgowe w Siedlcach).

535. Zaświadczenie z 7.V.44 r. o ukończeniu szkoły podchorążych NSZ przez Olszę (Romana Długoleckiego). Podpisał komendant Okręgu XII „Sokół”.

NADPOWIEŚĆ STACYJNA
KOMENDA OKRĘGU NR XII

M. 7. 19. V. 1944 r.

ZASWIADECTWO

Zegarskiemu oświadczeniu Nr. 2 z dnia 1 stycznia 1944 r.
pos. 32. koszt 200 zł. 100 zł. 50 zł.
z obywatela 100 zł. 50 zł. z dnia 1 stycznia 1944 r.
swaśnowany do stopnia podporucznika

11. 11. 1944

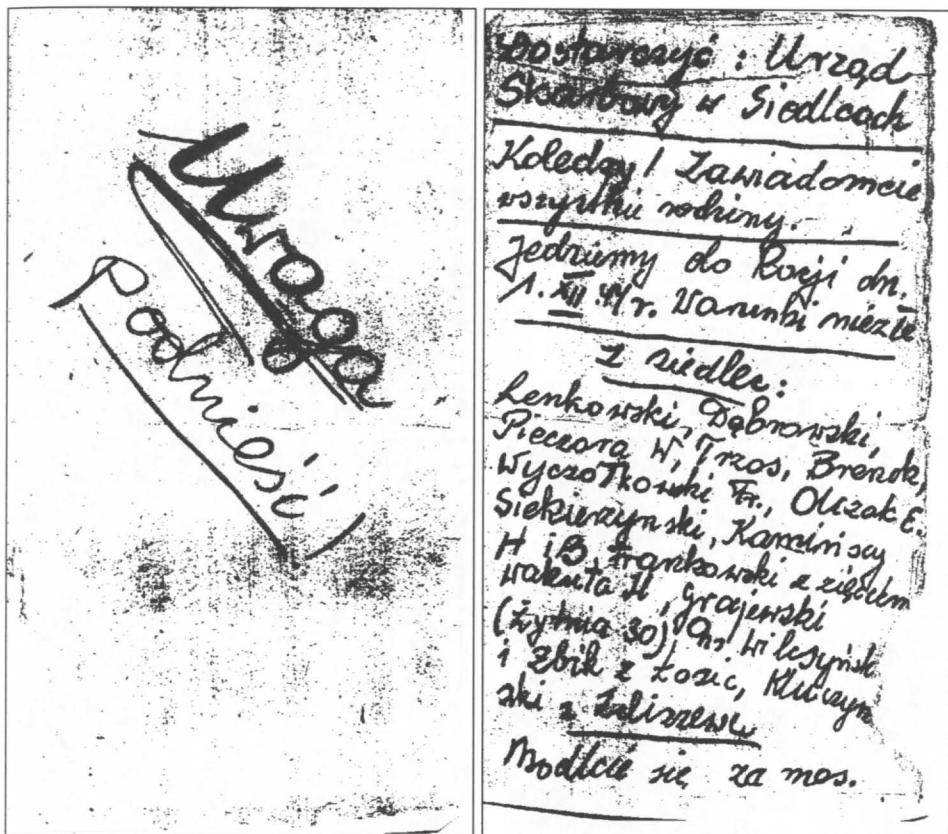
KOMENDANT OKRĘGU
Sokol

← 536. Zaświadczenie o awansie Mariana Lipki.

→ 537. Fotografia Kazimierza Kozieradzkiego po promocji w Oficerskiej Szkole Artylerii w Toruniu w listopadzie 1945 r. (artyleria ciężka, wcześniej był w Ofc. Szkole Art. w Chełmie). Z okazji wizyty w tym czasie delegacji z Zachodu promowani otrzymali przedwojenne czapki wz. 36. K. Kozieradzki był podczas okupacji w 19 plutonie 22 pp AK.

↑ **542. List ołówkiem na tekturce 83 x 143 mm wyrzucony z pociągu.** „Uwaga / podnieść !” Na s.o. lista wiezionych do obozu Gułagu: z Siedlec Henryk Lenkowski, Marian Dąbrowski (NSZ), Wincenty Pieczara, Henryk Trzos, Brenek, Franciszek Wyczółkowski (NSZ), E.Olczak (NSZ), Stanisław Siekierzyński, Henryk Kamiński (NSZ), Bogdan Kamiński, Henryk Frankowski z zięciem, Henryk Wakula, Stanisław Grajewski (ul. Żytia 30), (?) Wilczyński i Żbik z Łosic, Kluczyński z Żeliszewa.

543. Dokument o przydziale ziemi na podstawie dekretu o reformie rolnej. Stanisław Iwański otrzymał z majątku Repki (pow. Sokołów Podl.) 2,5 ha „w uroczysku przy szosie do Wyrozęb pastwiska - Majdan”.

544. Tymczasowa Legitymacja członkowska nr 3/45 Romana Borkowskiego z Siedlec, członka PPS. Dokument wystawiony przez Komitet Wojewódzkiej Polskiej Partii Socjalistycznej na okres od 1.06 do 31.12.1945 r.

545. Druk tymczasowy z fotografią pozwolenia nr 178 na prowadzenie pojazdów mechanicznych wystawiony 29.09.1944 r. w Lublinie E.Stupczyńskiemu.

546-550. Odznaczenia: Krzyż Walecznych z datą „1944”, Medal Zasłużonym na Polu Chwały (brąz, odmiana 1944), Medal za Warszawę 1939-1945, Medal za Odrę, Nysę, Bałtyk, Medal Zwycięstwa i Wolności 1945.

GOSPODARZU

Twa własności prywatnej zagraża obszarnik

Za granicą ANDERS przygotował jadło panów. Oblecieło im przywrócić majątków i rozprawienie się „z chamami od widel i łyżki”.

W Polsce jadło panowie garna się do Urzędów Ziemskich, wzięli się do Polskiego Stronnictwa Ludowego.

Pan Wiktorycz patrzy na to przez palce, patrzy z zimną krwią: jak hamuje się wroczenie chłopom aktów nędzy.

TWE WŁASNOŚCI ZAGRAŻA LESNY ZBÓJ

Za granicą ANDERS szkoli terrorystów i przeszedł ich do Polski. Daje im broń, instrukcje i instrukcje.

W Polsce bandy leśne mordują i grabią chłopów.

Zabijają chłopców i „lataczy demokratycznych, szkodzących” swój obywateli obywateli.

Podpisana przez p. Wiktoryczkę legitymacja PSL służy teraz leśnym zbrojnym jako osłona ich nielegalnej działalności.

Twe własności zagraża podległość wojny domowej

Za granicą ANDERS szkoli żołnierzy do wojny domowej w Polsce. Dlatego nie dajcie im wrócić do kraju, do rodzin, do pracy.

W Polsce podległość wojny domowej — wczorajscy endecy i samatorzy — nawołują do walki z Rządem, by umożliwić powrót obszarników, asilują wszędzie enclote w kraju, która traktaty twój kraj dobył i niszczy.

Wiktoryczka i Wiktoryczkowi swe ponarce dla rozbiłaję ja-kości narodu — głosowanie ludowym.

Na rozbiłaję jednolici narodowej czyhają Niemcy!

GOSPODARZU

TWA WŁASNOŚĆ ZABEZPIECZYSZ, gdy wypowiedzisz się przeciwko powrotowi obszarników — głosząc za załuszeniem do-
matu, tej ich panów w Polsce przed wojną.

TWA WŁASNOŚĆ ZABEZPIECZYSZ, gdy wypowiedzisz się przeciwko powrotowi obszarników — głosząc za odwołaniem do-
torny Rolnej w przyszłości Konstytucji!

TWA WŁASNOŚĆ ZABEZPIECZYSZ, gdy w zgodzie z robo-
tiskiem wypowiedzisz się przeciw powrotowi obszarników i wiel-
kich fabrykantów, prz — handwlem ludowym, przeciw podje-
gaczom do wojny domowej.

30 czerwca głosuj

za porządkiem, idem i praworządnością

Trzy razy „Tak“

DWK — 10 1188

↑ 551. Ulotka dwustronna. Czarny druk na papierze 17 x 24 cm, sygn. „DWK - R 1706(6?)”.

Wojsko Polskie

1 - 66

1. Marszałek RP Józef Piłsudski. Fot. W. Pikiel, 20.10.1934 r.

2. Marszałek RP Edward Rydz-Śmigły i jego zaginiona buława (3). Fot. W. Pikiel 1938 r. (buława w dniu wręczenia przez Prezydenta 11.11.1936 r.).

4. Karol II Król Rumunii dekoruje 23.06.1937 r. w Biedrusku sztandar 57 Pułku Piechoty Wielkopolskiej Orderem Wojennym Michała Walecznego III klasy podczas uroczystości objęcia przez króla honorowego szefostwa tego pułku. Fot. W. Pikiel.

5. Uroczystość poświęcenia i wręczenia przez gen. Tadeusza Kasprzyckiego sztandaru 84 Pułku Strzelców Poleskich. Fot. W. Pikiel, Pińsk 26.09.1936 r.

6. Tadeusz Wilczek (brat Piotra z listy kozielskiej) w mundurze Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Fot. A. Ganiewski, Siedlce 13.11.1929 r.

7. Siedlce, (1936, 1937?). Ulicą Piłsudskiego hufiec Przystosowania Wojskowego Państwowego Gimnazjum im. Hetmana Stanisława Żółkiewskiego prowadzi Władysław Gruszecki. Po lewej na placu przed synagogą stoi samolot PZL o numerze rejestracyjnym SP-BAU.

8. Durycze nad Bugiem, 7.07.1936. Obóz PWiWF Państw. Gimn. im. Hetm. St. Żółkiewskiego w Siedlcach. Od lewej siedzą: Wacław Wiatr, Władysław Gruszecki, Witold Mieszczanski.

9. Kadet Romanowski z 2 Korpusu Kadetów w Modlinie. Fot. B. Łoznicki, Białystok.

10. Szer. 7 komp. 36 Pułku Piechoty Legii Akademickiej w pełnym wyposażeniu: karabin Berthier wz. 16, bagniet wz. 1886, hełm Adriana wz. 15 z orłem metalowym wz. 1919, na plecach tornister wz. 1925.

11. St. szer. Wacław Konopka (zam. w Stoku Lackim) z 9 oddziału służby uzbrojenia w Brześciu nad Bugiem. 16.09.1927 r.

12. St. marynarz Marian Kamiński z naszywką specjalności maszynisty na rękawie bluzy. Fot. E. Katz. Na s.o. dedykacja „Siedlce dn. 22-XII-29r. (...)”.

13. Marynarz Flotylli Wiślanej. Fot. M. J. Jubess, Nowy-Dwór.

14. Marynarze Flotylli Wiślanej. Na s.o. dedykacja stojącego pierwszego z prawej Edmunda Gumińskiego wypisana 3.06.1919 r. w Modlinie rodzicom mieszkającym w Łodzi przy ul. Kątnej. Fot. A. Deresiewicz, Kraków.

15. Pilot Zygmunt Rymarczuk. Na s.o.
„Stolica. dn. 30.IX.1929”.

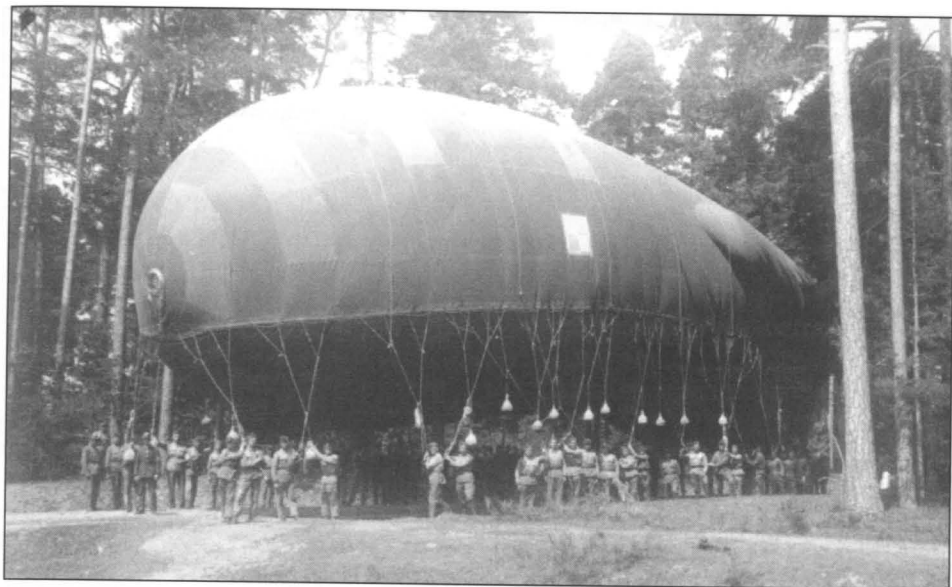
16. St. szer. Stanisław Soroczyński z 1 Ba-
talionu Balonowego (1bb), Toruń 1928 r.
Na rękawie naszywka wojsk balonowych.

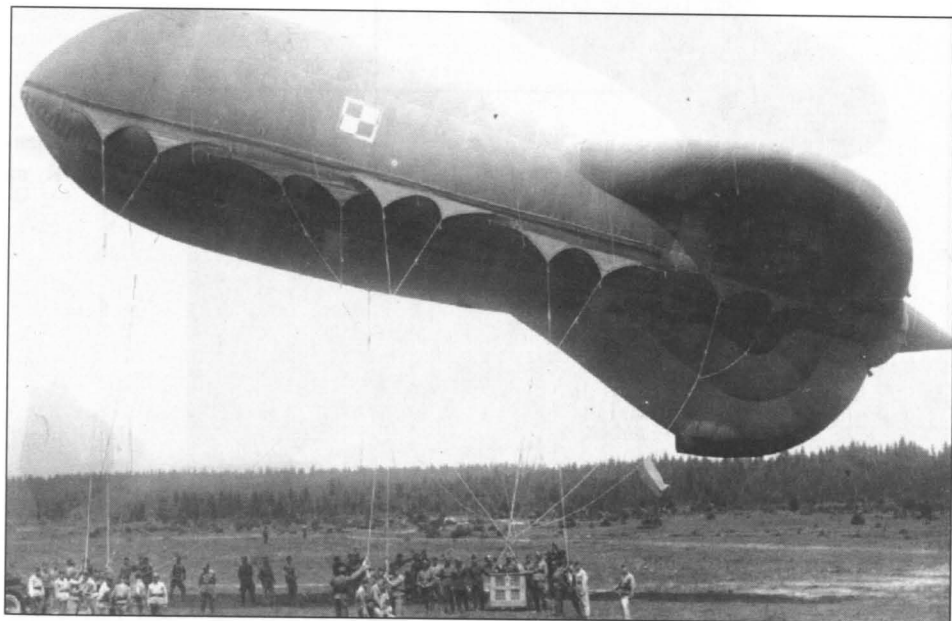
17. Toruń, 1927 r. Hala o wym. 101 x 25 x 23 (wys.) m zbudowana w 1911 r. przez firmę J. Gollnow & Sohn ze Szczecina dla sterowców Zeppelin. Na jej bazie zorganizowano w Toruniu 1bb. Zdemontowana w 1954 r.

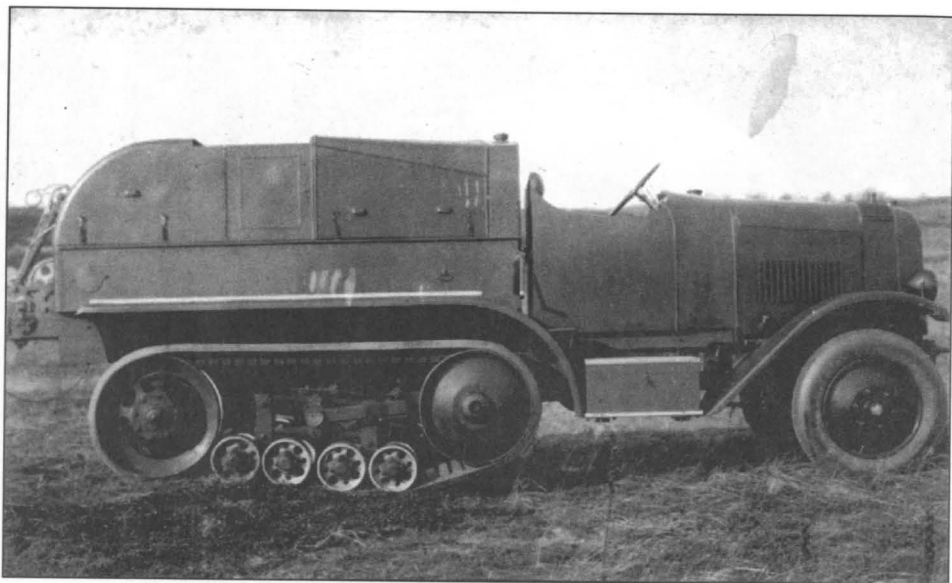
18. Toruń, 1927, 1 bb. Sterowiec „Lech”.

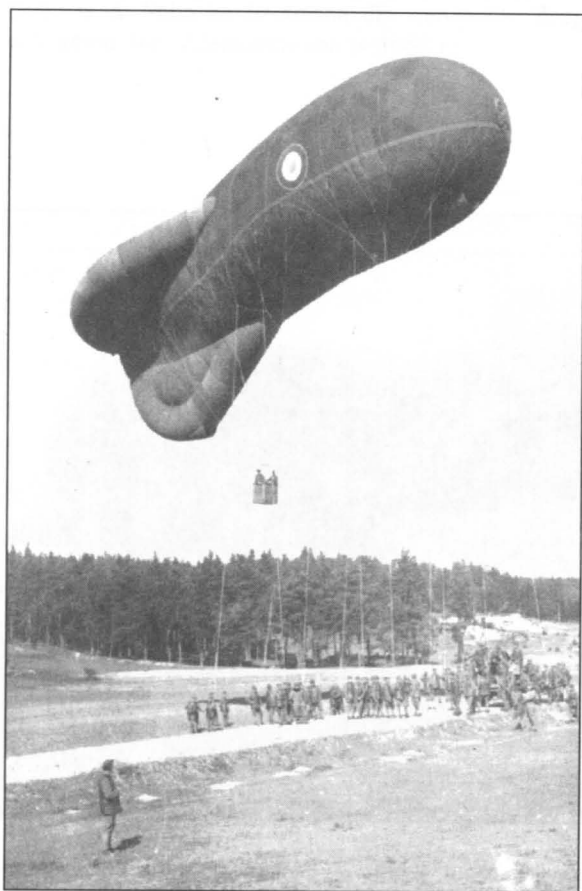
19. Poręby Dąbskie, 1928 r. Manewry 1 komp. 1 bb. Wyprowadzenie balonu zaporowego na plac wylotu.

20. Czarny Dunajec, 1927 r. Manewry 2 komp. 1 bb.

21. Toruń, 1927 r., 1 bb. Dźwigarka Citroën-Kegresse.

22. Toruń, 1927 r., 1 bb. Francuski balon „Caco” typu R na uwięzi.

23. Przed francuskim samolotem Bréguet XIV trzeci od lewej stoi Bolesław Mańkowski ze Smolanki (gm. Zbuczyn), 7 kurs mechaników, 1923 r.

24. Lwów, 6 Pułk Lotniczy, 27.06.1935 r. Obok hamowni (pomieszczenie sprawdzania silników po remoncie) samolot myśliwski PZL P.7a z numerem bocznym 5 i nieznanym z literatury malowaniem. Przy samolocie podoficerowie Centralnej Szkoły Mechaników Lotniczych. W kabinie siedzi kpr. mech. Aleksander Przesmycki podoficer zawodowy 55 Eskadry Liniowej w Lidzie.

25. Lida, 1938 lub 1939 r. (lata służby w 5 pl drugiego od lewej Alfonsa Przesmyckiego przydzielonego do 51 Eskadry Liniowej). Grupa żołnierzy przy radiostacji lotniskowej między dwoma dolnopłatami PZL 23 „Karaś”. Pod skrzydłem samolotu z lewej wyrzutnik rac oświetlających. Stoi sierż. mech. Józef Stypuła.

26. Część personelu naziemnego 51 Eskadry Liniowej w „szkole ognia” w Toruniu, sierpień-wrzesień 1938 r. Od lewej siedzą: st. szer. mech. Edward Sielicki, kpr. mech. Wacław Chalecki(?), kpr. mech. Kazimierz Biziuk, kpr. mech. Franciszek Zawadzki, sierż. mech. Roman Kołodziejczak, sierż. mech. Józef Stypuła, kpr. mech. Bolesław Gierczycki, kpr. mech. Michał Puzilewicz, NN. Stoją od prawej: pierwszy kpr. mech. Ludwik Mikołajczak, czwarty szer. Alfons Przesmycki.

27. Pierwsza kompania 1 Pułku Czołgów (Poznań). Pokaz angielskich tankietek Carden-Loyd MK VI, które posłużyły za modele do zbudowania polskich TK-3 i TKS. Pojazdy o numerach 1150 i 11(?) pochodzą z partii dziesięciu (nr 1143-1152) zakupionych w Anglii i sprowadzonych do Polski w drugiej połowie sierpnia 1929 r.

28. Francuskie czołgi lekkie Renault FT-17 nr 1020 i 1045. Na s.o. „Obsługa przy czołgach /1 Pułk Czołgów 2 komp./O.C. Biedrusko/pod Poznaniem”.

29. Uczniowie szkoły podoficerów z naszywkami oddziałów czołgów na rękawach. Na s.o. „2/II 29 r. FK i SL Żurawica” (m.p. 1 Pułku Czołgów w l. 1922-1930). Fot. wyk. w Przemyślu.

30. Por. 1 Pułku Czołgów Michał Iwicki.

31. Przemyśl (1928 r.), 1 Pułk Czołgów.

32. 1 Pułk Czołgów. Czołgi lekkie Renault FT-17: drugi i czwarty od lewej z wieżami ośmiobocznymi, pozostałe stożkowymi. Uzbrojenie: 3, 5, 8, 10, 13 i 15 od lewej uzbrojone w karabiny maszynowe Hotchkiss wz 25, pozostałe w działka 37 mm Puteaux. Fot. A. Milewski, Mława.

33. Przed czołgami rozpoznawczymi (tankietkami) TK-3 nr 1230 i 1231 najbliżej patrzącego stoi Stanisław Charliński (uczestnik kampanii wrześniowej i żołnierz AK placówki Kotuń).

34. Na tankietce TK-3 nr 1231 siedzą od lewej Stanisław Charliński i Józef Niewiatowski z Kotunia.

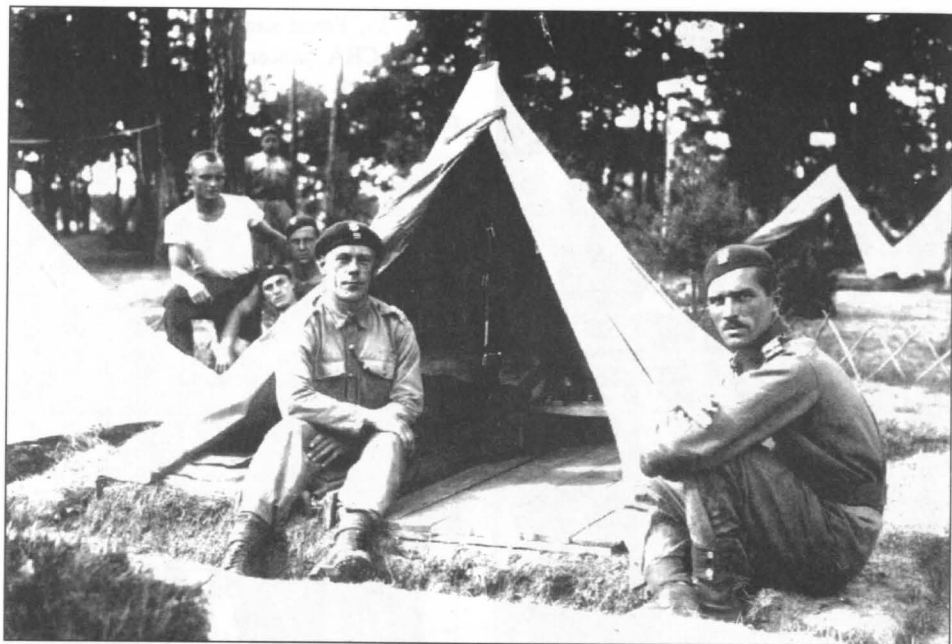
← 35. Przed samochodem ciężarowym Berliet CBA pancerniacy w czapkach garnizonowych wz. 1927 i kurtkach skórzanych broni pancernych wz. 1919.

→ 36. Na ciężarówce Berliet CBA drugi od lewej S. Charliński. Czwarty trzyma karabin maszynowy Hotchkiss wz. 25.

↓ 37. Pancerniacy przed samochodem ciężarowym Ursus A. Fotografie 33-37 zostały wykonane w 4 Batalionie Czołgów i Samochodów Pancernych w Brześciu n/Bugiem w 1936 r.

38. Obóz wojsk pancernych (przed 1937 r.) Zwraca uwagę namiot jednoosobowy na karabinie Mauser wz. 98.

39. Szkoła Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim. Uroczysta przysięga 11 listopada 1932 r. Po komendzie „Prezentuj broń!”

40. SPRA we Włodzimierzu Wołyńskim, rocznik 1932-33. Siedlczanie i absolwenci gimnazjów siedleckich („Prusa” i „Żółkiewskiego”, matury większości 1932 r.) w 6 baterii. Od lewej leżą: Stanisław Daniluk z Mierzwic, Wincenty Krycki. Klęczą: Franciszek Majewski, Julian Puchalski, Eugeniusz Walczak, Sapiecha. Stoją: Antoni Górzyński, Leopold Zawistowski, Kazimierz Zawadzki, Zygmunt Stolarczyk, Zygmunt Enerlich, Feliks Zacharczuk, Stanisław Skarus.

41. Siedlce, 9 pułk artylerii lekkiej. Na taczance-radiostacji pierwszy z prawej siedzi Piotr Czerko z Hołowczyc (woj. białkopodlaskie).

← 42. Siedlce,
9 pal.

→ 43. Siedlce, na rowerze szer. 9 pal
Piotr Czerko.

← 44. Siedlce, w parku obok estrady dla
orkiestry kpr. zaw. 9 pal Władysław Mitura.

45. Siedlce, 9 pal. Kpr. W. Mitura szkoli działon.

46. Siedlce, 9 pal. Armata polowa wz. 1897 Schneider kal. 75 mm z jaszczem. Podoficerowie pułku: drugi od lewej siedzi kpr. W. Mitura, obok z prawą ręką na lufie Feliks Sadowski.

Ćwiczenia pociągu pancernego z udziałem 9 pułku artylerii lekkiej na trasie Siedlce - Sokołów Podlaski.

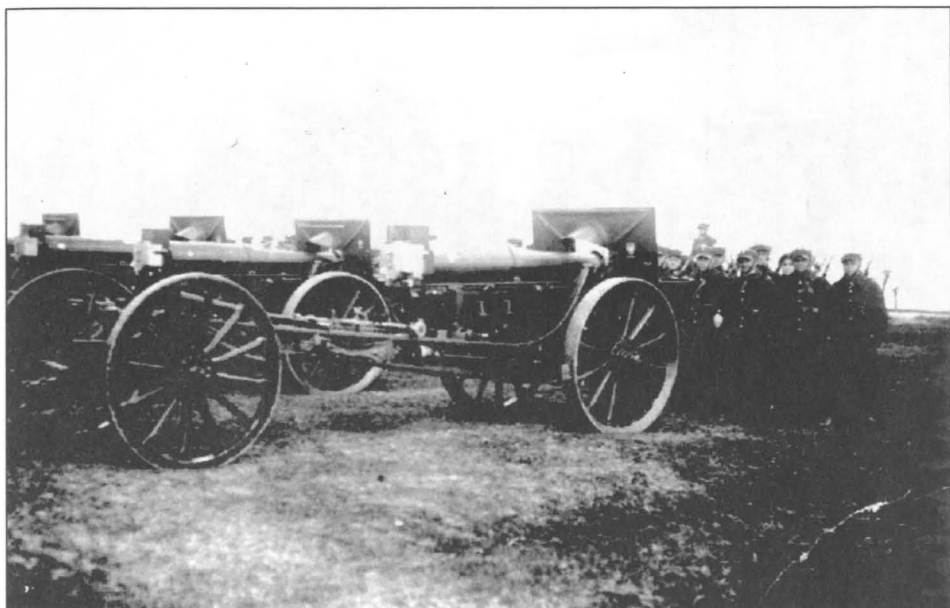

↑ 47. Podnieśno 11.VII.1936. Ppor. 9 pal Kazimierz Zawadzki i porucznik z załogi pociągu.

← 48. Siedlce 9.VII.1936. Żołnierze garnizonu siedleckiego na lorze pociągu.

↓ 49. Podnieśno 11.VII.1936. Pierwszy z prawej stoi dowódca pociągu, pierwszy z lewej dowódca 9 pal ppł dypl. Mikołaj Alików.

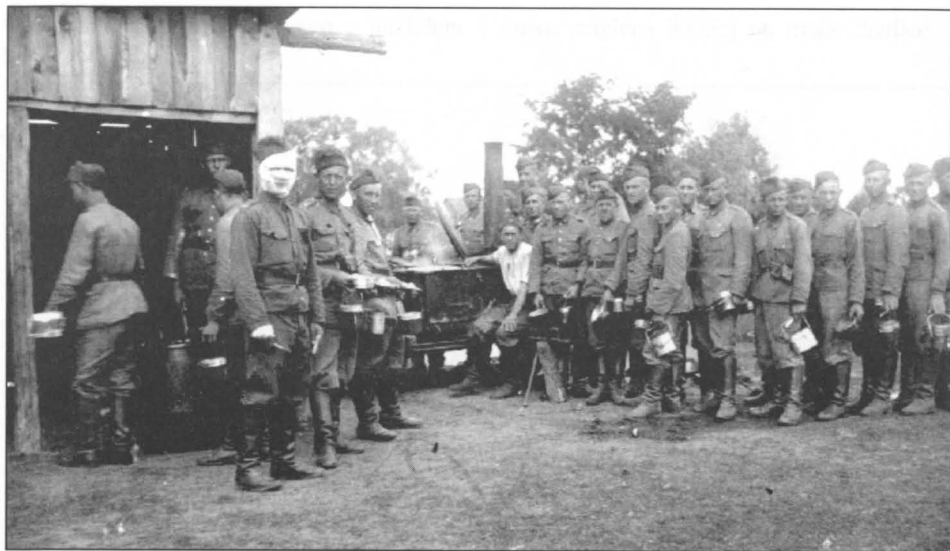

50. Włodawa, 9 Pułk Artylerii Ciężkiej (9 pac). Bateria 155 mm haubic wz. 1917.

51. Włodawa, 9 pac. Msza polowa, w centrum stoi poczet trąbki pułkowej.

52. Włodawa, 9 pac. Kuchnia polowa, trzeci od prawej stoi Marian Wyrzykowski.

53. Włodawa, 9 pac. Obsługi lkm Maxim wz. 1908/15 (ze ślepyimi odrzutnikami na lufach) na trójnogach plot. wz. 29. Umundurowanie polowe, na pasach głównych ładownice do austriackich kb Mannlicher. Piąty od lewej stoi M. Wyrzykowski.

54. Toruń-Rudak II (1932?), 1 Dywizjon Pomiarów Artylerii. Żołnierze w mundurach polowych uzbrojeni w karabinki Berthier wz. 1892 M 16. Szósty od lewej stoi Józef Wróbel z Grodziska (gm. Zbuczyn).

55. Szer. 4 Pułku Ułanów Zaniemeńskich Marian Wąsowski z Falbogów koło Kałuszyna na motocyklu BSA nr rej. WN-38622.

56. Kpr. Stanisław Adamowicz z Hołowczyc. Służba czynna 19.02.37-24.09.38 w 30 Poleskim Pułku Artylerii Lekkiej. 24.03.39 zmob. do 9 pal w Siedlcach, we wrześniu 1939r. przydzielony do 9 dac.

57. Stanisław Trochimiuk z Hołowczyc. Zmobilizowany do 9 pac, ranny w kampanii wrześniowej.

58. Marynarz Flotylli Pińskiej Antoni Rybak z Zaliwia koło Mokobód. Na rękawie naszywka sygnalisty.

59. St. szer. 26 pp Kazimierz Nicewicz z Mokobód, ze sznurem strzelca dobrego i emblematem naramiennym pododdziału ciężkich karabinów maszynowych. Baranowicze 1935 r.

60. Apel poranny w obozie. Na pierwszym planie oficer 24 pp. Fot. B. Schenkelbach w Drohobyczu.

61. Twierdza w Brześciu nad Bugiem, 18.07.1933 r. Przeprowa po kładce workowej „P” wz. 29.

62. Pododdział kolarzy.

63. Za pododdziałem piechoty dwie taczanki-radiostacje.

64. Wozy taborowe z furazem i obrony plot. (lkm Maxim 1908/15 na trójnogach wz. 29).

65. Biedka pod ckm wz. 30 Browning.

66. Taczanki wz. 36 pod ckm wz. 30 Browning. Fot. 57-61: powrót wojska z manewrów w 1938 r. ulicą Lubelską w kierunku ul. Koszarowej w Chełmie.

Wojna i okupacja

67 - 145

67. Mokobody (?). Żołnierze 22 pp po mobilizacji marcowej. W środku stoi por. Czesław Somla, dowódca 8 komp. 3 baonu pułku w kampanii wrześniowej, później jeńiec obozów w Prenzlau, Neubrandenburgu i Gross Born.

68. Stacja kolejowa w Mordach. W czasie załadunku 2 dywizjonu 9 pal do Koronowa po mobilizacji marcowej stoją od lewej: ppor. Stanisław Drabarek (oficer ogniowy 5 baterii), por. Stefan Wojtarowicz (dca 5 bat.), pchor. ogn. Januszek (z lornetką), NN, NN.

69. Marzec 1939 r. Zmobilizowani do 34 pp mieszkańcy Chybowa koło Sarnak w woj. białkopodlaskim Eugeniusz Miłkowski (Kompania Sanitarna nr 902) i w czapce Zygmunt Pióro (łącznie).

70. Koronowo 29.07.1939 r. Zgrupowanie 9 DP. Na s.o. podpisali się Ludwik Jagielski, Starkowicz, Demczuk, (?), Pieńkowski, Krajewski, Mironiuk, Panasiuk, Oksenchorn, plut. Pietrak, plut. Stefaniuk, Kowaluk, J.Jagielski, Kłopotowski, Masełkowski.

71. Ppłk Feliks Jędrychowski. Ostatni dowódca 22 pp. (CAW, neg.3389).

72. Ryszard Garbaczewski. Oficer żywnościowy 22 pp. Zmobilizowany w marcu walczył w Kampanii Wrześniowej. Aresztowany w Wilnie przez NKWD za przynależność do AK i osadzony w łagrze w Stalino-gorsku. Fot. B.Sadowski w Siedlcach.

73. Marzec 1939 r. Pierwszy z prawej siedzi kpr. Mieczysław Orzyłowski (ur. 1911 r. w Łosicach). Ukończył szkołę podofic. 6 baonu sap. w Brześciu n/Bugiem (3.11.32-26.08.33 r.), brał udział w Kampanii Wrześniowej.

74. Siedlce, szosa warszawska w okolicach Muchawki, wrzesień 1939 r. Rozbity czołg niemiecki. Fot. Czesław Bugajski.

76. Kpr. Lucjan Joński dca drużyny w 78 pp. Dostał się do niewoli niemieckiej w bitwie pod Kockiem 6.10.39, wrócił do domu 29.10 41 r. (21.10.96 r.).

77. Lucjan Rydzewski. Walczył w SGO „Polesie”.

75. Plut. 9 pac Antoni Chodowiec z Hołubli. W bitwie pod Kockiem dostał się do niewoli sowieckiej we wsi Radcze. W 1940 r. został wymieniony do Niemiec wraz z Wincentym Wilczyńskim z Hołubli, Nowakowskim z Siedlec i Artychem z Żaboklik. Po wojnie pierwszy raz przyjechał do Polski w 1975 r.

78. Wola Gułowska. Tablica upamiętniająca poległych. Fot. Czesław Bugajski, 20.07.1941r.

79. Internowani w Rumunii.

80. Praca przy odwadnianiu obozu w Rumunii.

81. Pogrzeb żołnierzy w obozie w Rumunii. Napisy na szarfach: „WŁADYSŁAWOWI”, „(...)ANCISZKOWI KOLEDZY Z BARAKU Nr (...)”, „ŻOŁNIERZ (...) III OBOZU”.

82. Przy radiostacji drugi od lewej kpr. Stefan Kubajewski (6 Lwowska Dywizja Piechoty 2 Korpusu Polskiego).

83. Edward Konopka ze Stoku Lackiego. Służył w 6 Lwowskiej Dywizji Piechoty.

84. Henryk Sochacki, absolwent Państwowego Gimnazjum Męskiego im. Hetmana Stanisława Żółkiewskiego w Siedlcach. W Kampanii Wrześniowej w komp. łączności 9 DP, później w 1 Samodzielnej Brygadzie Spadochronowej.

85. Gubernator Hans Frank na dworcu w Siedlcach, 1940 r.

86. Pilot Werner Mölders w Siedlcach.

87. Władysław Gruszecki „Konrad” (Kedyw) w pociągu do Małkinii sfotografował się dla żartu z tabliczką ostrzegawczą (Uwaga, dla rozmawiających! nieprzyjaciół podслушуje!) rozwieszana w przedziałach i toaletach.

88. Danuta Boczerska „Lalka” (wywiad AK, z prawej) z Ewą Żwillą Urban na siedleckim lotnisku. Na tablicy napis ostrzegawczy „Strzelano / będzie przy nieprawnym / wstępie na Lotnisko”. Fot. J. Urban.

93-95. Siedlce, sierpień 1941 r. Jeńcy radzieccy Stalagu nr 316. Fot. Cz.Bugajski.

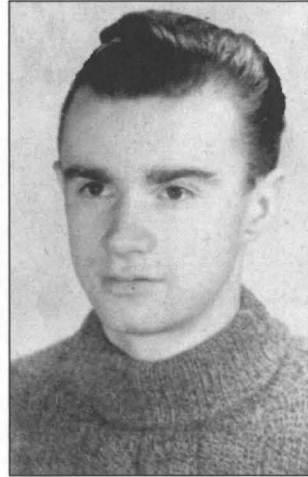

96. Lucjan Dmowski
„Athos”,

97. Wiesław Kniaziński
„Portos”

98. oraz Zdzisław Kalinowski z Szarych Szeregów i słup z kierunkowskazami na skrzyżowaniu ulic przy banku, cel akcji dezinformacyjnej tej organizacji (99, 100).

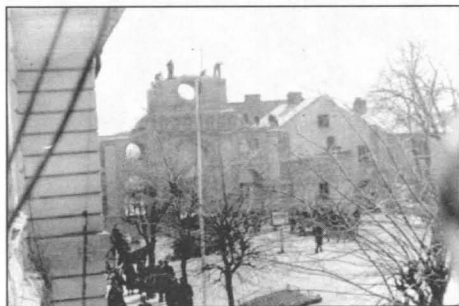
99.

100.

89-90. Siedlce, jesień 1941 r. Zakładanie ładunków i wysadzenie pomnika Wolności.

92. Siedlce, 12 maja 1941 r. Rozbiórka bramy - dzwonnicy. (Muzeum Okręgowe w Siedlcach F / 983).

91. Siedlce, lato 1940 r. Zniszczenia wojenne, w centrum Kościół Garnizonowy.

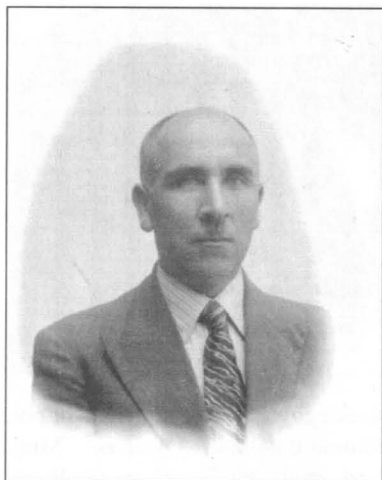
101. Przed pomnikiem Niepodległości w Siedlcach stoją od lewej: Krystyna Bugajska, Otton Pieszewicz „Świs-tak” (dca drużyny Batalionu AK „Dworzec”), NN. Fot. Cz. Bugajski, 1943 r.

102. Na lufie niemieckiego czołgu „Panther” stoi por. Antoni Zdeb, dca plutonu Batalionu „Dworzec”. Miejsce akcji plutonu na trasie kolejowej w okolicach Siemiatycz, 1944 r. Fot. Cz. Bugajski.

103. Czabaje. Śniadanie podchorążych Batalionu „Dworzec” Fot. Cz. Bugajski, maj 1944r.

104. Franciszek Zydlowski. Dca konspiracyjnego plutonu maszynistów w siedleckiej parowozowni.

105. Antoni Filipowicz. Zginął w 1943 r. w akcji na pociąg koło Kotunia.

106. Marian Prokurat „Sarna”. Poległ 29.02.1944 r. w akcji na Urloabzug pod Borkami Kosami.⁶

107. Marian Burges „Bak”. List gończy nr 654/44 rozesłany do urzędów powiatu siedleckiego celem identyfikacji poległego wraz z „Sarną”.

108. Od lewej siedzą: Józef Kłopotowski (uczestnik Kampanii Wrześniowej), Stanisław Szańkowski „Stasinek” z Popław (służba terenowa OP 34 pp AK „Zenona”, wykonał rzeźbione drzewce sztandaru oddziału), Jan Popławski.

109. Szkoła w Popławach (woj. białkopodlaskie). Stojąca z lewej u góry Stefania Kotulińska przybyła z Warszawy uczyła wg programu przedwojennego. By uniknąć niebezpieczeństwa dekonspiracji chłopcy starszych klas prowadzili obserwację na pobliskim wiatraku, a książki były ukrywane pod podłogą.

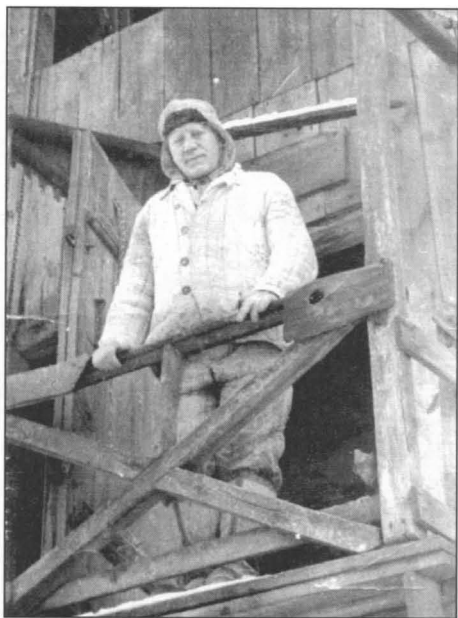
110. Mińsk Mazowiecki. Rada Żydowska (Judenrat), 1940 r.

111. Mińsk Mazowiecki. Obóz jeńców radzieckich (w 1940 r. założony dla jeńców francuskich) przy ul. Długiej (ob. St.Okrzei) i ul. Sewerynów (Pr. St.Wyszyńskiego). Fot. AK Obwód „Mewa”, 1942 r. (Fot. 103 i 104 z Towarzystwa Przyjaciół Mińska Mazowieckiego, H-33,24).

112. Sadowne. Grabież dzwonów z kościoła w 1941 r. Jeden z nich był odlany w 1745 r. Fot. Stanisław Lubkiewicz. Całą jego rodzinę rozstrzelano za bochenek chleba dany Żydówce w piekarni ojca.

113. Czesław Domański na ganku swego wiatraka w Mordach (fot. Jerzy Dziedzic). Zmobilizowany w 1939 r. wrócił do domu dopiero po wojnie. Wzięty do niewoli w Warszawie przebywał w obozie jenieckim, potem został zmuszony do pracy w młynie wodnym w Allenstein (Olsztyn).

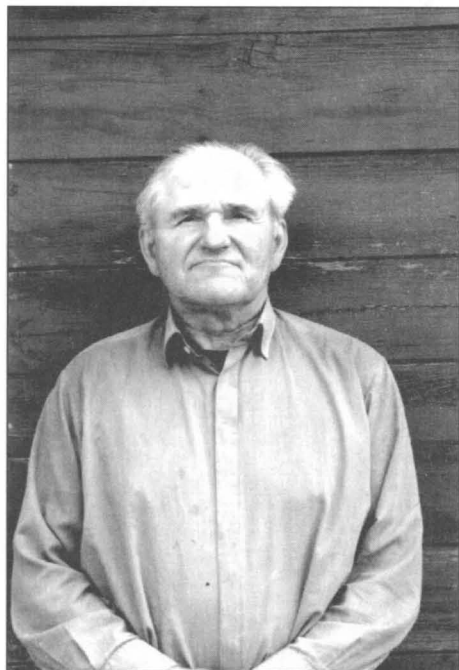
114. Dziewczynka uratowana przed utonięciem przez Cz. Domańskiego. Po tym fakcie siadał z Niemcami do stołu i w nagrodę otrzymał przepustkę do domu.

115. Jan Wasiak, w Kampanii Wrześniowej walczył w 5 pp Leg., internowany na Węgrzech, pod Monte Casino walczył w kompanii saperów 5 KDP (21.07.96).

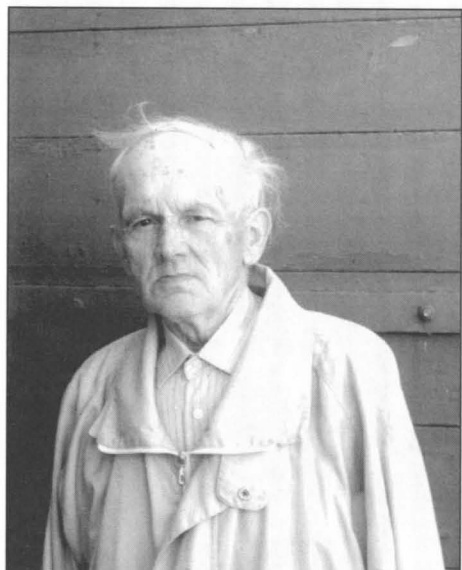
116. Feliks Wereszczyński, więzień obozu w Peenemünde (19.06.96r.) ⁷

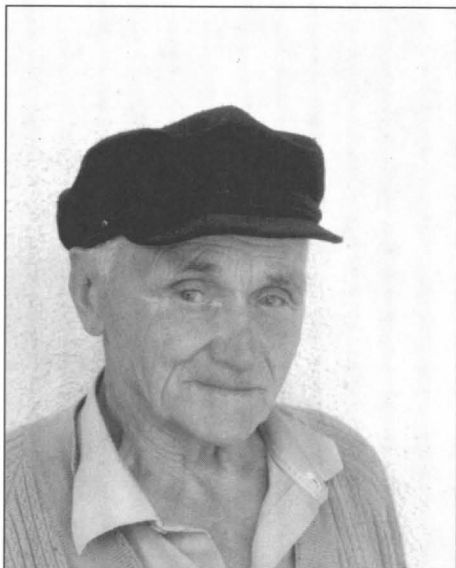
117. Bogusław Stokowski, więzień Gross Rosen, Dyhernfurth I i Mauthausen (30.05.96) ⁸

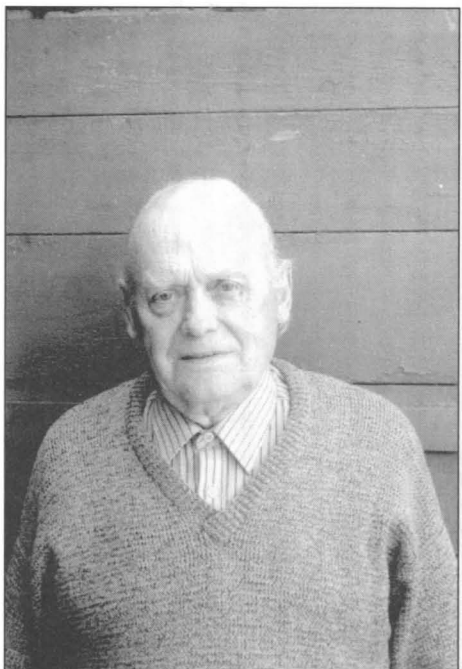
118. Zdzisław Wrzosek, więzień Gross Rosen, Dyhernfurth I i Ebensee (14.06.96).

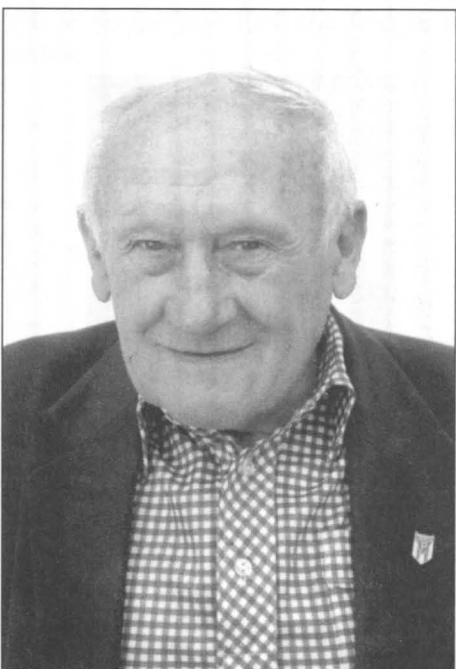
119. Kazimierz Jaczewski, więzień Gross Rosen, Dyhernfurth I, Mauthausen i Gusen II (Sankt Georgen), ⁹ (30.05.1996).

120. Władysław Sawuła, więzień Oświęcimia nr 156438, Mauthausen, Gusen I (kameniołom i fabryka w S. Georgen), ¹⁰ (28.08.1996).

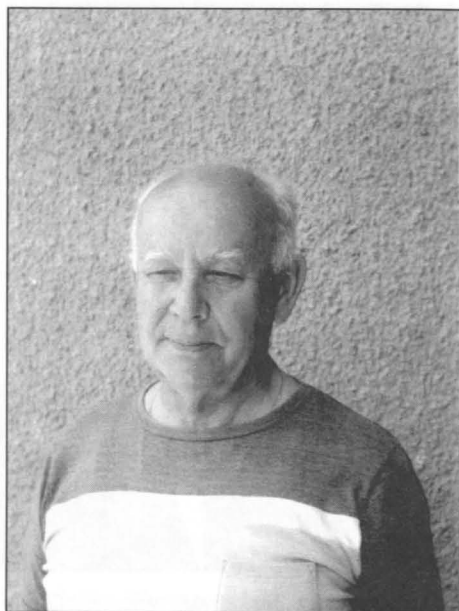
121. Michał Ilczuk, więzień Oświęcimia nr 156169, Mauthausen i Gusen I (AEG Kommando), ¹¹ (30.05.1996).

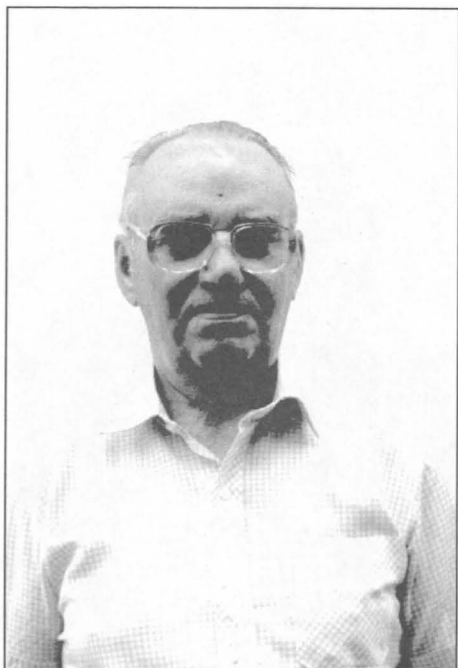
122. Jan Kosior, więzień Oświęcimia nr 156218, Mauthausen, Gusen I, Gusen II (S. Georgen), ¹² (13.05.1996).

123. Władysław Ostas, więzień Oświęcimia nr 162169, Mauthausen i Gusen. Fot. z lat 50-tych.

124. Ks. Jan Kudelski, więzień Oświęcimia nr 156265, Mauthausen i Gusen I (kamieniołom), (3.06.1996).

125. Antoni Świderski, więzień Oświęcimia nr 155708, Mauthausen i Gusen I (borer w kamieniołomie), (14.06.96).

126. Bogusław Olszewski z plutonu szkoleniowo-dywersyjnego AK Jana Halki „Kolibra” w Siedlcach, skazany przez sąd I Frontu Białoruskiego na 7 lat obozu pracy (lesopowiął w Niżnej Tunguskiej) i 3 lata pozbawienia wolności.

127. Kpr.pchor. Czesław Bugajski. Oddelegowany z podchorążówki Batalionu „Dworzec” do obserwacji wybuchów rakiet V-2 w okolicach Sarnak.²

128. Mieczysława Wojewódzka. Szefowa służby sanitarnej 7 Dywizji Piechoty, w 1944 r. przygotowywana z koleżankami przez ks. Stanisława Karwowskiego w Kocku do pierwszej komunii świętej. Nie zdążyła jej przyjąć gdyż front przesunął się na zachód.

129. Kazimierz Bartoszewski z Hołowczyc w mundurze WP Polski Lubelskiej.

130. Żołnierze AK placówki Mokobody Stefan Czerwiński (w ciemnym ubraniu) i Tadeusz Paczusi przed nieistniejącym już pomnikiem J. Piłsudskiego (10-lecia zwycięstwa 1920-1930) w Mokobodach. Wiele takich pomników zniszczono na Podlasiu tuż po wojnie, m.in. w Siedlcach, Krynicy, Korczewie, Łosicach, Mordach, Hucie Gruszczyno, Bielanych, Wyszku nad Liwcem.

131. Wiktor Chojecki. Dca plutonu NSZ w Bielanach. Fot. J.Pędich, Sokołów Podl.

132. Janina Wierzchowska (1919-1994). Łączniczka komendy Obwodu AK Siedlce. Aresztowana przez NKWD jesienią 1944 r., uciekła z obozu w Krześlinie. Fot. z 1940 r.

133. Ryszard Głuchowski. Zastrzelony w nieznanych okolicznościach 27.02.1945 r. Ciało znaleziono na Wylewach (ob. Osiedle Młynarska) w Siedlcach.

134. Platerów, zniszczony budynek dworca osobowego. Stan z 29.07.46 r. (Rejonowy Ośrodek Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie, XXII / 13a).

135. Czesław Skóra z placówki AK Skórzec. Zastrzelony przez UB 7.10.44 r. w m. Szoszek.

136. Wodynie. W środku stoi Stanisław Wiechetek z placówki AK Wodynie. Zastrzelony 7.10.44 r. przez UB w Rudzie Wolińskiej w wieku 26 lat.

137-138. Bracia Ludwik Bartłomiej „Doktor” (ur. 25.08.1911) i Henryk Apolinary „Osa” (ur. 26.09.1921) Ossowscy z placówki AK Skórzec. Zastrzeleni 7.10.44 r. przez UB w lesie Bagno koło m. Szoszek.

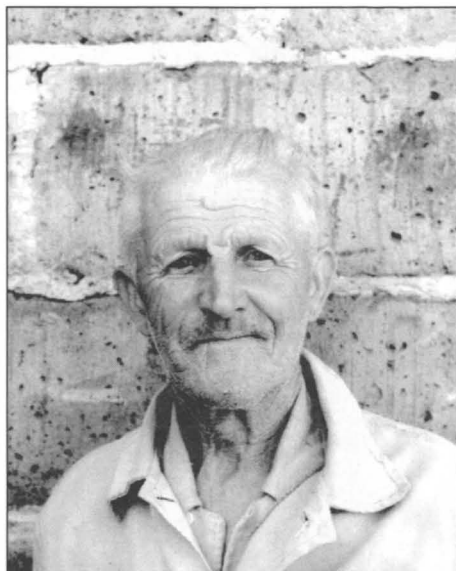
139. Ciechanowiec. Ruiny pałacu spalonego przez Armię Czerwoną w czerwcu 1941 r. Fot. J.Szczepański.

140. Siedlce. Na tle nieistniejącego już mauzoleum żołnierzy radzieckich (teren obecnego wieżowca Urzędu Wojewódzkiego prz ul. Piłsudskiego 38) stoją z misiem Maria Sacharczuk i Irena Czerko (w czarnym ubraniu).

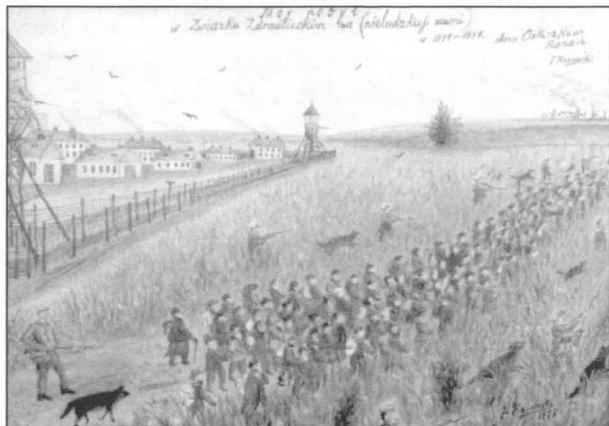
141. List wysłany z Milanówka 3.10.1941 r. z nalepką propagandową stosowaną w okresie inwazji na ZSRR.

142. Kpr. Jan Dudziuk z Hołowczyc. W Kampanii Wrześniowej walczył w 5 komp. 22 pp, ranny w głowę, do niewoli dostał się 19.09.39 r. w Sochaczewie (Stalag XI B, praca u bauera Roberta Jordana w Holle), (10.07.96).

143. Józef Karwacki z Hołowczyc w Kampanii Wrześniowej walczył w 83 pp. Aresztowany w październiku 1944 r. przebywał 3 lata w obozach NKWD w Ostaszkowie i Riazaniu (10.07.96).

144. Obraz J. Karwackiego, „Mój pobyt w Związku Zdradzieckim”, 1987, olej, płótno (repr. S. Kordaczuk).

145. Pogrzeb żołnierza polskiego w Stalagu XI B.

Katyńczycy**146 - 170****KOZIELSK**

146. Włodzimierz Józef Ehrenkreutz.

147. Jan Teofil Janicki (CAW, neg. 3398).

148. Tomasz Władysław Janiszewski z Kałuszyna (Izba Pamiątek Siennickich Szkół Pedagogicznych).

149. Franciszek Czesław Teofil Jeleński (Jeliński).

150. Stanisław Malukiewicz.

151. Józef Nesterowicz (Nestorowicz). Stoi pierwszy z prawej.

152. Oficerowie PKU w Siedlcach. Od lewej kpt. Jan Boczański, mjr Stanisław Trojan (komendant) i kpt. Jan Sadowski. Dzięki przypadkowi tylko Boczański uniknął uwięzienia w Kozielsku. Podczas ewakuacji PKU na wschód wysiadł z samochodu w okolicach Seroczyna na wieść o podróży w tym samym kierunku jego rodziny.

153. Witold Sienkiewicz.

154. Mieczysław Skolimowski.

156. Stefan Wierzejski.

155. Albin Stanisławski.

157. Jan Wujastyk.

STAROBIELSK

158. Stanisław Franciszek Filas.

159. Mieczysław Janowski (CAW, neg. 3392).

160. Stanisław Teodor Kulbicki (CAW, neg. 3385).

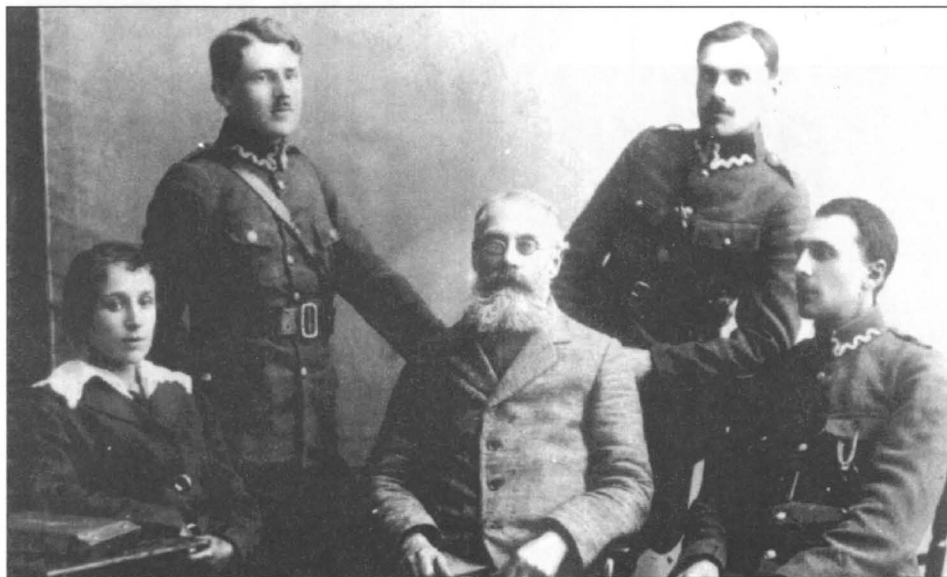
161. Jan Bronisław Małszewski. Fot. syn Henryk, ostatni urlop w lipcu 1939 r. Obok budynku gminy żydowskiej przy ul. J. Piłsudskiego.

162. Tomasz Walerian Olszewski.

163. Stanisław Pszczółkowski.

164. Rodzina Pióro. Siedzą od lewej: Zofia, Jan i ks. Michał (kapelan więzienny w Siedlcach w czasie II wojny światowej). Stoją od lewej: Stefan (założyciel Polskiej Organizacji Wojskowej w Siedlcach) i Jan Maria (lista starobielska, nr 2642).

165. Stefan Stefanoff (A. Pernal, Z listów dokumentów i wspomnień jeńców obozów Kozielska, Starobielska i Ostaszkowa: „Zawieruszył się gdzieś w Rosji”, (W:) „Zorza: Rodzinny Tygodnik Katolików”, nr 28, 9.07.1989, s. 20).

166. Stanisław Wyganowski.

167. Kpr. pchor. Wołyńskiej Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii im. Marcina Kątskiego we Włodzimierzu Wołyńskim S. Wyganowski stoi pierwszy z prawej. W tle samochód pancerny Peugeot 1918 nr 821 i czołgi Renault FT-17. Dwa pierwsze z gąsienicami 32-ogniowymi, pozostałe ze zmodyfikowanymi w Polsce gąsienicami drobnoogniowymi zapewniającymi nieznacznie większą prędkość pojazdu.

OSTASZKÓW

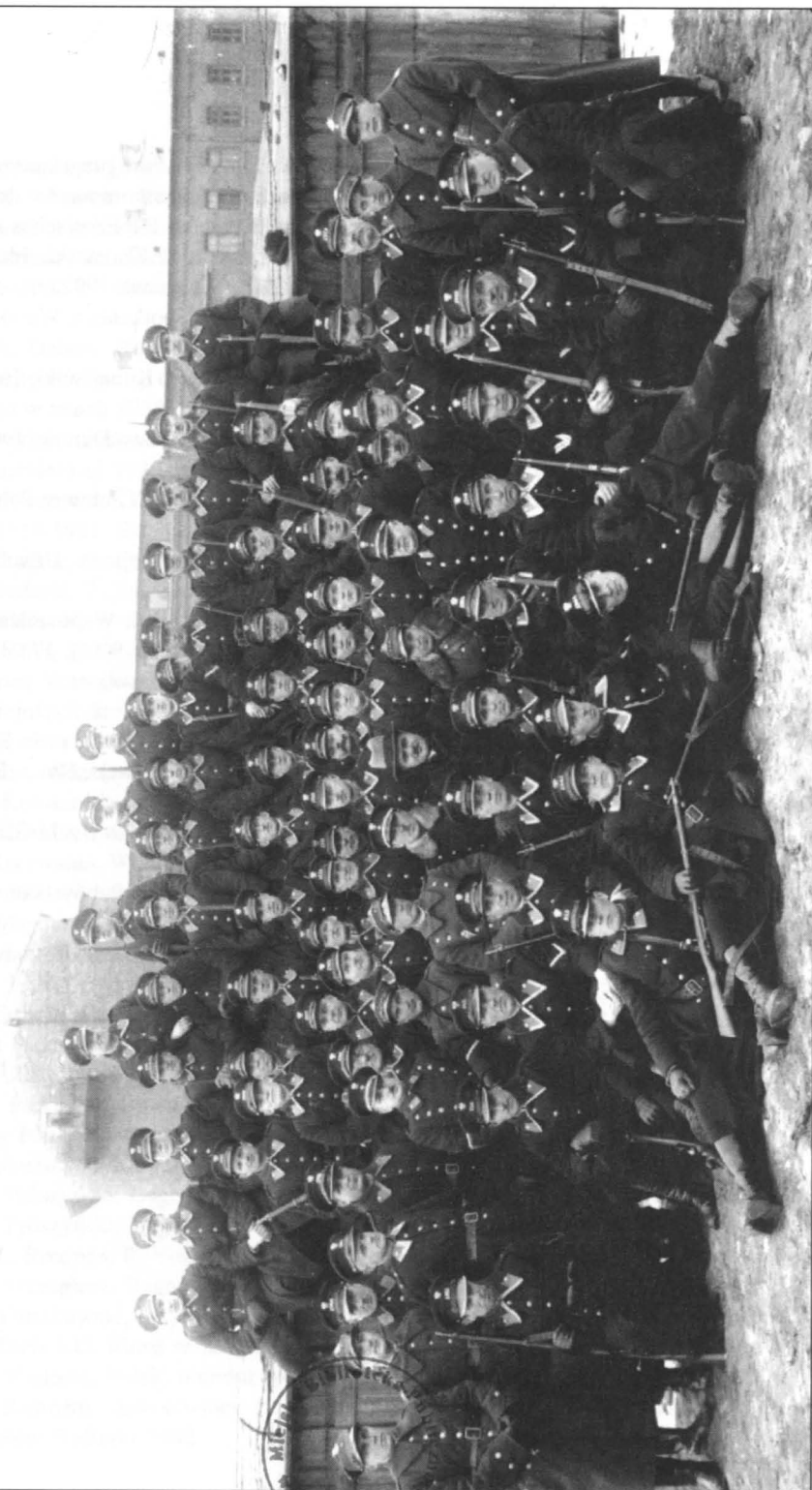
168. Józef Kulenty.

169. Julian Zbucki.

170. Funkcjonariusze Policji Państwowej powiatu siedleckiego. Na dachu trzeci od prawej siedzi zastępca komendanta posterunku w Krzesku J. Zbucki (nr 1362, z wąsami). Fot. A. Gancwol-Ganiewski (Muzeum Okręgowe w Siedlcach, C-96).

PRZYPISY

1. Kody pozostałych producentów eksponatów w: Liste der Fertigungskennzeichen für Waffen, Munition und Gerät, Berlin 1944, Gedruckt im Oberkommando des Heeres: Originalgetreuer Nachdruck, herausgegeben von Karl R.Pawlas, Publizistisches Archiv für Militär und Waffenwesen, Nürnberg 1977 lub L.Erenfeicht, P.Krajewski, Identyfikacja amunicji, cz.I, Amunicja wojskowa: Niemcy 1888-1945, Warszawa 1992.

2. Wspomnienia Czesława Bugajskiego w: S. Kordaczuk Spotkania z Wunderwaffe 2, [w:] „Żołnierz Polski”, nr 2, 1996, s.46-47.

3. Życiorys w: S. Kordaczuk, Bohaterowie Podlasia: Stefan Kubajewski, [w:] „Nowe Echo Podlasia”, nr 51, 22.12.1995, s.12.

4. Życiorys w: S. Kordaczuk, Bohaterowie Podlasia: Stanisław Dymek, [w:] „Nowe Echo Podlasia”, nr 4, 26.01.1996, s.8.

5. Życiorys w: S. Kordaczuk, Spotkania z Wunderwaffe 3, [w:] „Żołnierz Polski”, nr 3, 1996, s.48.

6. Jedna z wersji okoliczności śmierci w: S.Kordaczuk, Akcja na Urlaubzug, [w:] „Tygodnik Siedlecki”, nr 39, 25.09.1994, s.18.

7. Piekło Peenemünde: Przeżyłem największy w dziejach nalot: Wspomnienia Feliksa Wereszczyńskiego z Łukowa, [w:] „Nowa Gazeta Łukowska”, nr 3(11), 17.03.1996.

8. Więźniowie Kommanda Dyhernfurth I pracowali przy napełnianiu pocisków artyleryjskich i bomb lotniczych bojowym środkiem trującym tabunem. Życiorys i praca w komandzie B. Stokowskiego, Z. Wrzoska i K. Jaczewskiego w: S. Kordaczuk, „Tabunowscy” z Podlasia: Tajne komando Dyhernfurth I, [w:] „Nowe Echo Podlasia”, nr 32, 9.08.96 i nr 33, 16.08.96r.

9. K. Jaczewski pracował w podziemnej fabryce Messerschmitta w Sankt Georgen jako kontroler montażu kadłubów samolotów.

10. W. Sawuła pracował w w/w fabryce przy załadunku kadłubów samolotów na wagony.

11. M. Ilczuk pracował w w/w fabryce jako pomocnik w „najlepszym komandzie” układającym instalacje elektryczne w podziemnych sztolniach.

12. J. Kosior był w pierwszej grupie 20 więźniów, którzy przygotowali plac pod budowę podziemnej fabryki porządkując teren i rozbierając stodołę. Po powrocie z lazaretu pracował jako górnik drążący podziemne korytarze. Życiorys w: S. Kordaczuk, Spotkania z Wunderwaffe 4, [w:] „Żołnierz Polski”, nr 6, 1996, s.46,47.

LITERATURA

1. J. Brinkmann, Orden und Ehrenzeichen des „Dritten Reiches“, Minden.
2. Broń i barwa Wojska Polskiego w roku 1939: Informator wystawy, [Red.] B.Królikowski, Lublin 1993.
3. B. Cereniewicz, Wrześniowe drogi, Warszawa 1969.
4. K. Cieślak, W. Gawrych, A. Glass, Samoloty myśliwskie września 1939, Warszawa 1987.
5. W. A. Dubow, Russkije i sowjetskije bojowyje nagrody, Wnieszorgizdat 1990.
6. Działalność Tajnej Organizacji Nauczycielskiej na terenie obecnego województwa siedleckiego w latach 1939-1944: Zarys działalności TON w byłych powiatach: garwolińskim, łukowskim, mińsko-mazowieckim, siedleckim, sokołowskim i węgrowskim w okresie okupacji niemieckiej 1939-1944, opr.zb., Siedlce 1992.
7. J. Garbaczewski, Kawalerowie Orderu Virtuti Militari siedleckiego 22 pułku piechoty za wojnę 1918-1921, Siedlce 1995.
8. C. Grzelak, Szack-Wytyczno 1939, Warszawa 1993.
9. Z. Gwóźdź, P. Zarzycki, Polskie konstrukcje broni strzeleckiej, Warszawa 1993.
10. D. Hölsken, V-Missiles of the third Reich V-1 and V-2, Hong Kong 1994.
11. A. Jońca, R. Szubański, J. Tarczyński, Wrzesień 1939: Pojazdy Wojska Polskiego: Barwa i broń, Warszawa 1990.
12. J. Kijak, Hełmy Wojska Polskiego 1917-1991, Warszawa 1993.
13. S. Komornicki, Z. Bielecki, W. Bigoszevska, A. Jońca, Wojsko Polskie 1939-1945: Barwa i broń, Warszawa 1984.
14. A. Konstankiewicz, Broń strzelecka Wojska Polskiego 1918-39, Warszawa 1986.
15. T. Królikiewicz, Polski samolot i barwa, Warszawa 1990.
16. J. Krzywania, Wehrmacht w kampanii wrześniowej 1939: Umundurowanie i oznaki, Warszawa 1991.
17. J. Magnuski, Karaluchy przeciw pancerom, Warszawa 1995.
18. J. Murgrabia, Symbole wojskowe Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie 1939-1946, Warszawa 1990.
19. J. Ochnik, Rozkaz Konspiracja, Warszawa 1995.
20. W. Piekarski, Obwód Armii Krajowej Sokołów Podlaski Sęp, Proso 1939-1 Warszawa 1991.
21. W. Piekarski, Obwód Armii Krajowej Sokołów Podlaski Sęp, Proso, 1944-1 Obwodowy Patrol Żandarmerii, Warszawa 1994.
22. Podlasiacy w Katyniu, opr.zb., Siedlce 1996.
23. M. Prószyński, Bagnet francuski wz.1886 do karabinu Lebel, Warszawa 1991.
24. M. Prószyński, Bagnet niemiecki wz.1871/84, Warszawa 1990.
25. G. L. Rottman, R. Volstad, Niemiecki ekwipunek bojowy 1939-45, Warszawa 199.
26. K. Szczegółow, Bagnet polski wz.29, Warszawa 1988.
27. S. Truszkowski, Mój wrzesień: Wspomnienia z kampanii 1939 r., Warszawa 1959.
28. J. Tucholski, Mord w Katyniu, Warszawa 1991.
29. H. Wielecki, Polski mundur wojskowy 1918-1939, Warszawa 1995.
30. T. Zadrozny, Sokołowiacy zamordowani i zaginieli w Rosji Sowieckiej w 1940 roku, Sokołów Podlaski 1992.

SPONSORZY

Czesław BUGAJSKI
Stanisław KOWALCZYK
Krzysztof KUPCZYK
Radosław OKNIŃSKI
Wiesław SŁUPCZYŃSKI

„SEEWAX” s.c. Soszyńscy

EXPORT-IMPORT HURT-DETAL

*Dystrybutor olejów, smarów,
płynów eksploatacyjnych i akcesoriów samochodowych.*

05-070 SULEJÓWEK, ul. Ogrodnicza 5
Tel. (0-22) 783-25-03, 783-25-04, 783-30-58

SPONSORZY

FENES

S.A.

FABRYKA NARZĘDZI SKRAWAJĄCYCH
08-110 Siedlce ul. Gen. Kleeberga 2
tel. (025) 252-51, telex 84450 FNS PL, fax (025) 261-53.

O F E R U J E

NARZĘDZIA DO OBRÓBKİ METALI

- * rozwiertaki maszynowe i ręczne * frezy trzpieniowe *
- * frezy kształtowe i modułowe krążkowe *
- * gwintowniki i frezogwintowniki * pogłębiacze *
- * piły taśmowe monolityczne i bimetale *

NARZĘDZIA DO OBRÓBKİ DREWNA

- * piły taśmowe * piły trakowe * listwy do pił trakowych *

NARZĘDZIA SPECJALNE WEDŁUG ZAMÓWIEŃ

SPONSORZY

Krzysztof Mioduszeński**08-110 Siedlce ul. Piłsudskiego 21 tel. 263-37**

URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW I OSÓB REPRESJONOWANYCH

ANIMA

**08-110 Siedlce,
ul. Bpa. I. Świrskiego 51
tel. 263-48,
(237-32, po godz. 17.00).**

SPONSORZY

ANIMA

00-110 Śliska,
ul. Spółdzielcza 51
tel. 263-48.
1237-37, 40 200 11/00.

IV FKOY

ISBN 83-905264-3-3